C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Lem_Stanislaw-Lov.PDB

PDB Name: Lem_Stanislaw-Lov
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 5.6.2005
Modification Date: 5.6.2005
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

stanisław lem

lov

Vyšel z velitelství vzteklý jako čert. Právě jemu se to muselo stát! Firma nedodala zboží - zkrátka nedodala - a konec. Na velitelství nevěděli o ničem. Dokonce přišel telegram: „Zpoždění 72 hodin - stanovenou pokutu poukazuji na vaše konto - Enstrand“. Ani slovo víc. V kanceláři obchodního poradce také nic nepořídil. V přístavu vypukla tlačenice a velitelství nestačila stanovená pokuta. Co se zdržným, nejlíp by bylo, kdyby navigátor chtěl odstartovat a vstoupit na oběžnou dráhu. Motory je potom možné zastavit, palivem se neplýtvá, ty tři dny tam počkáte a vrátíte se. Nebo vám to vadí? Tři dny kroužit kolem Měsíce jen proto, že firma selhala. Pirx zkrátka nevěděl, jak odpovědět, ale vzpomněl si na společnou dohodu. A když se vytasil s normami pobytu v prostoru, které dojednal odborový svaz, tamti začali couvat. Ovšem Rok klidného slunce to není a dávky záření nejsou zanedbatelné. Bylo by proto třeba manévrovat, před Sluncem se skrýt za Měsíc, tu hru na slepou bábu hrát stále; ale kdo to zaplatí? - Firma určitě ne, velitelství snad? Umíte si vůbec představit, co stojí deset minut plného tahu, s reaktorem na sedmdesát miliónů kilowatt? Nakonec dostal souhlas, aby zastavil, ale ovšem jen na sedmdesát dvě hodiny plus čtyři na přeložení těch zatracených drobností - ani minutu víc! Snad si měl myslit, že mu dělají milost, jako by to byla jeho vina. A přiletěl na minutu přesně, i když neletěl rovnou z Marsu - a firma, ta…
Až z toho všeho málem zapomněl, kde je, a tak když vycházel, stiskl kliku dveří, až povyskočil ke stropu. Necítil se dobře, rozhlédl se, ale byl sám. Vůbec celá Luna se zdála být prázdná. Ovšem, začaly

rozsáhlé práce několik set kilometrů na sever, mezi Hypatií a Toricellim. Inženýři a technikové, kterými se to zde rojilo, odjeli už na stavbu. Velký projekt OSN, Luna II přitahoval ze Země stále více lidí. - Aspoň nebudou potíže s hotelem - pomyslil si na pohyblivých schodech, když jel na poslední kondignaci podzemního města. Zářivky planuly studeným, denním jasem. Každá druhá nesvítila. Šetří! Rozevřel skleněné dveře a vešel do nevelké haly. Pokoje byly, a jaké! Kolik kdo chtěl. Malé zavazadlo, vlastně necesér, nechal ve vrátnici a zamyslil se: dohlédne Tyndall, jestli přebrousí ústřední pumpu? Vždyť ještě na Marsu pracovala, jako když z děla střílíš kartáče. Nejspíš by sám měl dohlédnout, cizí oko, to je vždycky… Nechtělo se mu však vracet se výtahem dvanáct pater nahoru, tím spíš, že teď se stejně všichni rozutekli. Určitě sedí v obchodním domě na letišti a poslouchají poslední nahrávky. Šel - a nevěděl vlastně kam; hotelová restaurace byla prázdná, jako bez života, ale za bufetem seděla jakási rusovláska a četla knížku. Nebo nad ní spí? Její cigareta se změnila v dlouhý váleček popele na mramorové desce. Pirx usedl, nařídil hodinky na místní čas a najednou bylo pozdě: deset večer. A na lodi bylo ještě před několika minutami poledne. Ten věčný koloběh s náhlými skoky času byl stejně unavující jako zpočátku, když se teprve učil létat. Jedl oběd, změněný ve večeři, připíjel k němu minerální vodu, která snad byla teplejší než polévka, číšník, smutný a ospalý jako skutečný náměsíčník, se při účtování zmýlil ve svůj neprospěch, což na něj působilo jako zjevení. Pirx mu poradil, aby dovolenou strávil na Zemi, tiše vyšel, aby neprobudil spící bufetářku, vyzvedl si u vrátného klíč a vyjel do svého pokoje. Nepohlédl hned na plíšek a udělalo se mu divně, když spatřil číslo 173. V témž pokoji bydlil už jednou, když poprvé letěl na „tamtu stranu“. Ale když otevřel dveře, nabyl přesvědčení, že buď to byl jiný pokoj, anebo jej zcela přestavěli. Ne, musel se zmýlit, tamten byl větší; zmáčkl všecky vypínače, měl už dost tmy, podíval se do skříně, vytáhl zásuvku malého stolu, ale zavazadlo nevybaloval, pouze pyžamo hodil na lůžko a kartáček s tubou zubní pasty položil na umývadlo. Umyl si ruce - voda byla pořád tak strašně studená, až se divil, že nezamrzla. Odkroutil kohoutek teplé - vyteklo pár kapek. Přistoupil k telefonu, aby zavolal do recepce, ale ani to se mu nechtělo. Takový skandál - Měsíc už je obydlen a není možné se doprosit, aby v hotelovém pokoji tekla teplá voda! Pustil rádio. Právě vysílali večerní noviny - měsíční zprávy. Poslouchal na půl ucha a uvažoval, jestli by firmě neměl poslat telegram. Samozřejmě na její účet. Ale tím se přece nic nespraví. To nejsou romantické doby kosmonautiky! Už jsou dávno ty tam, teď je člověk jenom formanem, závislým na těch, co mu nakládají na vůz! Nákladní list, pojištění, stojné… Rádio nevýrazně hučelo. Pojednou - cože?… Vyklonil se z lůžka a otočil knoflíkem přístroje.

„… pravděpodobně zbytek roje Leonid“ - měkký hlasatelův barytón vyplnil pokoj. - „Pouze jedna obytná budova byla poškozena bezprostředním zásahem, takže ztratila hermetičnost. Šťastnou shodou okolností její obyvatelé byli v práci. Ostatní meteority nezpůsobily větší škody, s výjimkou onoho, který probil štít, chránící sklady. Jak oznamuje náš zpravodaj, šest univerzálních automatů, určených k pracím v prostoru budovy, bylo úplně zničeno. Poškozeno bylo také vedení vysokého napětí a přerušeno telefonní spojení, které však bylo po třech hodinách obnoveno. Nyní opakujeme nejdůležitější zprávy. Dnes ráno byl zahájen panafrický kongres…“

Vypnul rádio a posadil se. Meteority? Nějaký roj? No ano, je čas Leonid, ale předpovědi přece… ti meteorologové všecko zpackají, zrovna jako na Zemi synoptikové… Stavba - to snad ta na severu. To se řekne atmosféra - ale když chybí, je to tady pořádně vidět. Šest automatů… prosím, aspoň že lidé jsou celí. Pitomá historie, že to probilo ty štíty. A ten projektant, ten teprv…

Byl unaven. Čas se mu už docela popletl. Mezi Marsem a Zemí museli strávit úterý. Po pondělí tu byla najednou středa; a ve výsledku také chyběla jedna noc… - Ale teď se musím vyspat i do zásoby - pomyslil si, vstal a mimovolně šel směrem k malé koupelně. Když si ale vzpomněl na ledovou vodu, otřásl se, obrátil se na patě a za minutu už ležel v posteli. Ani se neumyl v lodním umyvadle. Ruka sama vyhledala pásy k připevnění pokrývky, lehce se usmál, když je nenašel, byl přece v hotelu, kde nehrozil náhlý zánik gravitace… To byla jeho poslední myšlenka. Když otevřel oči, neměl ponětí, kde je. Vládla egyptská tma. - Tyndalle! - chtěl zavolat a pojednou, vůbec nevěděl proč, si vzpomněl, jak vystrašený Tyndall jednou vyletěl z kajuty jenom v pyžamových kalhotách a zoufale volal na hlídače: Ty, proboha tě prosím, řekni mi, jak se jmenuju?!“ Chudák nalízl se, usmyslil si, že má něco se žaludkem a vypil celou flašku rumu. Ale tou okružní cestou se Pirxovo myšlení ihned vrátilo ke skutečnosti. Vstal, rozsvítil lampu, vstoupil pod sprchu, ale tu si vzpomněl na vodu, a proto nejdřív opatrně spustil maličký

pramínek - byla vlažná a tak vzdychl, protože se mu stýskalo po horké koupeli, ale po chvíli, v proudech, které jej bily do tváře a prsou, si začal dokonce pozpěvovat.
Právě si oblékal čistou košili, když se z ampliónu - vůbec neměl ponětí, že je něco takového v pokoji, ozval bas:
„Pozor! Pozor! Vysíláme důležitou zprávu. Všichni muži, kteří jsou schopni nosit zbraň, se žádají, aby se ihned dostavili na velitelství přístavu, místnost číslo 318, k veliteli - inženýru Achanianovi. Opakuji. Pozor, pozor…“ Pirx byl tak udiven, že chvíli stál nehybně, v ponožkách a košili. Cože? Snad prima aprillis? Kteří jsou schopni nosit zbraň? Nebo snad ještě spí? Ale v tom začal mávat rukama, aby si rychleji natáhl košili, rukou se uhodil do stolu, až pocítil teplo. Ne, není to sen. Tak co vlastně? Invaze? Marťané dobývají Měsíc? Co je to za nesmysl ? Ale v každém případě je třeba jít…
A když si oblékal kalhoty, něco mu našeptávalo: „Ano, muselo se to stát, protože jsi tu ty. Máš už takové štěstí, že přitahuješ neštěstí…“ Když vycházel z pokoje, na hodinkách měl osm. Chtěl se někoho zeptat, co se vlastně stalo, ale chodba byla prázdná, pohyblivé schody také, jako by už bylo po všeobecné mobilizaci, jako by už všichni, čertvíkde, válčili v první linii… Běžel vzhůru do schodů, přestože jejich pohyb byl rychlý, spěchal, jako by doopravdy mohl ztratit naději k hrdinským činům. Nahoře spatřil jasně osvětlený skleněný kiosk s novinami, přiběhl k okénku, aby se konečně zeptal, co se děje, ale budka byla prázdná. Noviny prodával automat. Koupil si tedy balíček cigaret a deník, který přelétl, aniž zvolnil krok, ale nebylo v něm nic, kromě popisu katastrofy s meteority. Že by to bylo ono? Ale co s tou zbraní? Ne, není! Dlouhou chodbou došel k velitelství. Konečně spatřil první lidi. Kdosi právě vstupoval do místnosti s číslem 318, někdo jiný se k němu blížil z protějšího konce chodby.
„Už se nic nedozvím, nestihnu to,“ pomyslil si, popotáhl si kabát a vstoupil. Byla to nevelká místnost se třemi okny, za nimiž planula umělá měsíční krajina s nepříjemnou barvou rozžhavené rtuti. V užší části lichoběžníkové místnosti stály dva psací stoly, celý prostor před nimi byl zastavěn židlemi, zřejmě snesenými narychlo, protože skoro každá byla jiná. Bylo tady nějakých čtrnáct, patnáct osob, převážně mužů ve středním věku a několik mladíků s epoletami kadetů kosmického loďstva. Stranou seděl nějaký starší důstojník - ostatní židle byly prázdné. Pirx usedl vedle jednoho z kadetů, který mu vzápětí řekl, že jich včera přiletělo šest, aby si odbyli praxi na „tamté straně“, ale k dispozici měli jenom malý stroj, takzvanou „blechu“, který naložil jen tři, zbytek musel počkat, a teď najednou taková věc. Nevíte snad, pane navigátore, oč jde…? Pan navigátor sám nic nevěděl. Z výrazu těch, kteří tu seděli, bylo možné poznat, že také oni jsou zaskočeni neobvyklou zprávou - všichni asi přišli z hotelu. Kadet, kterého napadlo, že by se měl představit, provedl několik gymnastických cviků, div že nepřevrátil židli. Pirx ji zachytil za opěradlo a vtom se otevřely dveře a vstoupil nevysoký, černovlasý muž s lehce prošedivělými skráněmi; měl vyholené, po vousech namodralé tváře, rozcuchané obočí a malé pronikavé oči; beze slova prošel mezi židlemi, za stolem spustil roli stočené mapy „tamté strany“ v měřítku 1 : 1,000.000, a když si hřbetem ruky přetřel silný, masitý nos, řekl bez jakéhokoli úvodu:
„Pánové, jsem Achanian, velitelstvím spojené Luny I a Luny II s okamžitou platností určen řídit akci zneškodnění Setaura.“
Shromáždění bylo lehce zneklidněno, ale Pirx dosud ničemu nerozuměl - ani nevěděl, kdo Setaur je.
„Ti z vás, kteří poslouchali rádio, vědí, že sem,“ pravítkem ukázal prostor Hypatie a Alfagranuse, „včera dopadl roj meteoritů. Nejde o účinek dopadu ostatních, ale jeden, zřejmě největší, prorazil ochranný štít skladů B 7 a R 7. Přitom v tomhle posledním byla část zásilky Setaurů, které sotva před čtyřmi dny poslali ze Země. Ve zprávách tvrdili, že všichni byli zničeni. To ovšem, pánové, není pravda.“
Kadet, který seděl vedle Pirxe, poslouchal s červenýma ušima, i ústa otevřel, jako by se bál, že neporozumí nějakému slovu; Achanian pokračoval:
„Sklady jsou umístěny u odbočky úzkokolejné dráhy, pět mil od provizorní základny. Ihned po katastrofě byly zahájeny záchranné práce, v první řadě prověřen stav posádky, aby se zjistilo, jestli někdo nezůstal pod zhroucenými budovami. Akce sama trvala asi hodinu, ale protože se zároveň ukázalo, že otřesem ztratily budovy ústředního řízení činnosti svoji hermetičnost, prodloužila se až k půlnoci. Kolem jedné se ukázalo, že havárie sítě, která zásobuje celý prostor sídliště, stejně jako přerušení telefonního spojení, nebyly způsobeny meteority, ale že kabely byly přeťaty… laserovým paprskem.“

Pirx zamžikal. Měl utkvělou představu, že je na jakémsi divadle, maškarádě - protože takové věci se nemohly dít. Laser! Opravdu! Že by jej přivezl marťanský zvěd? Ale velitel-inženýr nevypadal na člověka, který ráno vytahuje hosty z hotelových postelí, aby jim tropil hloupé kousky.
„Telefonní spojení bylo opraveno nejdřív," řekl Achanian, „a v téže době malý transportér havarijní brigády, který dorazil na místo, kde kabely byly přervány, ztratil radiotelegrafické spojení s velitelstvím Luny; po třetí hodině ráno se ukázalo, že transportér byl napaden laserem a že po několika zásazích začal hořet. Velitel a jeho pomocník zahynuli, a dva muži z posádky, kteří naštěstí už měli skafandry na sobě a chystali se vystoupit, aby opravili trasu, stačili vyskočit a ukrýt se na poušti, to je na Mare Tranquilitatis - někde tady…" Achanian pravítkem ukázal bod na Moři klidu, vzdálený asi čtyři sta kilometrů od nevelkého kráteru Arago. „Žádný z nich, pokud vím, nespatřil útočníka. Pouze v určitém okamžiku pocítili nesmírně silný tepelný úder a transportér vzplanul. Vyskočili dřív, než vybuchly bomby se stlačeným plynem; zachránil je nedostatek atmosféry, protože explodovala pouze ta část paliva, která se uvnitř transportéru mohla sloučit s kyslíkem Jeden z těch lidí zahynul z dosud nezjištěných příčin, a druhý se dokázal vrátit na území základny, když prošel sto čtyřicet kilometrů, ale protože spotřeboval celou zásobu vzduchu, dostal anoxii - naštěstí ho ale našli a teď je v nemocnici. Naše znalosti toho, co se stalo, se opírají pouze o jeho výpověď, takže budou muset být ještě ověřeny." Nyní zavládlo naprosté ticho. Pirxovi už začalo svítat, co to všecko znamená, ale ještě nevěřil, nechtěl ještě věřit…
„Určitě se, pánové, domýšlíte," pokračoval nezměněným hlasem tmavovlasý muž, který se jak uhel černou siluetou odrážel od pozadí rtuťově planoucího obrazu Měsíce, „že ten, kdo přeťal telefonické kabely a vedení vysokého napětí a zároveň zaútočil na transportér, je zachráněný Setaur. Je to bytost dosud málo známá, protože do sériové výroby byla dána teprve minulý měsíc. Měl tu být se mnou inženýr Klarner, jeden z projektantů Setaura, aby vám přesně vyložil schopnosti tohoto typu, stejně jako prostředky, jichž je nutno použít, aby byl zneškodněn nebo zničen…" Kadet, který seděl vedle Pirxe, tiše vyjekl. Byl to výraz největšího údivu, kterým se ani nepokoušel představit si tu hrůzu. Mladík si nevšiml navigátorova káravého pohledu. Ostatně nikdo si nevšímal ničeho a nikdo nic neslyšel, kromě hlasu velitele-inženýra.
„Nejsem intelekronikem, a proto bych vám toho o Setaurovi nemohl mnoho říci. Mezi námi by však měl být doktor Mc Cork. Je zde?"
Vstal hubený muž v brýlích: „Zde. Nezúčastnil jsem se projektování Setaurů, znám pouze náš anglický model, podobný americkému, ale neidentický s ním. Ostatně rozdílnost není příliš velká. Jsem k službám…"
„Výborně. Doktore, pojďte ke mně, prosím. Vylíčím vám ještě současnou situaci: Setaur je někde tady," Achanian koncem pravítka obkroužil břeh Moře klidu. „Z toho vyplývá, že od základny je vzdálen třicet až osmdesát kilometrů. Byl určen, jako ostatně všichni Setaurové, k důlní práci ve velmi těžkých podmínkách, za vysoké teploty a se značnou možností závalů, proto tyhle typy mají neobyčejně pevnou konstrukci a silný pancíř… Ale o tom vám podrobně řekne doktor Mc Cork. Co se týče prostředků, které máme k dispozici k jeho zneškodnění - velitelství všech měsíčních základen nám poskytla jisté množství výbušného materiálu, dynamitu a oxylikvitů a nějaké ruční lasery bezprostřední působnosti a lasery důlní - přitom ani výbušné materiály, ani lasery nemají ovšem charakter bojových prostředků. Pro pohyb operační skupiny, která má zničit Setaura, budeme mít transportéry malého a středního dosahu, z toho dva s lehkým protimeteoritovým pancířem. Jenom takový pancíř může vydržet zásahy laserem asi z kilometrové vzdálenosti. Tyto údaje se ovšem týkají Země, kde pohlcování energie atmosférou je značné. Zde ji nemáme, takže transportéry budou o něco méně zranitelné než jinde. Dostaneme také značné množství skafandrů, kyslíku, a to, obávám se, bude taky všecko. Kolem poledne přiletí ze sovětského sektoru „blecha" s tříčlennou posádkou; k případnému krátkému letu může vzít čtyři lidi, aby je přemístila co nejdál do prostoru, v němž se nachází Setaur. Tím končím. Teď vám dám arch papíru, na který prosím zřetelně napište příjmení a vaši speciální profesi. Mezitím doktor Mc Cork snad bude chtít něco říci o Setaurovi. Myslím, že nejdůležitější bude poukázat na jeho Achillovu patu…"
Mc Cork už stál vedle Achaniana. Byl ještě hubenější, než se Pirxovi prve zdálo; odstávaly mu uši, mírně šišatá lebka, téměř nepostřehnutelné obočí, kštice neurčité barvy - a s tím vším mu připadal podivně sympatický.

Než začal mluvit, sňal brýle s ocelovou obroučkou, jako by mu překážely, a položil je před sebe na stůl. „Lhal bych, kdybych řekl, že jsme předpokládali možnost toho, co se tu stalo. Ale kromě matematiky musí kybernetik mít v hlavě aspoň špetku intuice. Snad proto jsme se dosud nerozhodli předat náš typ k sériové výrobě. Laboratorní testy prokázaly naprostou Mefistovu přesnost - tak se jmenuje náš typ. Setaur má mít na rozdíl od něho lepší vyrovnanost v brzdění a zapínání. Aspoň jsem se to domníval, podle literatury, ale teď už o tom nejsem tak přesvědčen. Jméno jako by připomínalo mytologii, ale je to jenom zkratka ze slov Samoprogramový elektronický trojobslužný automat raketový, protože ke konstrukci jeho mozku je použito stejně pravo- jako levotočivých pseudokrystalických monopolymerů. To snad teď není důležité. Je to automat, opatřený laserem k důlním pracím, laserem s ultrafialovým zářením, jemuž nezbytnou energii k vyzařování impulsů dodává mikrobaterie, pracující na principu studené řetězové reakce. Díky tomu může Setaur, jak si vzpomínám, vyvíjet impulsy o energii čtyřiceti pěti tisíc kilowatt."

„Jak dlouho?" zeptal se kdosi.

„Z našeho hlediska - věčně," odpověděl hubený doktor vzápětí. „V každém případě mnoho let. Co se vlastně mohlo stát se Setaurem? Zjednodušeně řečeno, myslím, že dostal po hlavě. Úder musel být neobyčejně silný, ale taková lebka z chromoniklu se může poškodit i tady. Co se vlastně stalo? Podobné experimenty jsme ovšem nikdy neprováděli, byly by příliš nákladné." Mc Cork se neočekávaně usmál a ukázal přitom malé, rovné zuby. „Je ale známo, že výrazně lokalizované poškození malého, to znamená poměrně jednoduchého mozku nebo obyčejné počítací stanice je příčinou naprostého rozpadu funkcí. Naproti tomu čím více se v napodobování procesů blížíme lidskému mozku, v tím větší míře je takhle složitý mozek schopen fungovat, i přesto, že byl částečně poškozen. V mozku zvířat, například kocoura, jsou jistá centra, jejichž drážděním se budí útočná reakce, která vypadá jako výbuch agresivního šílenství. Setaurův mozek je sestrojen jinak, je buzen jistou všeobecnou silou, motorem aktivity, která může být řízena a rozváděna různým způsobem. Zřejmě tedy proběhlo nějaké krátké spojení tohoto centra aktivity s aktivizovaným programem destrukce. Samozřejmě velmi zjednodušuji."

„Ale odkud se bere ta destrukce?" zeptal se týž hlas co před chvílí.

„Je to totiž automat, určený k důlním pracím," objasnil doktor Mc Cork. „Jeho úkolem mělo být ražení štol, chodeb, vrtání hornin, drcení zvláště pevných minerálů, nejobecněji řečeno - ničení hmotové kompaktnosti, nikoli ovšem všude a ne všeho, úrazem však došlo k této generalizaci. Má hypotéza může být ovšem zcela nesprávná. Ale její teoretická stránka bude pro nás vysvětlitelnější později, až bude Setaur zničen. Teď je nejdůležitější vědět, co Setaur dokáže. Může se pohybovat rychlostí kolem padesáti kilometrů za hodinu, samozřejmě v jakémkoli terénu. Nepotřebuje mazat, všecky pružné části na kloubech i trnech jsou z teflonu. Má magnetický přerušovač, jeho pancíř je neprůstřelný revolverem ani puškou, ale takové zkoušky jsme neprováděli; jedině snad protipancéřovým dělem. Ale ta nemáme, viďte?"

Achanian zakroutil hlavou, že ne. Uchopil list papíru, který se už k němu vrátil, četl z něj a u jednotlivých jmen si dělal drobná znaménka.

„Ovšem, výbuchem slušné nálože ho roztrhnete," pokračoval Mc Cork klidně, jako by hovořil o nejobyčejnější věci na světě. „Nejdřív je ale třeba nálož k němu přiblížit, a obávám se, že to nebude snadné."

„Kde on vlastně má ten laser? V hlavě?" ozvalo se z místnosti.

„Nemá hlavu, jenom cosi na způsob pahrbku, vypukliny mezi rameny. Měla se tím zvětšit odolnost vůči zasypání. Setaur je dvě stě dvacet centimetrů vysoký, takže vyzařuje z výše asi dvou metrů, ústí laseru je zakryto posuvnou záklopkou; když se nepohybuje, může vyzařovat v úhlu do třiceti stupňů, širší pole vyzařování vzniká otáčením celého trupu. Nejvyšší napětí laseru je čtyřicet pět tisíc kilowatt; každý odborník ví, že je to síla strašně veliká, lehce probije několikacentimetrový ocelový pancíř…"

„V jakém dosahu?"

„Je to laser s ultrafialovým zářením, proto o velmi malém úhlu rozptylu světelného svazku… Zásah bude tedy prakticky ohraničen zorným polem; protože obzor je na zdejší rovině vzdálen dva kilometry, bude také dosah záření přibližně stejný."

„Dostaneme speciální důlní lasery se šestinásobným výkonem," připojil Achanian.

„Ale to je pouze to, čemu Američané říkají overkill," odpověděl Mc Cork a usmál se. „Proto taky znásobený výkon v souboji s laserem Setaura neposkytuje žádnou převahu."
Někdo se otázal, jestli by se automat nedal zničit z paluby nějaké kosmické lodi. Mc Cork prohlásil, že v této otázce není kompetentní. Achanian, když pohlédl na prezenční listinu, však řekl:
„Mezi námi je navigátor první třídy Pirx… Chtěl byste objasnit tu záležitost?"
Pirx vstal.
„Teoreticky řečeno, loď střední tonáže, například jako můj Cuivier, to znamená šestnáct tisíc tun váhy v klidu, by takového Setaura určitě mohla zničit, kdyby ho dostala pod své trysky. Teplota výchozích plynů je větší než šest tisíc stupňů na vzdálenost devět set metrů, to by snad stačilo…?"
Mc Cork přikývl hlavou.
„To je ovšem jenom spekulace," objasňoval Pirx. „Loď by bylo třeba nějak navést, a Setaur je cíl tak malý jako člověk, tomu se vždycky podaří zmizet, protože boční rychlost, kterou loď manévruje nad povrchem planety, v jejím gravitačním poli, je příliš malá a nemůže být ani řeči o rychlých stíhacích manévrech. Takže by byla jedině možnost využití malých strojů, řekněme vlastní Měsíční flotily. Jenže ta má trysk plamenů slabý, jejich teplota není dostatečně vysoká, snad by se některého stroje dalo využít jako bombardéru… K přesnému bombardování je zase potřeba speciálních přístrojů, zaměřovačů, a ty na Luně nejsou. Nevidím takovou možnost. Ovšem, dokonce je nutné využít takových malých strojů, ale pouze k průzkumům, to znamená k lokalizaci toho automatu."
Chtěl již usednout, když tu si vzpomněl na něco nového.
„Ach, ovšem!" řekl. „Skokové pistole. Těch by bylo možné použít. Vlastně - mohou je použít jenom ti, kteří s nimi umějí zacházet."
„To jsou ty malé osobní raketky, které se připevňují na záda?" zeptal se Mc Cork.
„Ano, s nimi se dá skákat anebo vznášet, podle modelu a typu se dosahuje od jedné do několika minut letu a od padesáti do čtyř set metrů výšky…"
Achanian vstal.
„To se zdá důležité. Kdo z přítomných absolvoval trénink na těch přístrojích?"
Zvedly se dvě ruce. Potom ještě jedna.
„Jenom tři," řekl Achanian. „Ale, vy také?" dodal, když viděl Pirxe, který teprve nyní pochopil, oč jde, a pozvedl ruku. „Tak tedy čtyři. To je dost málo… Podíváme se ještě mezi letištní obsluhu. Pánové! Jde, to je samozřejmé, o dobrovolnou akci. Vlastně tím jsem byl povinen začít. Kdo z vás se chce zúčastnit operace?"
Vznikl menší hluk, protože všichni začali vstávat.
„Děkuji jménem velitelství," řekl Achanian. „To je výborné… Máme tedy sedmnáct dobrovolníků. Budeme mít podporu tří strojů Měsíční flotily, kromě toho je k dispozici deset řidičů a radistů k obsluze transportérů. Prosím, abyste zůstali na místě, a vy," obrátil se na Mc Corka a Pirxe, „pojďte prosím se mnou na velitelství…"
- - - - - - - - - - - - - - - - - - -
Kolem čtvrté odpoledne seděl Pirx ve věžičce velkého housenkového transportéru, smýkán jeho rychlými pohyby, v kompletním skafandru, na kolenou helmu připravenou k nasazení při prvním poplachu, šikmo přes prsa měl zavěšen těžký laser, jehož kolba jej nemilosrdně tloukla; v levé ruce držel mikrofon a pravou otáčel periskopem a pozoroval transportéry, roztažené v dlouhém řetězu, které se jako lodě kolébaly po štěrkovitém prostoru Moře klidu. Pouštní „moře" sálalo sluneční září, prázdné od jednoho černého obzoru k druhému; Pirx přijímal a podával hlášení, hovořil s Lunou I, s veliteli ostatních strojů, s piloty zpravodajských loděk, jejichž maličké plamínky z trysek se občas objevily uprostřed hvězd na černém nebi, a přitom všem se chvílemi nemohl zbavit dojmu, že je to druh nesmírně zamotaného a hloupého snu.
Události následovaly stále rychleji. Nejenom jemu se zdálo, že velitelství základny podlehlo jakési panice; protože co by konec konců mohl asi provést jeden automat-poločlověk, i když je ozbrojen vrhačem světla? A když se na druhé poradě „načalstva" přesně v poledne začalo mluvit o nutnosti zásahu OSN a přinejmenším Rady bezpečnosti ve smyslu „zvláštních sankcí", o svolení k dovozu dělostřelectva (nejlépe raketometů) a možná i atomových nábojů - protestoval spolu s jinými a tvrdil, že takovým způsobem se

dříve než cokoli dokáží pořádně zesměšnit před celou Zemí. Ostatně bylo jasné, že na nějaké rozhodnutí mezinárodního orgánu bylo by nutno čekat mnoho dnů, jestli ne týdnů, a mezitím by zase „šílený robot“ mohl cestovat bůhvíkam a na ukrytého v nedostupných puklinách měsíční skořápky by potom nestačila všechna děla najednou; bylo proto třeba jednat rozhodně a rychle. Včas se přišlo na to, že největším úskalím bude problém spojení, které bylo vždycky bolestí měsíčních akcí. Existovalo pravděpodobně kolem tří tisíc patentů na vynálezy, které měly zlepšit spojení, od seismického telegrafu (s využitím mikrovýbuchů jako signálů) až po ztrojené stacionární satelity. Satelity uvedli na oběžnou dráhu už v minulém roce, vážnou situaci to ale vcelku nezlepšilo. Problém prakticky vyřešil systém ultrakrátkých relé, umístěných na stožárech; velice se to podobalo pradávným pozemským translátorovým vedením předsputnikovské televize. Určitě to bylo jistější než spojení pomocí satelitů, protože inženýři si ještě stále lámali hlavu tím, jak relé v satelitech učinit necitlivými na „sluneční výbuchy“. Každé zvýšení sluneční aktivity a „uragány“ elektricky nabitých částic o vysoké energii, probíjejících vzduchoprázdno, které s ním byly spojeny, ihned rušily beztak obtížně udržované spojení, nejednou i na několik dní. Právě probíhal jeden z takových „slunečních uragánů“, zprávy mezi Lunou a základnou šly pozemní linkou a úspěch „Operace Setaur“ záležel určitě ve značné míře na tom, jestli se v „povstalci“ neobjeví chuť ničit mřížované antény, kterých bylo v poušti pětačtyřicet, v poušti oddělující Lunu - město s kosmodromem, od území základny. Předpokládalo se ovšem, že automat se bude dál toulat v této krajině. Měl přece úplnou svobodu pohybu, nepotřeboval palivo ani kyslík, ani spánek nebo odpočinek, byl tak soběstačný, že nejeden z inženýrů si teprve nyní uvědomil, jak úsilím vlastních rukou vytvořili dokonalý stroj, jehož další osud nikdo neuměl předvídat. Je jasné, že ještě za svítání probíhaly svízelné bezprostřední rozhovory na trase Měsíc - Země mezi vedením akce a štábem projektantů Setaura od firmy Cybertronics. Nedozvěděli se však od nich nic, co by už dříve neřekl malý doktor Mc Cork. Pouze laikové se ještě pokoušeli přemluvit specialisty, aby pomocí jakéhosi velkého počítače předpověděli taktiku automatu. Cožpak byl inteligentní? Ale ano, třebas po svém! Ta nepotřebná a v této chvíli dokonce velmi škodlivá „moudrost“ stroje zlobila mnoho účastníků akce, - nemohli pochopit, pro kterého ďábla inženýři stroj, který byl určen především k důlním pracím, obdařili takovou svobodou a autonomií činnosti? Mc Cork jim klidně vysvětloval, že „intelektronická předimenzovanost“ je v současné fázi technického rozvoje tím, čím přemíra moci, jíž zpravidla disponují všechny stroje a konvenční motory; je to havarijní rezerva, zvyšující bezpečnost a jistotu činnosti, protože není možné předvídat všecky situace, v nichž se energový nebo informující stroj ocitne. O tom dalším, čeho je Setaur schopen, vůbec nikdo neměl nejmenší ponětí. Odborníci, mimo jiné také ze Země, sice zasílali telegraficky své názory, jenomže potíž byla v tom, že se diametrálně lišily. Jedni připouštěli, že Setaur bude chtít zničit objekty „umělého“ původu, jako jsou přenosové stožáry anebo stožáry vysokého napětí, jiní naopak, že svou energii bude vynakládat bezhlavým vyzařováním na vše, co se mu postaví do cesty, ať to bude měsíční skála, nebo transportér s lidmi. První se přikláněli ke koncepci okamžitého útoku, aby byl zkrátka zničen, druzí radili vyčkávací taktiku. Zajedno byli pouze v tom, že je nezbytně nutné sledovat jeho pohyb.

A tak Měsíční flotila v počtu dvanácti malých jednotek od rána patrolovala v Moři klidu a neustále vysílala zprávy skupině obrany v prostoru základny, která opět byla ve stálém spojení s velitelstvím kosmodromu. Nebylo lehké najít Setaura, trochu kovu v obrovské kamenné poušti, zvlněné štěrkovými poli a napolo zasypanými puklinami a ještě k tomu pokryté neštovicemi miniaturních kráterů. Kdyby aspoň ty zprávy byly záporné! Ale patrolující posádky už mnohokrát zaalarmovaly pozemní personál zprávami o nalezení „šílence“, ale pak se zpravidla ukázalo, že to byl balvan velmi zvláštního tvaru anebo kus lávy, jiskřící v slunečních paprscích, dokonce ani použití radaru s ferroinduktivními indikátory nepomáhalo, protože po dávných těžařských akcích v prvním období ovládnutí Měsíce zůstalo na jeho kamenných pouštích obrovské množství kovových kondensátorů, stejně jako vyžehnuté nábojnice raketových střel a nejrozličnější plechové haraburdí, které bylo každou chvíli příčinou nových poplachů. Nakonec si vedení operace začalo stále horlivěji přát, aby Setaur konečně zaútočil na nějaký objekt, aby se ukázal; před devíti hodinami dal přece naposled o sobě vědět útokem na malý transportér technické pohotovosti elektrotechniků, a potom jako by zapadl pod povrch Měsíce. Protože bylo rozhodnuto, že čekat už není déle možné, zvláště když základna musela mít obnovenu dodávku elektrického proudu,

akce v prostoru devíti tisíc čtverečných kilometrů spočívala v pročesávání dvěma vlnami jízd, směřujících k sobě z protilehlých stran, tedy ze severu a jihu. Od základny šel jeden roj pod vedením hlavního technologa Stříbra a od kosmodromu Luna druhý. Úlohu koordinátora akcí obou stran u velitele, jímž byl navigátor Pleydar, vykonával Pirx. Chápal dokonale, že každou chvíli mohou minout Setaura, třebas ukrytého v kterési z hlubokých tektonických rýh, maskovaného dokonce třpytivým měsíčním pískem, a že jej ani nespatří; Mc Cork, který jako „poradce-intelektronik" jel spolu s ním, byl téhož názoru. Transportérem to házelo přímo strašlivě, jeli rychlostí, ze které jim, jak je velitel klidně upozornil, „po nějaké době polezou oči z důlků". Byli ve východním sektoru Moře klidu a necelá hodina jízdy je dělila od oblasti, v níž s největší pravděpodobností mohl být automat. Po překročení stanovené hranice si měli všichni nasadit helmu, aby v případě nenadálého útoku a ztráty hermetičnosti nebo požáru mohli ihned opustit stroj.

Transportér se změnil ve válečný stroj, protože mechanici na jeho kopulovitou věžičku namontovali důlní laser velké výkonnosti, ale s jeho přesností to bylo zlé. Pirx ji považoval za naprosto iluzorní, zvlášť v případě Setaura. Vždyť Setaur měl automatický zaměřovač, jeho fotoelektrické oči byly spojeny s laserem, takže okamžitě mohl ničit to, co bylo v centru pole vidění. Oni však místo toho měli jakýsi podivný zaměřovač, asi ze starého kosmonautického měřiče vzdáleností, který si vyzkoušeli tím, že před odjezdem z Luny chvíli stříleli do skal na obzoru. Skály byly velké, vzdálenost sotva míle a přesto se jim je podařilo zasáhnout teprve po čtvrtém výstřelu. Všecko ještě stěžovaly měsíční podmínky, protože laserový paprsek je viditelný jako oslepující pás jedině v rozptýleném prostředí, například v zemské atmosféře; ve vzduchoprázdnu však světelný svazek, dokonce libovolně velké síly, je neviditelný dotud, dokud nezasáhne nějakou hmotnou překážku. Proto je na Zemi možné střílet laserem tak, jako střílíme světelnými náboji a řídit se linií jejich letu. Bez zaměřovače neměl laser na Měsíci prakticky význam. Pirx se tím před Mc Corkem netajil, až když sotva několik minut jízdy je dělilo od hypotetického pásma ohrožení.

„Nepřemýšlel jsem o tom," řekl inženýr. Potom dodal s úsměvem: „Proč mi to vlastně říkáte?"

„Abych vás zbavil iluzí," odvětil Pirx, neoddaluje oči od skel periskopu. Přestože skla měla pěnové polštářky, cítil, že delší dobu (jestliže ovšem vyjde živ z téhle akce) bude chodit s kruhy pod očima. „A také, abych vám sdělil, proč vezeme tenhle krám z týlu."

„Ty láhve?" zeptal se Mc Cork. „Viděl jsem, jak jste je bral ze skladu. Co je v nich?"

„Amoniak, chlór a nějaké uhlovodíky," řekl Pirx. „Myslím, že se mohou hodit…"

„Na plynovou a kouřovou clonu?" domýšlel se inženýr.

„Ne, myslil jsem raději na určitý způsob zaměřování. Když není atmosféra, je zapotřebí ji vytvořit, aspoň na chvíli…"

„Obávám se, že na to nebude čas…"

„Taky možná… Vzal jsem to pro všecky případy. Proti šílencům je nejlepší šílená taktika…"

Ztichli, protože transportérem to začalo házet jako míčem; amortizátory drnčely a pištěly, jako by se v nich každou chvíli měl uvařit olej. Řítili se po svahu, posetém ostrými balvany. Protilehlý svah zářil bělostí pemzy.

„Víte, čeho se bojím nejvíc?" řekl Pirx, když se otřásání transportéru poněkud zmírnilo. Byl nějak podivně hovorný. „Setaura vůbec ne… Ale těch transportérů ze základny. Protože jestli si nás třeba jen jeden z nich zmýlí se Setaurem, bude veselo."

„Vidím, že jste předvídal vše," zabručel inženýr. Kadet, který seděl vedle radisty, zaklonil se nad opěradlem svého křesla a podal Pirxovi sotva čitelný, naškrábaný telegram.

„U dvacátého translátoru jsme vstoupili na území ohrožení dosud nic stop Stříbro stop konec," četl Pirx hlasitě. „A my si co nevidět budeme musit nasadit helmy…"

Stroj vyjel na svah a poněkud zvolnil. Pirx zpozoroval, že už nevidí souseda po levici, jenom transportér napravo se pohyboval jako polotemná skvrnka nahoru úbočím. Dal rozkaz volat rádiem levý stroj, ale odpověď nepřišla.

„Začínáme se ztrácet jeden druhému," řekl klidně. „Právě tak jsem si to představoval. Copak není možné vztyčit anténu výš? Ne? To je zlé."

Byli už na vrcholku mírného pahorku. Za obzorem, vzdáleným bezmála dvacet kilometrů, vyhoupl se

strmý, zacloněný okraj Toricelliho kráteru, ostře se rýsující na černém pozadí obzoru. Rovinu Moře klidu měli už skoro celou za sebou. Objevily se hluboké tektonické příkopy, zpod písku sem tam trčely ztuhlé pláty magmatu, po kterých se transportér vlekl s největší námahou. Nejprve se pozvedl jako loď na vlně a potom se těžce řítil dolů, jako by si měl v nedohledné hloubce srazit vaz. Pirx zahlédl stožár dalšího retranslátoru, mrkl na mapu pod celuloidovým obalem, přitištěnou ke kolenům, a nařídil, aby si všichni vzali helmy. Pak už se mohli dorozumět jenom vnitřním telefonem; ukázalo se, že transportér se dokáže otřásat ještě víc než dosud, hlava mu ve skafandru lítala jako jádro ořechu ve skořápce.
Když sjeli se svahu a ocitli se níže, strmý okraj Toricelliho kráteru zmizel, zakryt blízkými pahorky, a téměř současně se jim ztratil transportér zprava. Ještě několik minut slyšeli jeho volací signály, potom je však rušily odrazy vln od skalních masívů a nastalo takzvané „naprosté rádiové ticho“. Dívat se periskopem ve skafandru, bylo velice nevýhodné, Pirxovi se zdálo, že buď vyrazí očnice, nebo rozmačká okulár. Dělal, co mohl, aby měl stále před sebou široké zorné pole, přestože bylo poseto pásy skal. To se však úplně měnilo kolébáním stroje. Chaos stínů černých jako smola a oslepujících rozptýlených kamenných ploch se rojil před očima. Pojednou malý, pomerančový plamen vylétl na daleké soumračné nebe, zakomíhal se, smrštil a zanikl. A druhý záblesk, o něco silnější. Pirx vykřikl: „Všichni pozor! Vidím nějakou explozi!“ a horečně točil rukojetí periskopu a současně odečítal azimut z průhledné stupnice, vyznačené na skle.
„Měníme kurs!“ zařval, „čtyřicet sedm čárka osm, plnou parou vpřed!“
Povel se vlastně týkal kosmické lodi, velitel však přesto pochopil; pláty a všecky součásti transportéru se křečovitě zatřásly, a stroj, který se téměř obrátil na místě, se vrhl vpřed. Pirx se zvedl se sedadla, protože otřesy mu odtrhovaly hlavu od okuláru. Znovu se zablesklo - tentokrát červenofialovým, širokým plamenem. Střed těchto záblesků nebo výbuchů byl však až za zorným polem, a to bylo zacloněno hřbetem, na který vyjeli.
„Všichni pozor!“ řekl Pirx. „Připravit osobní lasery. Doktore Mc Corku, vy, až vám řeknu, uzavřete příklop, a při zásahu ho ihned otevřete. Řidiči, zmenšit rychlost!…“
Pahorkatina, na kterou se drápal stroj, se vynořovala z pouště jako kloub nějakého měsíčního netvora, do půli utopeného v hrubém písku; skála sama svojí hladkostí připomínala vyleštěnou kostru anebo obrovskou lebku; Pirx přikázal řidiči vyjet až na vrchol. Pásy začaly skřípět, jako by ocel třela po skle.
„Stop!“ křikl Pirx, transportér, který se náhle zastavil, klesl předkem ke skále, zakolébal se, amortizátory zasténaly napětím a znehybněly.
Pirx pohlédl do nehluboké kotliny, ze dvou stran obklopené paprskovitě protaženými, oblými hřbety starých magmatických potoků; dvě třetiny propadliny ležely v sálavém slunci, poslední pokrýval příkrov naprosté černě. V sametovém soumraku jako zvláštní klenot zářila a rubínově hasla polorozpadlá kostra nějakého vozu. Pouze velitel s Pirxem jej zahlédli, protože pancéřové kryty oken byly spuštěné. Pirx doopravdy nevěděl, co dělat. Je to nějaký transportér, pomyslil si. Která jeho část je přední? Ta jižní? Jako by byl ze skupiny patřící základně. Kdo ho ale zničil? Setaur? A v takové situaci tu stojím ve světle jako kretén, musím se schovat. Ale kde jsou všichni ostatní? Tamti i moji?
„Rozumím!“ vykřikl radiotelegrafista. Přepojil přístroj transportéru na vnitřní síť, takže všichni ve skafandru mohli slyšet přijímané signály.
„Aximo - portativní kupy! Otorbelonová stěna - opakování po návratu zbytečné - příchod podle azimutu - mnohokrystalická metamorfizace…“ Pirxova sluchátka naplňoval hlas, vyslovující ta slova naprosto monotónně a bez jakéhokoli zabarvení.
„To je on!“ vyjekl. „Setaur! Halo, rádio! Zaměřte ho, rychle ho zaměřte. Oznamte mi vlnu. No tak, krucifix! Co je? Dokud ještě vysílá!“ řval, až jej ohlušil vlastní křik, zesílený uzavřeným skafandrem, nečekal, až se radiotelegrafista vzpamatuje, nachýlený skočil pod vrchol kopule, uchopil dvojitou rukojeť těžkého laseru a začal jím točit současně s očima už na zaměřovači. Mezitím ve skafandru pokračoval ten nízký, jakoby trošku smutný, rovnoměrný hlas:
„Těžkovodní málobarvení viskosní - neodkorněné segmenty bez opětných osedlaných vetřelců,“ a to nesmyslné tlachání zřejmě sláblo. „Co je s tím zaměřením, k sakru?!“ Pirx, který neodtrhoval oči od zaměřovače, uslyšel nejasný hluk, - to Mc Cork skočil dopředu, odhodil radistu, někdo se tam s kýmsi tahal.

Vtom ve sluchátkách uslyšel kybernetikův klidný hlas:
„Azimut 39,9… 40,0… 40,1… 40,2…“
„Hýbe se!“ pochopil Pirx. Bylo potřebí otáčet kopulí, točit rukojetí, div si nevykloubil rameno, jak točil. Číslice se pozvolna posunovaly. Červená čára přeskočila čtyřicítku.
Setaurův hlas se pojednou změnil v protáhlý pískot a umlkl. V téže chvíli Pirx zmáčkl spoušť a půl kilometru níže, na samé hranici světla a stínu skála se rozstříkla nadslunečným ohněm.
V silných rukavicích bylo strašlivě těžko držet rukojeti nehybně. Plamen, jasnější než slunce, zavrtal se do tmy na dně kotliny, několik desítek metrů od hasnoucího vraku, spočinul a - plamennou čarou, v níž vybuchovala země, vťal se dál a nadvakrát vzplanul jako snop jisker. Něco se ozývalo ve sluchátkách. Pirx na to nedbal a stále bil tou čarou nejtenšího a nejstrašlivějšího ohně, až se tříštila na tisíce odstředivých úlomků o skalní útes. Před očima mu přibývaly červeně vířící kruhy, jejími víry však spatřil oslepující modré oko, menší než špička jehly, které se otevřelo na samém konci tmy, kdesi jinde, než kam střílel - a dříve než dokázal pohnout rukojeťmi laseru, aby jej obrátil současně s kopulí, skála těsně u stroje vybuchla.
„Všichni zpět!“ zařval, uhýbaje bezděčně nohama; díky tomu přestal vidět cokoliv, ale stejně by už nic neviděl, krom oněch červených, pomalu blednoucích kruhů, měnících se v kruhy černavé a zlaté.
Motor zahřměl, hodilo to jimi tak, že Pirx spadl úplně dolů a současně kupředu, mezi kadetova a radistova kolena; všecky láhve, které vezli na pancíři, pronikavě zadrnčely, přestože byly dobře připevněny. Letěli dozadu, něco ošklivě křuplo pod pásem, obrátilo je a hodilo na druhou stranu, okamžik se zdálo, že transportér se užuž převrátí… Řidič zoufale ubíral plyn a brzdami a spojkou nějak ovládl to zběsilé klouzání, až ustalo dlouhé chvění a stroj se zastavil.
„Máme hermetičnost?!“ vykřikl Pirx, když vstával z podlahy. - Štěstí, že je to z gumy - stačil pomyslet.
„Máme.“
„Bylo to velice blízko,“ řekl už zcela jiným hlasem, vstal a protáhl se v zádech. A ne beze smutku tiše dodal:
„Dvě setiny víc vlevo a měl jsem ho…“
Mc Cork se vracel na své místo.
„Doktore, děkuji vám!“ zavolal Pirx už od periskopu. „Halo, řidiči, sjeďte dolů cestou, po které jsme sem šplhali. Jsou tam takové malé skály, cosi na způsob brány - ano, tohleto! - zajeďte prosím do stínu mezi nimi a zastavte…“
Transportér pomalu, jakoby s pověrčivou ostražitostí vjel mezi skalní útesy, zčásti zasypané pískem, a zastavil v jejich stínu, který ho učinil neviditelným.
„Výborně!“ řekl Pirx skoro vesele. „A teď potřebuji dva muže, kteří půjdou se mnou na menší průzkum.“
Mc Cork se přihlásil současně s kadetem.
„Dobře! Pozor, a vy,“ obrátil se ke zbývajícím, „zůstanete zde. Nehněte se ze stínu, i kdyby sám Setaur vyrazil rovnou na vás - seďte tiše. Snad kdyby lezl na transportér a vy byste se museli bránit, máte laser - ale to je málo pravděpodobné… Vy,“ obrátil se k řidiči, „pomůžete tomu mladíkovi sejmout z pancíře láhve s plynem, a vy,“ to patřilo zase telegrafistovi, „zavoláte Lunu, kosmodrom, základnu, patrolu, a prvnímu, kdo se vám ohlásí, řeknete, že Setaur zničil jeden transportér, pravděpodobně ze základny, a že tři muži z našeho stroje odešli, aby ho dostali. A taky, aby se sem nikdo nedral s lasery, nestřílel nazdařbůh atakdál… A teď jdeme!“
Protože každý z nich mohl vzít jen jednu láhev, vzali čtyři. Pirx vyprovodil přátele nejen k vrcholu „lebky“, ale i trošku dál, odkud bylo vidět úzkou, plytkou soutěsku, vedoucí podél hory. Došli jak jen mohli daleko, láhve uložili pod velký balvan a Pirx nařídil řidiči, aby se vrátil. Potom se naklonil nad balvan a dalekohledem si prohlížel prostor kotliny. Mc Cork s kadetem se přikrčili vedle něho; po delší chvíli se ozval:
„Nevidím ho. Doktore, to, co Setaur říkal, mělo nějaký smysl?“
„Spíš ne. Shluky slov - nějaká schizofrenie…“
„Vrak už dohasíná,“ řekl Pirx.
„Proč jste střílel?“ zeptal se Mc Cork. „Mohli tam být lidé.“
„Nikdo tam nebyl.“

Pirx přesouval dalekohled po milimetru a prohlížel každý záhyb prostranství, osvětleného sluncem.
„Už nestačili vyskočit.“
„Odkud to můžete vědět?“
„Vždyť on ten stroj přesekl vpůli. Je to vidět ještě teď. Museli jet asi rovnou na něj. Zářil z několika desítek metrů. A pak obě záklopky zůstaly zavřené. Ne,“ dodal po několika vteřinách, „na slunci není. A že by nám unikl, to sotva… Pokusíme se ho vylákat.“
Sehnul se a těžkou láhev zvedl nahoru na kámen, a když ji strkal před sebou, procedil mezi zuby:
„To jsou přesně ta indiánská dobrodružství, o kterých jsem vždycky snil…“
Láhev se nahnula, držel ji za ventil, a roztažený po kamenech, řekl:
„Jestli zahlédnete modré blýsknutí, ihned střílejte - do toho jeho laserového oka…“
Vší silou strčil do láhve, která se nejdříve pomalu a potom s rostoucí rychlostí začala kutálet se svahu. Všichni tři se připravili ke střelbě, láhev byla už dvacet metrů daleko a padala pomaleji, protože svah byl povlovnější. Několikrát se zdálo, že ji zadrží vyčnívající kameny, ale převalila se přes ně a stále menší, už jako tmavě blýskající plamínek blížila se ke dnu kotliny.
„Nic?“ řekl zklamaný Pirx. „Buď je chytřejší, než jsem si myslil, nebo si jí nevšímá, nebo…“
Nedomluvil. Na svahu pod nimi se oslnivě zablesklo. Plamen se téměř okamžitě proměnil v těžké, špinavě žluté mračno, jehož střed zářil dosud podivným plamenem, a okraje se rozplývaly, rozdírané proláklinami balvanů.
„Chlór…“ řekl Pirx. „Proč jste nestříleli? Nebylo nic vidět?“
„Nic,“ společně odpověděli kadet i Mc Cork.
„Mizera! Ukryl se za nějakým ohbím anebo vyzařuje odněkud ze strany. Teď už opravdu pochybuji, že z toho něco bude, ale zkusíme to…“
Zvedl druhou láhev a poslal ji za první. Stejně tak se začala valit, ale snad v polovině úbočí se otočila a znehybněla. Pirx se na ni nedíval, všecku pozornost soustředil na trojstrannou soumračnou plochu, v níž se kdesi ukrýval Setaur. Vteřiny pomalu míjely. Náhle obrovský výbuch roztrhl úbočí. Místo, na kterém se automat skrýval, Pirx nespatřil, ale postřehl čáru výstřelu a hlavně onu část, kdy prošla zbytky prvního plynového mračna - doslova zhmotněla do tvaru planoucí slunečné nitě. Ihned nařídil zaměřovač podél této svítící trajektorie, která již hasla, a když v průsečíku nitek měl okraj tmy, stiskl spoušť. Téměř současně učinil totéž Mc Cork a po chvíli se k nim připojil kadet. Tři slunečná ostří překrojila dno údolí a současně jakoby se jakési olbřímí víko zatřáslo rovnou před nimi - kámen, který je chránil, se celý zachvěl, z jeho krajů vylétaly miliardy duh, rozžhavený křemen se jim sypal po skafandrech a helmách a okamžitě tuhl v mikroskopické slzy; leželi roztaženi ve stínu skály, rozžhavené do bělosti čepele a nad jejich hlavami zasvištěl druhý a třetí výboj, bušící do povrchu balvanu, který se okamžitě pokryl sklovitými, tuhnoucími bublinami.
„Jste celí?“ zeptal se Pirx, který ještě nezvedl hlavu.
„Ano! - Já taky!“ slyšel odpověď.
„Zajděte k vozu a telegrafistovi řekněte, aby vzal všecky sebou, že ho tu máme a že se ho pokusíme udržet, jak jen to půjde,“ obrátil se Pirx ke kadetovi, který se odplazil zpět a potom, schýlen, běžel ke skalám, mezi kterými stál transportér.
„Zůstaly nám dvě láhve, pro každého jedna. Doktore, teď změníme stanoviště. A dávejte pozor a dobře se kryjte, protože Setaur se už na ten náš hřbet zastřílel…“
S těmi slovy zvedl Pirx jednu láhev, využil stínů, vrhaných obrovskými skalními útesy, a hodil ji před sebe, jak jen mohl nejrychleji. Asi po dvou stech krocích se usadili ve štěrbině magmatického valu. Kadetu, který se už vrátil od transportéru, se je nepodařilo hned najít. Dýchal, jako by běžel nejmíň míli.
„Jenom pomalu, nehoří!“ řekl Pirx. „Co je tam nového?“
„Spojení je navázáno…“ Kadet si dřepl vedle Pirxe, který spatřil chlapcovy oči, mžikající za skly helmy. „Ve stroji, který shořel… byli čtyři lidé ze základny. A druhý musel couvnout, protože měl defekt na laseru… A ostatní to obešli a nic nezpozorovali…“ Pirx sklonil hlavu, jako by říkal: „To jsem si myslil.“
„Co víc? Kde je naše skupina?“
„Skoro celá je dvacet mil odtud, měli tam falešný poplach, nějaká raketová patrola prý vidí Setaura - všecky tam stáhli. Tři stroje neodpovídají na volání.“

„Kdy tu budou?“
„Pracuje pouze příjem…“ nesměle řekl kadet.
„Jenom příjem? Jak to?!“
„Telegrafista říká, že se buď něco stalo s vysílačkou, anebo prý se mu v tom místě ztrácí vysílání. Ptá se, jestli může změnit stanoviště, aby to mohl přezkoušet…“
„Ať je změní, když musí,“ odpověděl Pirx. „A nespěchejte tak, dívejte se pod nohy!“ Ale tamten ho už snad ani neslyšel, běžel nazpět. „V nejlepším případě tu bude za půl hodiny, podaří-li se jim navázat spojení,“ řekl Pirx. Mc Cork mlčel. Pirx uvažoval, co počít, čekat - nečekat? Napadnout údolí transportéry by asi mělo úspěch, ale ne beze ztrát. Stroje na rozdíl od Setaura byly zřetelnými a pomalými cíli a musely by se objevit najednou. Jeden z nich by skončil stejně jako ten pásák ze základny. Snažil se vykombinovat nějaký manévr, kterým by Setaura vylákal na osvětlené prostranství. Kdyby třeba bylo možné pustit jeden prázdný transportér jako vábničku, řídit jej na dálku - a automat zničit odjinud, řekněme seshora…
Napadlo mu, že vlastně nemusí čekat na nikoho, protože má jeden transportér. Ale plán se mu nějak nezdál. Jednoduše pustit vůz naslepo - to by nemělo smysl. Rozbije ho na kousky a sám se nebude moci pohnout z místa. Nebo že by věděl, že pásmo stínu, ve kterém je, mu dává takovou převahu? Ale Setaur přece není stroj, zhotovený pro válku se vší její taktikou… Je v tom šílenství nějaká metoda? Jaká?
Seděli schoulení u paty kamenné desky, v jejím těžkém, chladném stínu. V tom Pirxovi napadlo, že si vede jako osel. Kdybych byl na Setaurově místě - co bych udělal? Pocítil náhle neklid, neboť byl přesvědčen, že by se snažil zaútočit. Pasivní vyčkávání nemohlo přinést žádný užitek. Co když Setaur postupuje k nim? Právě teď? Může přece dojít až k západnímu útesu a celou tu dobu být pod ochranou tmy; vždyť je tam tolik obrovských balvanů a rozpukané lávy, že v tom labyrintu se může ukrývat jak chce dlouho.
Skoro byl už přesvědčen, že Setaur si povede právě tak a že ho mohou čekat každou chvíli.
„Doktore, mám strach, aby nás nezaskočil,“ řekl rychle a chvatně vstal. „Co myslíte?“
„Domníváte se, že se k nám může přibližovat?“ otázal se Mc Cork a usmál se. „Také mne to napadlo. Dokonce je to skutečně logické, ale chová on se logicky? To je otázka…“
„Musíme to zkusit ještě jednou,“ zabručel Pirx. „Musíme ty láhve pustit dolů, uvidíme, co udělá…“
„Rozumím. Už?…“
„Ano. Pozor!“
Vytáhli je na vrchol pahorku a téměř současně kovové válce pustili, ale tak, aby je oba ze dna kotliny nikdo nespatřil. Nedostatek vzduchu jim bohužel zabránil slyšet, jestli a jak se valí. Pirx se rozhodl, a i přesto, že se cítil jako nahý - jako by vůbec neměl na hlavě ocelovou kouli a na těle pořádně těžký skafandr ze tří vrstev - celý se přitiskl ke skále a opatrně vystrčil hlavu.
V údolí se nic nezměnilo. Pouze vrak stroje už nebylo vidět, jeho vychladlé trosky se slily s obkružující tmou. Stín zaujímal stejný prostor o tvaru nepravidelného, hodně prodlouženého trojúhelníku, základnou opřeného o skalní útesy nejvyššího, západního hřebene. Jedna láhev se zastavila nějakých sto kroků od nich, dopadla na kámen, který ji podélně zastavil. Druhá se dosud valila, stále pomaleji a stále menší, až znehybněla. Že by to tím mělo končit, se Pirxovi vůbec nezdálo. „Setaur doopravdy není hloupý,“ pomyslil si. „Nechce se mu střílet na cíl, který mu podstrčili.“ Snažil se najít místo, z něhož Setaur asi před deseti minutami naposled dal vědět o sobě zablesknutím laserového oka, bylo to ale velmi těžké.
„Možná už tam není,“ uvažoval. „Mohl prostě odejít na sever, nebo také dnem údolí nebo některou z těch puklin magmatického potoka… A dostane-li se do oblasti skalního útesu, zapadne do toho labyrintu jako kámen do vody…“
Pomalu, po hmatu zdvihl kolbu laseru a uvolnil svaly.
„Doktore Mc Corku!“ řekl. „Pojďte ke mně!“
A když se doktor k němu připlazil, řekl:
„Vidíte obě láhve? Jednu přímo před námi, a druhá je dál…“
„Vidím.“
„Nejdříve vystřelíte na tu bližší a pak na vzdálenější, v odstupu řekněme čtyřiceti vteřin… Ale odtud ne!“ dodal rychle. „Musíte si najít lepší místo. Tam!“ ukázal rukou. „V té propadlině nebude špatné stanoviště.

A až vystřelíte, okamžitě prosím vás, odejděte dozadu. Ano?“
Mc Cork se na nic neptal, pojednou se nachýlen vydal uvedeným směrem. Pirx netrpělivě čekal. Jestli je aspoň trošku podoben člověku, musí být zvědav. Každý inteligentní tvor je zvědavý - a ta zvědavost ho nutí k činnosti, při níž se přihodí cosi nesrozumitelného… Doktora už neviděl. Zakázal si pohlédnout na láhve, které měly explodovat po zásahu střel; všecku pozornost soustředil na pruh ozářeného rumoviště mezi pásmem stínu a tmy. Přiložil k očím dalekohled a zamířil jej do prostoru lávového pole; před skly se pomalu vynořovaly groteskní tvary z dílny řezbáře - abstrakcionisty: tenké, spirálovitě zatočené obelisky, tabule, rozryté háďaty puklin - od chaosu planoucích ploch a klikatých stínů ho až svědilo oko. Na svahu níže pod sebou koutkem oka postřehl záblesk. Po delší chvíli se objevil druhý. Ticho. Jenom tep bil v helmě, kterou se slunce se svými paprsky chtělo prodrat až k lebce. Bloudil objektivem po tom pruhu chaoticky poházených úlomků.
Něco se tam pohnulo. Ztrnul. Nad břitvovité ostří desky, podobné rozpuklému ostří jakési olbřímí kamenné sekyry, se vysunul polokulovitý tvar, barvou podobný tmavé skále, ale ten tvar měl ramena, která se z obou stran chytila balvanu - a nyní ho už viděl - do poloviny těla. Nevypadal jako bezhlavý, spíše jako člověk, kterému dali nadpřirozenou masku afrického čaroděje, a ta mu zakrývala tvář, šíji i krk, masku jakoby zploštěnou, a proto poněkud monstrózní… Loktem pravé ruky cítil pažbu laseru, ale střílet mu teď vůbec nenapadlo. Riziko bylo příliš veliké - možnost zásahu ze zbraně poměrně slabé na podobnou vzdálenost byla malá. Tamten, znehybnělý, zdál se vhlížet tou svou hlavou, nad trupem sotva zřetelnou, do zbytků dvou plynných mračen, která stékala po svahu a nemohoucně se rozpouštěla v prázdnu. Trvalo to dost dlouho. Vypadalo to tak, že neví, co se stalo, že neví, co dělat. V té jeho nerozhodnosti, v oné nejistotě, jíž Pirx dokonale rozuměl, bylo něco tak neobyčejně blízkého, lidského, že mu to až hrdlo sevřelo. Co bych dělal na jeho místě, na co bych myslil? Že někdo střelil do týchž předmětů, jako já prve a že to snad není protivník, nepřítel, ale někdo jako spojenec? A kdyby to byl někdo takový jako já sám? Tamten se pohnul. Jeho pohyby byly plynulé a neobyčejné rychlé. Pojednou se vynořil celý, vzpřímený na balvanu, jako by ještě stále hledal tajemnou příčinu dvou výbuchů. Potom se obrátil, seskočil dolů a lehce nachýlen rozběhl se kupředu. Pirxovi chvílemi mizel z očí, ale nikdy ne déle než na několik vteřin, aby se znovu objevil na slunci v kterési z odnoží magmatického labyrintu. Přestože celou dobu běžel po dně údolí, blížil se k Pirxovi, odděloval je sotva prostor svahu; Pirx se rozhodoval, jestli by neměl vystřelit. Ale Setaur se objevoval jenom v úzkých pásech světla a opět mizel ve tmě - a protože stále musel měnit směr, neboť si vybral cestu mezi troskami, nedalo se seshora předpokládat, kde se jeho ramena a bezhlavý trup, udržující rovnováhu stejně jako člověk, vynoří v následujícím okamžiku, aby se kovově zaleskl a znovu zmizel. V tom ohlušující klikatina proťala mozaiku zřícenin a uprostřed bloků, jimiž Setaur právě běžel, vykřesávala dlouhé chocholy jisker. Kdo to vystřelil? Pirx Mc Corka neviděl, ale ohnivá čára vedla z protější strany - zřejmě tedy kadet, ten utřinos, ten osel! Vztekle ho proklínal, protože ničeho samozřejmě nedosáhl - záda z kovu se na zlomek vteřiny mihla mnohem dál, pak zmizela nadobro. - A k tomu ke všemu ještě střílel na něho zezadu! - pomyslil si Pirx vztekle a vůbec nechápal nesmyslnost této výčitky. Setaur se nepokoušel odpovědět ohněm - proč? Snažil se ho najít - marně. Že by ho už zakryl svah? Je to možné… V tom případě se tu lze bezpečně pohybovat… Pirx se odlepil od svého balvanu, z toho místa už nic nevypátrá. Vyběhl poněkud sehnut po okraji, minul kadeta, který ležel jako na střelnici - s roztaženýma nohama, přitištěnýma ke skále, pocítil nejasnou chuť kopnout ho do zadku, směšně trčícího a ještě nafouklého příliš velkým skafandrem. Zmírnil, ale pouze aby zavolal:
„Neopovaž se střílet, slyšíš? Polož ten laser!“ A než ho kadet, obracející se na bok, údivem zhlouplým pohledem začal hledat - protože jeho hlas sice slyšel ze sluchátek, ale bez určení směru a místa, ve kterém byl Pirx - běžel už dál; v obavě, že mrhá časem, spěchal co jen mohl, až se ocitl naproti široké puklině, která mu neočekávaně odkryla pohled až na dno údolí.
Byl to druh tektonického příkopu, tak starého, že jeho břehy se drolily, pozbyly srázů a začaly se podobat horskému žlebu, rozšířenému erozí. Zaváhal. Nespatřil Setaura, ostatně asi by jej odtud ani spatřit nemohl. Pustil se tedy dále žlebem s laserem připraveným k výstřelu, i když chápal, že se dopouští šílenství; nemohl však odolat něčemu, co jej tam hnalo; říkal si, že jej chce jenom uvidět, že se zastaví na prvním místě, ze kterého by si mohl dobře prohlédnout poslední úsek strže a celý labyrint rumoviště pod

ní, a dokonce snad ve chvíli, kdy stále skloněn běžel a spousty kamínků mu odletovaly pod botami, tomu i věřil; v těch vteřinách se nepozastavoval nad ničím. Byl na Měsíci, vážil sotva patnáct kilogramů, ale i tak mu stále větší svah podlamoval nohy, pádil osmimetrovými skoky a brzdil, jak jen mohl, překonal už polovinu délky svahu, žleb končil mělkým výběhem - v slunci, a první stopy lávového proudu, černé na odvrácené a rozpálené na jižní straně, táhly se asi sto metrů níž. „Dostal jsem se tu," pomyslil si; do prostoru, v němž kroužil Setaur, mohl odtud skoro dosáhnout rukou. Bleskurychle se podíval vpravo i vlevo. Byl sám - rozpálený příkrý hřbet zůstal vysoko nad ním u černého nebe, dříve se mohl dívat do průsmyků mezi balvany jako z ptačí perspektivy a teď mu síť štěrbin mezi skalami zaclonila kamenné hradby poblíž. „To není dobré," pomyslil si, „což abych se už vrátil?" Neuměl si to vysvětlit, ale věděl, že to neudělá.

Nemohl přece takhle stát. O několik kroků níž ležel osamělý úlomek magmatu - s největší pravděpodobností konec jazyka, který se kdysi jako rozžhavený potok vyléval po obrovských svazích k úpatí Toricelliho kráteru - a posledním výběžkem dosáhl až téhle prohlubeniny. Když nebylo jiného, byl takový úkryt ještě nejlepší. Dostihl jej jediným skokem, i když mu to dlouhé měsíční plachtění, pomalý let jako ve snu, kterému ve skutečnosti nikdy nepřivykl, bylo nesmírně protivné. Schoulen za tím ostrým balvanem, vyhlédl a spatřil Setaura, který se vynořil za dvěma špičatými jehlany, obešel třetí, přejel po nich kovovou paží a zastavil se. Pirx ho viděl z boku, osvětleného jen z části, neboť pouze pravé rameno svítilo, tmavě a sytě, jako dobře namazaná část stroje - ostatní část těla pokrýval stín. Pozvedl už laser k oku, když tamten, jako by v náhlém vnuknutí, zmizel, jako by ho kdosi odfoukl. Byl tam dál a ustoupil pouze do stínu? Má tedy střelit do toho stínu? Měl ho už na mušce, ale prst na kohoutek vůbec nepřiložil. Uvolnil ruku, hlaveň klesla, čekal. Setaur zmizel. Hned pod ním se prostíralo rumoviště s celým ďábelským labyrintem, hodiny se tam mohl schovávat - zeskelnatělá láva popraskala v geometrických a současně zvláštních tvarech.

„Kde je?" pomyslil si. „Kdyby aspoň bylo něco slyšet, ale ta prokletá krajina bez ovzduší, jako v těžkém snu… Kdybych sestoupil níž, mohl bych ho dostat. Ne, to neudělám, nejsem přece blázen… Ale myslit si můžeme přece všecko - ten převis není hloub než dvanáct metrů, jako dva metry na Zemi; a byl bych v jeho stínu, neviditelný, mohl bych se posunovat podél něho a po celou tu dobu bych měl záda kryta skalou, a Setaur dříve nebo později mi přijde rovnou do rány…" V kamenném labyrintu se nic nedělo. Na Zemi by slunce za tu dobu popošlo o velký kus cesty, ale tu vládl měsíční den, takže se zdálo, jako by stálo na jediném místě, zhasínalo nejbližší hvězdy, zastíralo je černou prázdnotou, vyplněnou pomerančovou, rozvátou mlhou… Až do poloviny těla se vysunul nad kámen. Nic. Už ho to začalo zlobit. „Proč ještě nejedou? To není možné, aby dosud neměli rádiové spojení… Snad ho konečně vyplaší z těch rozvalin." Pohlédl na hodinky pod tlustým sklem na zápěstí a podivil se - od posledního rozhovoru s Mc Corkem uplynulo sotva třináct minut.

Připravoval se, že opustí své stanoviště, když najednou se staly dvě věci, stejně neočekávané. Ve skalní bráně, mezi oběma magmatickými valy, které uzavíraly kotlinu od východu, spatřil plazící se transportéry, jeden za druhým. Byly ještě daleko, snad víc než kilometr, jely na plný plyn a táhly za sebou dlouhé, nerozpadávající se chomáče stočeného kouře. Vtom se na samém okraji útesu objevily dvě jakoby lidské, jenže v kovových rukavicích navlečené ruce a ihned za nimi, tak rychle, že ani nestačil ustoupit, se vynořil Setaur. Neoddělovalo je víc než deset metrů. Namísto hlavy spatřil masivní vypuklinu mezi mohutnými rameny, v níž se nehybně třpytila skla optických otvorů jako dvě černé, široce rozestouplé oči, spolu s prostředním, třetím, strašlivým, v tomto okamžiku uzavřeným záklopkou laserového chrliče. Sám sice měl laser v ruce, ale reakce stroje byly nesrovnatelně rychlejší než jeho, dokonce se vůbec nepokoušel skrýt, prostě ztuhl v plném slunci na pokrčených nohou, tak jak jej, když se zvedal ze země, zastihl náhle Setaur. Dívali se na sebe - socha člověka a socha stroje, oba oblečeni do kovu.

Vtom strašlivý záblesk roztrhl před Pirxem všechen prostor, a Pirx sražen úderem žáru, se zřítil dozadu. Když padal, neztratil vědomí, v onom zlomku vteřiny cítil pouze údiv, protože by mohl odpřísáhnout, že ho nesrazil Setaur, vždyť přece do posledního okamžiku viděl jeho temné a slepé laserové oko.

Upadl naznak, protože výstřel šel stranou - ale nejurčitěji mířili na něho, nestvůrný záblesk se ihned opakoval a odloupl část kamenného jehlanu, který jej předtím chránil; rozstříkl se v kapkách zplyněného minerálu, který se v letu měnil v oslepující pavučinu. Ale teď jej zachránilo to, že mířili na výšku postavy,

zatímco on ležel. Byl to první stroj, odkud na něho pálili laserem. Převrátil se na bok a vtom spatřil Setaurova záda, stál nehybný, jako odlitý z bronzu. Dvakrát od něj vyšlehlo bílé světlo. I z té vzdálenosti bylo vidět, jak z předního trasportéru ulítl celý pás, zároveň s koly a hlavním převodem; zdvihlo se tam takové mračno prachu a zářících plynů, že další transportér byl oslepen a nemohl už střílet.
Dvouapůlmetrový obr pomalu pohlédl na ležícího člověka, který dosud tiskl svou zbraň, odvrátil se a lehce pokrčil nohy, aby skočil nazpět, odkud přišel. Ale Pirx, nepohodlně, ze strany vystřelil na něho - chtěl mu jenom podseknout nohy, ale když mačkal spoušť, pohnul se mu loket - a plamenný nůž rozpůlil obra shůry až dolů, takže se jako masa planoucího železa zřítil na dno rozvalin.

- - - - - - - - - - - - - - - - - - -

Posádka zničeného transportéru vyšla z toho celá - dokonce bez popálenin - a Pirx se dozvěděl, ovšem mnohem později, že stříleli na něho, protože Setaura, temného na tmavém pozadí skalního útesu, vůbec nepostřehli. Nezkušený střelec nevěnoval pozornost ani tomu, že silueta, kterou si bere na mušku, má světlou barvu aluminiového skafandru. Pirx byl skoro přesvědčen, že další výstřel by už nepřežil. Zachránil jej Setaur - ale copak si to uvědomil? V myšlenkách se několikrát vracel k oněm posledním vteřinám a vždy se ujišťoval v přesvědčení, že Setaur stál na místě, z něhož mohl poznat, kdo je skutečný cíl vzdáleného ohně. Mělo to snad znamenat, že jej chtěl zachránit? Na to nikdy neuměl odpovědět. Intelektronikové považovali vše za „sběh okolností“ - žádný nedokázal vysvětlit to bezdůvodné tvrzení. S ničím podobným se dosud nesetkali, odborná literatura nezaznamenala takové případy. Všichni uznali, že Pirx se choval tak, jak musel, ale jemu to nestačilo. Na dlouhé roky mu zůstal v paměti obraz chvil, v nichž se setkal se smrtí a zůstal bez pohromy - aby nikdy nepoznal celou pravdu, - a hořké bylo vědomí, že tak úskočným, téměř ničemným způsobem zabil ranou zezadu svého zachránce.

- - - - - - - - - - - - - Neštěstí

Andal se ve čtyři nevrátil a nikdo jako by si toho nevšiml. Před pátou už nastával soumrak a Pirx, ani ne nespokojený jako spíše udivený, se chtěl zeptat Krulla, co to může znamenat. Ale nechal toho - nebyl vedoucím skupiny a taková otázka, jakkoli oprávněná a celkem nevinná, by jistě mohla vyvolat řetězovou reakci vzrušení. Znal dobře ten zjev, opakoval se nejednou, zvláště když skupina byla tak náhodná, jako právě jejich. Tři lidé s nejrůznější specializací, jak je to jen možné, v srdci hor nikomu nepotřebné planety, kteří plní úkoly, jež všichni, a on také, považovali za nesmysl. Přivezli je sem malým a starým gravistatem, který zde měl už zůstat, stejně byl dobrý jenom do starého železa, spolu se skládacím aluminiovým barákem, několika kusy nábytku a radiostanicí, tak opotřebovanou, že s ní bylo víc starostí než užitku - as tím měli za sedm týdnů provést „celkový průzkum“, jako by to bylo možné. Pirx by nikdy nebyl přijal takový úkol, měl za to, že jde pouze o rozšířený program výzkumů, které zde konala exploatační skupina z Báze, že jde o jednu čísličku v hlášení, jimiž krmili informační stroje Báze, což ovšem mohlo mít jistý význam při rozdělování prostředků, lidí a síly pro následující rok. A proto, aby se na paměťových páskách objevila ta cifra, rozpočtená na dírky, seděli bezmála přes padesát dní v pustině, která by snad za jistých okolností byla atraktivní, například jako terén k horolezectví. Ta alpinistická potěšení byla ovšem, jak je snad zřejmé, co nejpřísněji zakázána, takže Pirx si mohl nanejvýš představovat trasy prvních přechodů při seismických a triangulačních měřeních.
Planeta dokonce ani neměla jiný název, než Jota lomeno 116, lomeno 47, Proxima Vodnář. Zemi byla nejvíce podobná ze všech, které Pirx kdy viděl, s malým, žlutým sluncem, se slanými, červenozelenými oceány, díky pracujícím naplaveninám naplňovaly atmosféru kyslíkem, a s velkým trojstranným kontinentem, pokrytým zárodečnými rostlinstvy. Výborně by se hodila ke kolonizaci, nebýt toho, že její slunce bylo typu G, nově zjištěné podskupiny G VII., a tedy nejisté, protože podezřelé z neurčité doby záření; když posléze použili astrofyzikové svého veta, mohla přeměna v Novu začít třeba až za sto miliónů let; všechny plány s obhospodařováním té Země zaslíbené bylo třeba škrtnout.
Pirx někdy litoval, že se do expedice nechal „najmout, ale nebyla to lítost zcela upřímná. Tak jako tak musel být na Bázi tři měsíce, protože chybělo rychlejší spojení se sluneční soustavou; když tedy měl před sebou perspektivu vysedávání v podzemních klimatizovaných zahradách Báze a ohlupujících televizních představení (byla to zábava z konzerv, starých aspoň deset roků), ochotně přijal návrh představeného a byl rád, že může Krullovi prokázat službu - neměl totiž žádné volné lidi a služební řád zakazoval vyslání pouhých dvou. Takže Pirx spadl kosmografovi jako s nebe. Krull ovšem neprojevil nadšení ani tehdy, ani

později; zpočátku si dokonce Pirx myslil, že ho Krull podezřívá z „velkopanských choutek“, ihned souhlasil s tím, aby se z velitele lodi stal řadovým výzkumníkem; vypadalo to tak, jako by Krulla něčím skrytě urazil. Ale nebyla to urážka, Krull jenom uprostřed života (překročil čtyřicítku) zahořkl jako by ho nenapájeli ničím jiným kromě pelyňku. A protože se v takové samotě nic nedá utajit, a lidé se všemi malichernostmi a ctnostmi se stávají okamžitě průzračnými jako sklo, Pirx rychle pochopil, z čeho pocházel ten trn v Krullově povaze, konec konců jistě vytrvalého a tvrdého člověka, měl-li za sebou více než deset let mimozemské služby. Krull se nestal tím, kým chtěl být, ale kým být musel, protože k touženému oboru se nedostal. A o tom, že kdysi chtěl být intelektronikem a nikoli kosmografem, o tom se Pirx přesvědčil, když viděl, jak byl Krull kategorický v rozhovorech s Massenou, sotva se dotkli intelektronických témat („intelektrálních“ říkal ostatně Krull, protože takový byl žargon oboru). Massenovi chybělo bohužel pochopení a možná se ho Krullovy motivy vůbec netýkaly, dost na tom, že když Krull tvrdošíjně hájil nějaké mylné řešení, že se neomezil pouze na jeho popření, ale s tužkou v ruce položil Krulla na obě lopatky, krok za krokem vyvozoval matematická zdůvodnění, a končil je tak spokojen, jako by dokázal nejen vlastní pravdu, ale také, že Krull je paličatý osel. To však nebyla pravda. Nebyl paličatý, byl pouze nepřirozeně citlivý jako téměř každý, jehož ambice patří jiné oblasti než vlastní schopnosti.

Pirx, který byl náhodným svědkem takové rozmluvy - věru těžko, aby jím nebyl, když v baráku bydlili společně na čtyřiceti čtverečních metrech a zvukotěsnost přepážek byla zcela iluzorní, věděl, jak to skončí. A skutečně: Krull, který Massenovi nesměl ukázat, jak velice jej zabolela porážka, všechen odpor přenesl proti Pirxovi, ovšem svým vlastním způsobem: vyjma nezbytných okolností přestal s ním mluvit.

Tehdy mu zůstal blízkým pouze Massena, bylo opravdu možné spřátelit se s tím černovlasým a modrookým neurastenikem, ale Pirx měl vždy s nervózními lidmi potíže, protože k nim v hloubi duše neměl důvěru. Massenovi vždycky něco bylo: museli mu prohlížet krk, tvrdil, že se chystá změna počasí, protože mu praská v kostech (žádná nepřišla, ale stále ji předvídal), prý trpěl nespavostí a každý večer významně hledal pilulky, které snad nikdy neužíval, - dával si je pro všecky případy vedle lůžka, a ráno Pirxovi, který četl dlouho do noci a dokonale slyšel jeho chrápání, vykládal, že opravdu nezamhouřil oči (čemuž - zdá se - věřil). Kromě toho byl znamenitý specialista a výborný matematik s talentem organizátora, kterému v té době svěřili automatické programování výzkumu v terénu a tudíž bez účasti člověka. Jeden z takových programů si vzal s sebou, aby jej zpracoval „ve volném čase“. A Krull trpěl, protože Massena dělal svou práci velice rychle a dobře, takže opravdu měl dost volného času a jemu tak chyběly důvody k výtkám, že náležitě neplní své povinnosti. A Massena se jim hodil tím spíš, že - jakkoli to bylo paradoxní - ta miniaturní planetologická výprava neměla ani jediného opravdového planetologa, vždyť ani Krull jím nebyl.

Právě tolik údivu jako zoufalství má ona úroveň komplikací, k níž mohou bez zvláštních důvodů z jakékoli strany dojít vztahy, spojující tři, vcelku poměrně normální, obyčejné lidi, na takové skalnaté poušti, jakou byla jižní vysočina Jota Vodnáře.

Byla tam ještě jedna osoba, třebas ne člověk - vzpomínaný Andal, neboli Automat řízený na dálku, jeden z nejnovějších modelů vyrobených na Zemi pro výzkum vysokého stupně samostatnosti. Massena byl s nimi - v roli kybernetika - jenom díky anachronismu, služební řád totiž vyžadoval, aby tam, kde je automat, byl zároveň někdo, kdo by jej v případě potřeby mohl opravit. Řád byl aspoň deset roků starý - jak je vidět, nemění se zrovna často - naproti tomu Andal - jak nejednou tvrdil sám Massena - by v případě nutnosti mohl spravit spíše jeho. Nejen proto, že jeho neomylnost neponechala nic na přání, ale i proto, že měl elementární lékařské znalosti. Pirx už dávno postřehl, že člověka lze lehčeji poznat podle jeho vztahu k robotům než k jiným lidem. Toto pokolení přišlo na svět, jehož přirozenou součástí se staly automaty, stejně jako kosmické lodě, ale tato sféra si zachovala zvláštní odstín, jakoby poznamenaný pozůstatky iracionalismu. Někteří si snadněji zamilovali obyčejný stroj než například vlastní auto anebo myslící stroj. Období rozsáhlého experimentování konstruktérů se již chýlilo ke konci, aspoň to tak vypadalo. Stavěli pouze automaty dvou typů: úzce specializované a univerzální. Pouze malá skupina těch posledních měla podobu blízkou člověku, a i to jenom proto, že ze všech vyzkoušených jedině konstrukce vycházející z přirozenosti se ukázala být nejsprávnější, především v obtížných planetárních

podmínkách bez jakýchkoli cest.
Inženýři nebyli příliš šťastní, když jejich výrobky začaly projevovat takovou spontánnost, která vedle vůle vzbuzovala myšlenku na život vnitřní. Říkalo se, že automaty myslí, ale že „nemají osobnost“. Ovšem, nikdo neslyšel o automatu, který by se hněval, byl nadšen, smál se nebo plakal; byly dokonale vyvážené, jak si to konstruktéři přáli. Protože však jejich mozky nevznikaly na montážním pásu, ale v procesu pomalého vytváření monokrystalů, s jeho nezvládnutelným statistickým rozptylem, mikroskopické přesuny molekul způsobovaly takové konečné rozdíly, že vlastně neexistovaly dva identické automaty. A jak je to tedy s individualitou? „Není,“ odpovídal kybernetik, „jsou to výsledky probabilistického procesu.“ Totéž si myslil Pirx, jako snad každý, kdo měl s nimi hodně co dělat, kdo po celá léta tušil kolem sebe jejich mlčící a vždycky cílevědomou, vždycky logickou pilnost. Ovšem, vždy si navzájem byli podobní víc než lidé, ale také oni mívali své špatné a dobré stránky, bývali i takoví, kteří když vykonávali rozkazy, praktikovali cosi na způsob „pasivního odporu“ - objev, se kterým, jestliže sílil, končil automat v generální opravě.
Pirx, a určitě ne jediný, neměl před těmito zvláštními stroji, které tak důkladně vykonávaly příkazy a nejednou přitom vynakládaly takovou invenci - příliš čisté svědomí. Snad se to datovalo od chvíle, kdy řídil „Koriolana“, dost na tom, že sám základ situace, v níž člověk stvořil myšlení mimo sebe a učinil je závislým na sobě, sám základ takových vztahů nepovažoval vcelku za poctivý. Určitě by nedokázal říci, co způsobilo ten slabý neklid, snad vědomí nevyrovnaného účtu, špatně učiněného rozhodnutí, nebo snad prostě - třebas je to řečeno silně - dokonané ničemnosti. Bylo kus licoměrné rafinovanosti v té rozvážné umírněnosti, s níž se člověk pyšnil nad dosaženou znalostí chladných strojů, a hlídal, aby měly pouze tolik duchovna, kolik je nezbytné, bez naděje stát se protivníkem svého tvůrce před přízní světa. Goethova maxima: In der Beschränkung zeigt sich erst der Meister - ve vztahu k bystrým konstruktérům nabývala neočekávané příchuti chvály, která přecházela v uštěpačné odsouzení, protože ti nechtěli vymezovat sebe, ale svá díla, a to s krutou přesností. Přirozeně, Pirx nikdy nemínil říci něco takového nahlas, protože si dovedl představit, jak by to znělo směšně; automaty nebyly odstrkovány nebo vykořisťovány pro svoji existenciální situaci, věc byla mnohem prostší, morálně svízelná, aby na ni zaútočili, ale také horší: vymezili je, ještě dříve než vznikly, na rýsovacím papíru.
V onom předposledním dnu jejich pobytu na planetě byly práce už téměř skončeny; když se však prověřovaly pásky s výsledky, ukázalo se, že jedna chybí. Nejprve prohlédli paměť stroje, potom protřepali všecky schránky a zásuvky, přičemž Krull dvakrát Pirxovi doporučil, aby důkladně prozkoumal vlastní věci, vypadalo to jako zlomyslnost, protože Pirx s chybějící páskou neměl vůbec nic společného a v zavazadle by ji přece neukrýval. Pirxe svrběl jazyk, jak chtěl říci něco ostrého, tím spíš, že dosud se držel jak jen uměl a v duchu ospravedlňoval skutečně hrubé a urážlivé Krullovo chování. Ale ani teď nevypustil ostřejší slovo - místo toho poznamenal, že jestliže je zapotřebí opakovat měření, že to ochotně udělá sám a Andala že si vezme za pomocníka.
Krull však mínil, že Andal nebude vůbec potřebovat Pirxovu pomoc, naložili proto robotovi aparát, fotografické cívky, a když mu pouzdro u pasu naplnili taktickými raketami, poslali ho k vrcholkům podhorského masívu.
Robot vyšel v osm ráno - Massena vyslovil přesvědčení, že úkol splní do oběda. Minula však jedna hodina, druhá, třetí, pak čtvrtá, nastal soumrak a Andal se stále nevracel.
Pirx seděl v koutě baráku pod nástěnnou kadmiovou lampou a pozorně četl roztrhanou starou knížku, kterou si vypůjčil ještě na Bázi od nějakého pilota, ale obsah mu unikal. Jeho poloha nebyla příliš výhodná. Žebrovaná aluminiová stěna ho tlačila do zad a vzduch mu skoro všecek utekl z polštářku, takže cítil, jak se mu i přes pogumovanou látku vtlačují do zadnice ostré matice konstrukce. Přesto nezměnil polohu, protože její nevýhodnost byla až výstředně v souladu s přibývajícím hněvem, který se v něm střádal. Ani Krull, ani Massena jako by dosud nepostřehli Andalovu nepřítomnost. Krull, který skutečně nebyl nijak důvtipný a stejně tak se ani nenamáhal rozumět humoru, z ničeho nic od samého počátku zatvrzele pojmenovával robota Andělem, nebo dokonce Železným Andělem, jinak se na něj neobracel, a tahle z kořene naprostá hloupost Pirxe už tolikrát rozčilila, že stačila, aby si kosmografa znechutil. Massena měl k robotovi profesionální vztah; všichni intelektronikové vědí, nebo přinejmenším prohlašují, že vědí, které molekulární procesy a proudy vyvolávají takové a ne jiné reakce nebo

odpovědi automatu, zatímco všecky ostatní poznámky o jejich domnělé psychice považují za naprosté nesmysly. Nicméně k Andalovi se choval jako loajální mechanik ke svému dieselovi: nepřetěžoval ho, měl ho rád pro jeho obratnost a pečoval o něj, jak jen mohl.
V šest Pirx už nevydržel déle ve svém koutě, protože mu zdřevěněla noha a tak se začal protahovat, až mu praskalo v kostech, hýbat chodidlem a ohýbat nohu v koleně, aby obnovil krevní oběh, potom se dal na procházku po úhlopříčce baráku, i když dobře věděl, že ničím dřív nedokáže vydráždit Krulla, ponořeného do přepočítávání výsledků.
„Opravdu byste tak nemusel rámusit!“ řekl konečně Krull jakoby oběma, a jako by nevěděl, že to chodí Pirx, protože Massena se sluchátky na uších, rozvalený v pneumatickém křesle se směšně zasněným výrazem v tváři, poslouchal nějaký program. Pirx otevřel dveře, kterými škubl silný západní vítr, a když oči poněkud přivykly tmě, za zády plechovou stěnu, rozdrnčenou větrem, zahleděl se směrem, odkud měl přijít Andal. Viděl sotva několik hvězd, které se zřetelně chvěly ve větru, jehož vysoké a nerovnoměrné vytí mu obklopovalo hlavu studeným proudem, ježilo vlasy a nadouvalo chřípí a plíce - musil mít rychlost aspoň čtyřicet metrů za vteřinu. Stál tam, a když mu začalo být chladno, vrátil se do baráku, kde zívající Massena sňal právě s hlavy sluchátka a prsty si pročesával vlasy, zatímco Krull, vyschlý a plný vrásek, trpělivě urovnával papíry v aktovkách a sklepával štosy archů, aby je srovnal.
„Ještě tady není!“ řekl Pirx a sám se podivil, jak to zaznělo - pronesl ta slova jako výzvu. A oni musili postřehnout jejich zvláštní tón, protože Massena rychle pohlédl na Pirxe a poznamenal:
„To nic neznamená, ten trefí, i když je tma, vrátí se ráno.“
Pirx se na něho podíval, ale nic neodpověděl. Když šel kolem Krulla, vzal z křesla knížku, která tam ležela, a když usedl do svého kouta, dělal, že čte. Vítr sílil. Ozvěna za okny mohutněla, podobala se vytí, pojednou něco měkkého spadlo na stěnu, jakoby nevelká haluz; a znovu míjely minuty mlčení. Massena, který samozřejmě čekal, až se Pirx, stejně obětavě jako vždycky pustí do přípravy večeře, nakonec vstal a dal se do otvírání krabic s konzervami; nejdříve pozorně přečetl názvy na nálepkách, jako by čekal, že mezi zásobami najde jakousi dosud neobjevenou lahůdku. Pirx neměl chuť na jídlo, i když měl vlastně hlad. Nehnul se však z místa. Pomalu jej naplňoval jakýsi chladný hněv zamířený bůhvíproč proti oběma společníkům, kteří konec konců nebyli ti nejhorší z možných. Nebo měl za to, že se Andalovi něco stalo? Že dejme tomu, byl robot přepaden „tajemnými obyvateli“ planety, tedy tvory, ve které nevěřil nikdo kromě žvanilů? Kdyby existovala třebas jedna jediná možnost ze sto tisíce jiných, že totiž planetu obývají nějakého bytosti, určitě by tady takhle neseděli, odevzdaní svým drobným záležitostem, ale neodkladně by učinili všecky kroky podle služebního řádu, viz bod druhý, pátý, šestý a sedmý osmnáctého paragrafu spolu s třetí a čtvrtou částí předpisu speciálního postupu. Nebyla však taková možnost: nebylo nic. Dřív by už vybuchlo nejisté slunce Joty. Ovšem, to bylo mnohem pravděpodobnější. Co se tedy mohlo stát? Pirx cítil, že klid, který vyplňuje barák, chvějící se v poryvech větru, je pouze zdánlivý. Nejen on předstíral, že čte a nechce se mu do večeře, na kterou jako by zapomněl. Ti dva také hráli svou hru, jenom že obtížnou, kdovíjakou, zato zřetelnější s každou další minutou.
Andal podléhal intelektroniku Massenovi, dá se říci, po stránce technické obsluhy. Ale Krullovi rovněž, jako „člen výpravy“ svému veliteli, takže případný defekt mohl být zaviněn kterýmkoli z nich. Snad Massena na něco pozapomněl a možná Krull trasu, po které měl Andal jít, vyznačil nesprávně. Ale na to by nakonec nebylo těžké přijít, takže něco takového ani nevyvolávalo nepřirozenost všeobecného mlčení. Krull od samého začátku jako by bral robota úmyslně na lehkou váhu, vždyť ho i nazval jako nějakého žáčka a nejednou mu dával příkazy, od nichž se oba zbývající distancovali, protože univerzální automat není žádný sluha. A určitě to dělal proto, aby prostřednictvím Andala mohl sice přihlouple, zato s úporností postihovat Massenu, kterého se otevřeně neodvážil napadnout.
Byla to teď jakási licitace nervů, a ten, kdo by první projevil starost o Andalův osud, by přiznal, že prohrál. Pirx nakonec pochopil, že byl vtažen do toho mlčenlivého zápasu, v té chvíli tak hloupého a napjatého. Zamyslil se, co by dělal, kdyby byl vůdcem skupiny. Teď určitě málo, protože do takové noci nebylo možné se vydat. Ať tak či onak bylo nutné čekat do rána, nanejvýš se pokusit o rádiové spojení s minimální možností úspěchu, poněvadž dosah ultrakrátkých vln byl v nepřehledném terénu nepatrný. Dosud ho nikdy neposlali samotného, tím spíše, že předpis, třebaže něčemu podobnému nezabraňoval, obmezoval podobné úmysly mnoha paragrafy, plnými výhrad. Ale ať čert vezme předpis! Pirx uvažoval,

že Massena místo toho, aby vyzývavě vyškrabával zbytky připáleného jídla z konzervy, mohl se pokusit o vyslání rádiové výzvy. Uvažoval, jak by to vypadalo, kdyby to provedl on sám. Něco se přece muselo podniknout. Může si robot zlomit nohu? Nikdy o něčem podobném neslyšel.
Vstal, přistoupil ke stolu, a i když na sobě cítil kradmé, jakoby lhostejné pohledy oněch dvou, pozorně si prohlédl mapu, do níž ráno sám Krull zakreslil Andalovi trasu. Vypadalo to tak, že kontroluje vedoucího? Pojednou zvedl hlavu a setkal se s Krullovýma očima. Krull mu něco chtěl říci, protože už zřetelně otevíral ústa. Ale když si všiml studeného a těžkého Pirxova pohledu, jenom odkašlal, přihrbil se a znovu třídil své papíry. Pirx mu musel dobře očima posvítit, ovšem neúmyslně, a jen proto, že v podobných chvílích se v něm probouzelo něco, co mu sjednávalo, jak slyšel, respekt, plný vyčkávání.
Odložil mapu. Trasa vedla pouze k vysoké skalní stěně se třemi zkosenými útesy, ale vyznačená cesta je obcházela. Cožpak robot mohl nevykonat úkol? To bylo nemyslitelné.
„Přece je možné zvrtnout si nohu v nějaké rozsedlině," pomyslil si. „Ne, to je nesmysl. Robot jako Andal vydrží pád i ze čtyřiceti metrů, kdepak, z takových situací vycházejí celí, mají něco lepšího, než jsou křehké lidské kosti. Co se tedy k čertu stalo?"
Narovnal se a ze své okázalé výše pohlédl nejprve na Massenu, který se kroutil a šklebil, protože pil příliš horký čaj, a potom na Krulla, aby nakonec, když se demonstrativně otočil, odešel do malé ložnice a tam zbytečně rychle vytáhl ze stěny své skládací lůžko, čtyřmi nacvičenými pohyby strhl ze sebe šaty a vklouznul do spacího pytle. Věděl, že neusne snadno, ale už měl dneska dost tamtěch dvou. Konečně kdo ví, jestli by jim - zůstat s nimi déle - nevynadal, a určitě zbytečně, protože i tak se zítra měli na palubě Ampéra rozejít; v okamžiku, kdy vkročí na loď, přestane existovat operační skupina Jota Vodnář.
Už se mu zdálo o tom i onom, jakési postříbřené proužky splývaly pod víčky, světélka, mihotavá jako jiskry se schylovala do spánku, ještě obrátil polštář na druhou, chladnější stranu - a pojednou jako by hmatatelně a blízko uviděl postavu Andala - tak jak jej dnes viděl naposled, několik minut před osmou. Massena mu právě dával taktické rakety. Jejich pomocí se může několik minut pohybovat ve vzduchu, jakoby navzdory gravitaci. To zařízení užívali téměř všichni, rozumí se, že za okolností, které předvídal všestranně přísný předpis. Ta scéna byla podivná jako vždy, když člověk v čemkoli pomáhal robotovi, obvykle to bylo právě naopak, Andal nemohl rukou dosáhnout na pouzdro, které bylo pod batohem, vycpaným jako hrb. Vždyť také nesl náklad dost těžký, tak pro dva lidi. Ovšem, žádná křivda se mu neděla, konečně byl to jenom stroj, v případě nutnosti vyvinul energii šestnácti koňských sil a to díky mikroskopické baterii stroncia, která mu nahrazovala srdce. Nyní však, určitě jako důsledek ospalé tmy, všechno se to najednou Pirxovi nezdálo v pořádku, celou duší byl na straně mlčenlivého Andala, schopen uvěřit, že tamten, právě tak jako on, není už pro svou povahu vůbec spokojen. Zdá se takovým jen proto, že pochopil, že je to zapotřebí. Těsně před usnutím ještě na cosi myslil. Byly to ony nejintimnější sny, jimž se člověk může oddávat jen proto, že po probuzení si zpravidla nic z toho nepamatuje a tato zítřejší nepaměť dává dnes rozhřešení všemu. Představil si onu pohádkovou, mýtickou situaci, která - věděl o tom odedávna jako všichni ostatní - se nikdy nemohla uskutečnit: vzpouru robotů. A když pocítil hluchou a mlčící jistotu, že by v takovém případě byl na jejich straně, usnul okamžitě, jakoby očištěn.
Probudil se časně a ani nevěděl, proč ho nejdřív napadlo, že vítr ustal. Potom si vzpomněl na Andala a na noční sny před spánkem; trochu ho zmátl fakt, že něco podobného mu mohlo vůbec napadnout. Ležel ještě hodnou chvíli, až došel k částečně uspokojujícímu přesvědčení, že ty předspánkové, pomíjivé obrazy jej nenašly bdělého, že - v protikladu ke snu, který se odvíjí sám -- vyžadovaly pouze nevelkou, napůl vědomou pomoc z jeho strany. Takové psychologické úvahy mu byly cizí, podivoval se proto, proč se jimi zneklidňuje, lehce se pozvedl na lokti a naslouchal: bylo naprosté ticho. Odhrnul záclonu z malého okénka hned u hlavy. Nejasným sklem spatřil stopy rozbřesku a teprve tehdy pochopil, že bude musit vstávat. Vyskočil z lůžka, aby se ještě podíval do společné místnosti. Robot tam nebyl. Ti dva už vstávali. U snídaně Krull mimochodem řekl, jako by to bylo rozhodnuto ještě včera, že se na cestu musí vydat ihned, protože před večerem přistane Ampére a rozebírání baráku a balení věcí jim zabere nejmíň půldruhé hodiny, jestli ne víc. A zřejmě úmyslně to řekl tak, aby nebylo jasné, zda mají jít kvůli neúplným informacím, anebo kvůli Andalovi.
Pirx jedl za tři a vlastně se neozýval. Když tamti ještě dopíjeli kávu, vstal, hrabal se ve svém batohu, až z

něj vyňal a prohlédl svazek bílého nylonového lana, kladívko a skoby. Po uvážení hodil do batohu ještě své vysoké boty - pro každý případ.
Vyšli ven, ještě za úsvitu. Hvězdy už na bezbarvém nebi nebylo vidět. Těžké, fialové šero na zemi, tvářích, ve vzduchu, bylo nehybné a mrazivé, hory na severu připomínaly černou masu, ztuhlou v temnotách, jižní, bližší hřbet se tyčil jako roztavená maska bez kresby, s jiskřivým pásem pomerančového světla nad štíty. Ta záře, vzdálená a neskutečná, vytvářela ve vzduchu propletené chomáče dechu, odlévající se z úst tří lidí. Přestože atmosféra byla řidší než pozemská, dýchalo se dobře.
Přistáli na konci roviny. Zbytky trávy, špinavé v nečistém soumraku odcházející noci a ve dni, který se plazil z hor, zmizely. Před nimi se rozprostírala ledovcová moréna, kupy balvanů byly vidět jakoby přes plynoucí vodu. O několik set kroků výš narazili na vítr; překvapoval krátkými poryvy. Šli a lehce překračovali menší a vystupovali na veliké balvany, někdy skalní deska suše ťukla o druhou, jindy oblázek štěrku vystřelil zpod boty a pádil po úbočí v mnohonásobných ozvěnách, jako by se tam někdo probouzel. Někdy zavrzal ramenní pás, zaskřípělo kování; ty skoupé zvuky vtiskovaly jejich pochodu přídech souhlasu a pořádku, jako by byli jedním dechem spojenou skupinou horolezců. Pirx šel za Massenou jako druhý. Byla stále ještě velká tma, aby bylo možné spatřit reliéf vzdálených stěn. S námahou pohlížel do dalekých plání, jednou a podruhé nepříliš pozorně kladená noha se posunula po balvanu, ale přesto svěřil všecku pozornost pátrajícím očím, jako by chtěl utéci nejen od blízkého, ale také od sebe, ode všech myšlenek. Celkem na Andala ani nemyslil, jenom zrakem byl přítomen v té krajině prastarých skal a naprosté lhostejnosti, okrášlené lidskou představou hrůzy a vyzvání.
Planeta měla výrazně rozdělené roční doby. Přijeli sem na sklonku léta a teď už horský podzim, celý v červeni a žluti, dohasínal v údolích; ale slunce, jako by navzdory spoustě listí, napadaného do pěn horských potoků, bylo stále ještě teplé - a ve dnech bez mráčku dokonce na této planině připékalo. Pouze houstnoucí mlhy oznamovaly příchod sněhu a mrazů. Ale to už na planetě nikdo neměl být; a taková budoucí, bělí zakrytá a naprostá poušť se Pirxovi pojednou zdála nejžádoucnější ze všeho.
Sám chtít pozorovat, jak řídne tma, nebylo možné, ale pohled každým okamžikem odkrýval nové podrobnosti krajiny. Nebe už úplně vybledlo, ani noc, ani den, žádná záře v tomto dnu, počínajícím tak čistě a klidně, jako by celý byl uzavřen v kouli ze studeného skla. O něco výš prošli pásmem mléčné mlhy, zachycující se v hebkých pramenech po povrchu, a když z něj vyšli, Pirx v bílém svítání spatřil dosud neosluněný cíl cesty. Bylo to skalní rameno, vedoucí k hlavnímu horskému řetězu, téměř u místa, kde o několik set metrů výš se černal štít se dvěma vrcholy, nejvyšší ze všech. Na protáhlém kamenitém poli pod ním měl Andal dokončit poslední měření. Cesta na obě strany byla lehká - žádná překvapení, rozsedliny, nic - kromě jednotvárné šedi sesypů, sem tam povlečené jemnou žlutou plísní. Pirx, který vytrvale a lehce překračoval z jedněch vratkých balvanů na druhé, díval se na úplně černou stěnu u nebe a snad proto, že nechtěl myslit na nic jiného, začal si představovat, že jde na obyčejnou túru do skal jako na Zemi. Hned viděl skály jinak - skutečně bylo si možné pomyslit, že jejich cílem je dosáhnout štítu, jdou téměř rovně ke hřbetu, který se pomalu vynořoval ze záplavy štěrků. Protáhl se až ke stěně v jedné třetině její výšky a končil množstvím do sebe zaklíněných kamenných desek, odtud obrovskou plochou se táhl vzhůru, jakoby připraven k mrtvému letu; nějakých sto metrů výš přetínal stěnu jiný druh skály - byl to diabas, načervenalý a světlejší než granit - objevoval se na povrchu a jako pás nestejné šíře šikmo protínal celé křídlo útesu.
Štít nějakou dobu provokoval Pirxovy oči svou patetickou čarou, ale jak se k němu přibližovali, dělo se s ním to, co se zpravidla s horou stává: mizel, v násilných zkratkách perspektivy se rozpadával na jednotlivé partie, které si navzájem zacláněly, úpatí ztrácelo dosavadní mělkost, vysouvalo sloupy, ukazovalo celé bohatství zlomů, přehrazení, slepých komínů, chaos pradávných puklin, a nad vším nepořádkem nahromaděných hrud po určitou dobu, ozlacen prvním sluncem skvěl se mrazivý a podivně krásný vrchol, až také on, zakrytý, nakonec zmizel. Pirx ani oči nemohl odtrhnout od velikána - ano, na Zemi by to byla stěna hodná úvahy a námahy, zvláště pro ten nádherně vystupující val diabasů. Od něj až ke štítu, zalitého slunečním zlatem, se cesta zdála krátká a lehká, problémem však byly průvěsy, zvláště ten největší se spodkem, lesknoucím se od vlhka nebo ledu, spíš černý než červený, jako sražená krev.
Pirx ponechal volnost fantazii. Nemusela to být přece strž bezejmenného štítu pod cizím sluncem, ale hora oslavovaná útoky a porážkami, taková, která v horolezci budí pocit zvláštnosti, podobný tomu, jaký

je vyvolán před dobře známou tváří, v níž každá vráska a šrám mají svou historii. Drobné, sotva viditelné pásky puklin, tmavé nitky políček, mělké vrypy mohly znamenat nejvyšší bod, dosažený v kterémsi z oněch obležení, místa dlouhých zastávek, mlčenlivých porad, rychlých útoků a chmurných návratů, porážek, utrpěných přes všecky taktické a technické grify - a tak už je hora pospojována s lidskými osudy, že každý horolezec, kterého překonala, vracel se k ní opět a opět s touž hlubokou vírou a nadějí ve vítězství, a v době pravidelného útoku v paměti proměřoval linii výstupu nehybnou skalní skulpturou. Tahle stěna by mohla mít bohatou historii různých přechodů, jejich rozmanitých variant s kronikou úspěchů a obětí, fotografiemi, poznamenanými drobnými čarami cest a křížků, označujícími nejvýše dosažená místa. Pirx si to dokázal představit s naprostou snadností, a co víc: bylo mu divné, že tomu tak není.

Massena šel před ním poněkud nachýlen, ve stále prudším světle, které mařilo iluzi o „snadných místech“ ve stěně, iluzi, že je neobyčejně lehká, bez možnosti odporovat a bez partií smrtelného nebezpečí vzbuzovala namodralá mlha vzdálenosti, tak klidně objímající každou část lesknoucí se skály. Den, naplněný a čistý, dostoupil už k nim, pod štít zvětralého vrcholu vrhali dlouhé, chvějící se stíny. Stěna jej zmohutňovala dvěma velkými žleby, ještě plnými noci; lhostejný přítok štěrku se tam sléval a náhle mizel, pohlcen naprostou tmou.

Už dlouho nebylo možné obhlédnout masív jediným pohledem. Proporce se změnily, stěna, z dálky jako každá jiná, ukazovala neopakovatelnou invidualitu forem, obrovský sloup k nim přistupoval a stále rostl, a z rozsypaných plochých desek prudce vyrůstal vzhůru, rozšiřoval se, rostl, až odstrčil a zaclonil všechno ostatní a zůstal sám, ve studeném a ponurém stínu nikdy neosvětlených míst. Vešli zrovna do pásma věčného sněhu, posetého odštěpky kamenů, padajících seshora, když Massena zpomalil a pak se zastavil, jako by naslouchal. Pirx, který k Massenovi dorazil nejdřív, pochopil, až mu prstem ukázal na vlastní ucho, ve kterém vězel mikrofon.

„Byl tu?“

Massena jenom pokýval hlavou a ke špinavému, ztvrdlému povrchu sněhu přiblížil kovový prut detektoru. Podešve Andalových bot byly nasyceny radioaktivním izotopem a přístroj odhalil jeho stopy. Robot musil tudy včera projít, jenže nebylo možné zjistit, jestli cestou nahoru nebo když se vracel. Od tohoto místa šlo se jim lehčeji.

Zdálo se, že temný sloup stojí hned vedle, ale Pirx věděl, jak odhad vzdálenosti v horách klame. Ale šli stále, teď už nad sněhem a rumisky balvanů, po starém, do obla ohlazeném okraji, a Pirxovi se zdálo, že v naprostém tichu slyší pohvízdávání Massenových sluchátek, ale to snad bylo nemožné. Massena se několikrát zastavil, zahýbal koncem aluminiového prutu, přikládal jej skoro až ke skále, kreslil jím ve vzduchu kličky a osmičky jako proutkař, až stopu nalezl a vyrazil dál. Byli už nedaleko místa, na němž Andal měl provést měření; Pirx pozorně prohlížel okolí, jako by hledal stopy pochodu toho, který zahynul.

Skála však byla pustá. Nejlehčí část cesty měli za sebou, před nimi se tyčily všelijak nakloněné desky, trčící zpod paty sloupu; jako by to byl gigantický průřez skalními vrstvami - zčásti obnažené nitro kamenné průrvy odhalovalo nejstarší tvary horské podstaty, které místy popraskalo, protože bylo stlačeno strašlivou masou celé, kilometry k nebi vztyčené stěny. Ještě sto, ještě padesát kroků - a dál už nebylo možné jít.

Massena chodil dokola s přimhouřenýma očima a pohyboval před sebou volným koncem detektoru, tmavé brýle si posunul na čelo a s tváří bez výrazu kroužil jakoby bez ladu a skladu, až se zastavil několik metrů od nich, a řekl:

„Byl tu. A dost dlouho.“

„Jak to víš?“ zeptal se Pirx.

Massena pokrčil rameny, vyňal z ucha mikrofon, kolébající se na tenkém drátku vodiče a spolu s prutem detektoru jej podal Pirxovi. Pirx ihned zaslechl cvrlikání a hvízdání, které se chvílemi slévalo v naříkavé tóny. Na skále nebyly žádné otisky stop, nic - jenom ten tón, který naplňoval hlavu zlověstným chrastěním, oznamoval, že Andal se tady v nějaké záležitosti musel dlouho zdržet, protože každý metr kamení prozrazoval jeho cestu. Pirx dokázal ze zdánlivého chaosu pozvolna vylovit jakýsi smysl. Andal zřejmě přišel po stejné cestě jako oni, umístil tu třínohý aparát, a když dělal měření a snímky, obracel

kameru a musel chodit kolem ní, potom ji několikrát přemísťoval, protože hledal výhodnější pozorovací body. Ano, skládalo se to v pochopitelný celek. Ale co se stalo potom?
Pirx začal to místo obcházet ve stále širších kruzích, potom po spirále, aby našel stopu vycházející odstředivě, stopy pochodu nazpět, ale těch nebylo. Andal jako by se vracel přesně ve vlastních stopách, což ovšem vypadalo nepravděpodobně. Neměl přece na radioaktivitu citlivý detektor, nemohl proto ani na centimetry přesně vědět, odkud přišel. Krull něco říkal Massenovi, ale Pirx si toho nevšímal, kroužil stále dokola, až se mu pojednou zdálo, že sluchátko se ozvalo, jednou, krátce, ale výrazně. Couval nyní téměř milimetr po milimetru. Ano, bylo to zde. Rozhlédl se, rozevřel oči, pak je přimhouřil, aby všecku pozornost soustředil na tón detektoru. Stopa, kterou objevil, byla pod stěnou, jako by se robot neobrátil stranou k tábořišti, ale naopak, šel ke svislému sloupu.
To bylo podivné. Co tam mohl chtít? Pirx hledal další stopu, ale balvany mlčely, musel prohlížet všecky popraskané desky, nakupené u paty sloupu; těžko bylo odhadnout, na kterou z nich Andal položil chodidlo v pravidelné chůzi. Konečně stopu našel, od předešlé vzdálenou pět metrů; copak Andal skočil tak daleko? Ale proč? Znovu couvl a po chvíli našel opuštěnou stopu, robot prostě skákal z kamene na kámen. Pirx, schýlený a stále pohybující prutem, se náhle zachvěl, jako by mu v hlavě explodoval výbušný náboj, takovým tónem se ozvala sluchátka, téměř se ohnul - zvuk byl skoro bolestný. Podíval se na povrch balvanu a ztrnul. Vklíněn mezi dva kameny, ukryt na dně přirozené, nehluboké studny, již vytvořily, ležel nepoškozený aparát spolu s fotografickou kamerou. Na druhé straně se o balvan opíral Andalův batoh s rozepjatými pásy, ale řádně sbalený. Zavolal je. Přiběhli a nálezem byli udiveni stejně jako on. Krull prohlédl kazety, vypadalo to na to, že všechna měření byla provedena. Nemuseli tedy opakovat práci. Zbývalo pouze vysvětlit Andalův osud. Massena přiložil ruce k ústům a několikrát zavolal, až se daleká, protáhlá ozvěna vrátila od skal. Pirx se až zachvěl, to volání mu zaznělo právě tak, jako by hledali člověka, který zahynul v horách. Intelektronik po chvíli vyňal z kapsy plochou skřínku vysílače, poklekl a začal volat robota, vysílal jeho signál, ale bylo vidět, že to dělá víc z povinnosti než z přesvědčení. Zatím Pirx stále hledal další stopy. Vypadalo to tak, že robot poměrně dlouho přecházel po onom místě - tolik prchajících pískotů se ozývalo ve sluchátkách. Jejich poměr k ostatním Pirxe zmátl. Nakonec zhruba vyznačil vnitřní hranice místa, které robot určitě nepřekročil a systematicky je procházel, počítal s tím, že najde novou stopu, která naznačí směr dalšího hledání.
Když celé místo obešel, vrátil se k sloupu. Mezi skalním výstupkem, na němž stál, a tyčící se, téměř svislou stěnou, zela téměř půldruhametrová štěrbina; její dno bylo pokryto drobnými, zašpičatělými úlomky, vypadlými ze štěrků položených výš. Pirx pečlivě prohlédl i toto místo, ale sluchátka mlčela. Stál před naprosto nepochopitelnou hádankou; vypadalo to, jako by se Andal ve vzduchu doslova rozplynul. Ti dva se za jeho zády polohlasitě radili, ale Pirx pomalu pozvedl hlavu a poprvé se z takové blízkosti zadíval na sloup, tyčící se vzhůru. Neobyčejná byla síla výzvy, jíž cítil v kamenném klidu stěny; ale vlastně to nebyla výzva, bylo to podobné spíš natažené a otevřené ruce - spolu s okamžitým přesvědčením, že je třeba ji přijmout, že je to počátek cesty, po které se musí vydat. Zcela mimovolně hledal očima, za co by se zachytil nejdřív. Dlouhým vyměřeným krokem mohl překročit štěrbinu a hned stanout na malém, ale dobrém stupni.
Pak bylo třeba bez jakýchkoli pochyb jít napříč, podél zcela geometrické štěrbiny, která se ztrácela o několik metrů výš v tvaru nevelké skalní průrvy. Ani nevěděl, proč to dělá, zvedl detektor, a když se naklonil, jak jen mohl, přiblížil jej ke kamennému stupni po druhé straně štěrbiny. Ve sluchátkách se znovu ozval pískot. Pirx pro jistotu opakoval operaci a s obtížemi balancoval, aby neztratil rovnováhu - tak hodně se musel nachýlit do prázdna - a znovu uslyšel krátký pískot. Teď už nebylo pochyb. Vrátil se ke svým lidem.
„Šel vzhůru," řekl klidně a ukázal na sloup. Krull jako by nerozuměl, a Massena opakoval:
„Šel nahoru? Jak to? Proč nahoru?"
„Nevím. Je tam stopa," odpověděl Pirx se zdánlivou lhostejností. Massena byl schopen si myslit, že Pirx se zmýlil, hned se však přesvědčil, že je to přece pravda. Andal se jediným, dlouhým skokem dostal nejspíš nad štěrbinu a šel podél rozpraskané kamenné hromady - ke sloupu. Zavládlo zděšení. Krull prohlásil, že měření byla provedena a robot patrně v důsledku nějakého defektu se „vyprogramoval"; Massena trval na tom, že je to nemožné, přece tu nechal všechny aparáty a batoh, jako by se záměrně

chystal k těžkému výstupu, muselo se tedy přihodit něco, co ho k tomu přimělo.
Pirx mlčel. V duchu se už rozhodl, že půjde na sloup, i kdyby s ním nešel žádný ze společníků; Krull by stejně nemohl, protože ta věc vyžadovala horolezecké kvalifikace, a ne lecjaké. Od Masseny předtím slyšel, že lezl mnohokrát a že dobře znal i skobování; když tedy oba umlkli, řekl prostě, že zamýšlí vyjít - je Massena připraven ho doprovázet?
Krull okamžitě protestoval. Předpisy zakazují vystavovat se nebezpečí; odpoledne pro ně přiletí Ampére; předtím musí rozebrat barák a sbalit; měření byla provedena; robot nepochybně podlehl nějaké havárii, je tedy třeba přiznat, že zahynul, to znamená v závěrečné zprávě pouze objasnit okolnosti, za kterých se to stalo.
„To má znamenat, že ho tu necháme a odletíme?“ otázal se Pirx.
Jeho klid Krulla zřejmě dráždil, protože se krotil jen s viditelnou námahou, když odpovídal, že ve zprávě bude přesně popsáno, co se stalo, současně s míněním členů skupiny a s nejpravděpodobnějším závěrem: poškození paměťových mnestronů nebo směrového motivačního okruhu nebo desynchronizace…
Massena poznamenal, že ani jedno, ani druhé, ani třetí není možné, protože Andal nemá vlastně žádné mnestrony, ale pouze homogenní monokrystalický systém, molekulárně vypěstovaný v přechlazených diamagnetických roztocích, že je stopově obohacen izotopovými prvky…
Nejspíš chtěl potrápit Krulla, když mu dokazoval, že mluví o věcech, kterým vlastně nerozumí; Pirx přestal poslouchat. Obrácen zády, znovu si okem změřil úpatí sloupu, ale už jinak než předtím; to, co si představoval, stalo se skutečností, a jakkoli to pociťoval ještě poněkud nevýrazně, cítil jasnou satisfakci - s tou horou se bude moci utkat.
Massena se rozhodl jít s Pirxem, snad proto, aby se tak konečně postavil na odpor Krullovi. Pirx vnímal sotva každé třetí slovo, které Massena říkal: že tu záhadu je nutné nějak objasnit, protože když se vrátí jen tak, může se stát, že přehlédnou nějaký stejně důležitý jako tajemný příznak, který vyvolal robotovu neočekávanou reakci, i kdyby byla jen malá naděje, že takový příznak tu je; a celkově to ospravedlňuje volbu rizika k cestě vzhůru.
Krull, což je nutno přiznat, dokázal přijmout porážku a neztrácel zbytečně slova. Zavládlo mlčení.
Massena si začal se zad sundávat aparáty, a Pirx, který si už současně připravoval lano, kladívko a skoby a těžké boty vyměnil za lehčí, úkradkem po něm pošilhával. Massena byl trochu nervózní, Pirx to viděl. Nebyl to jenom spor s Krullem - to je jasné, ale také vědomí, že se možná ne zrovna promyšleným způsobem dostal do situace, ze které už neměl východiska. Pirx si pomyslil, že kdyby Massenovi navrhl, aby zůstal, kdoví jestli by s tím nesouhlasil, přestože faktor vydrážděné ctižádosti nebyl u něho nezanedbatelný. Ale neříkal nic, protože i když se výstup zpočátku zdál lehký, nebylo jisté, co je čeká výše ve stěně a především tam, kde velká její část byla skryta za skalami. Vždyť stěnu si dalekohledem neprohlížel, protože nepočítal s takovou dobrodružnou výpravou. A přece si vzal lano a skoby - proč?
Místo aby analyzoval ty rozpory, vstal a čekal na Massenu. Potom se beze spěchu vydali k úpatí skály.
„Půjdu první,“ řekl Pirx, „zatím na celé lano, pak uvidíme.“
Massena přikývl. Pirx se ještě jednou obrátil, aby viděl, co dělá Krull, s kterým se rozloučili beze slova. Stál tam, kde ho zanechali, u odložených batohů. Byli už tak vysoko, že viděli, jak od severních horských hřbetů olivovým plamenem chytala krajina dalekých nížin. Údolí plné sypkého písku spočívalo dosud ve stínu, jenom štíty pronikavě zářily, a jejich jas jako jemná aureola se chvěl po obvodu štěrbiny a kraloval nad nimi vysoko u nebe.
Pirx učinil velký krok, chodidlo nalezlo výběžek, přitáhl se a lehce se dostal nahoru. První metry byly skutečně snadné. Posouval se rovnoměrně, jakoby líně, těsně před očima mu defilovaly drsné a nerovné vrstvy skály s propadlinami tmavé barvy. Opíral se, vraštil čelo, posouval se nahoru a cítil nehybné, mrazivé oddechování noci, vyzařující z nenarušené skály. Srdce bilo o něco rychleji, ale dýchal volně a bylo mu dobře, protože se zahřál pohybem. Lano se zdola volně táhlo za ním, v čistém vzduchu se jeho šelest rozléhal jakoby znásoben, a potom - když se otíralo o skálu, ještě dříve než držel jeho konec, Pirx našel vhodné místo pro zajištění; někoho jiného by vedl rychle, ale nejdříve se chtěl přesvědčit, kde je Massena. Stál, vklíněn do štěrbiny, která šla napříč celým sloupem, a při tom čekání na Massenu mohl pozorovat úzký skalní komín, který míjeli, postupujíce rovnoběžně s ním - rozšiřoval se tu do tvaru

šedého kamenného vodopádu a vytvářel amfiteatrální pokles úbočí; zdola to místo vypadalo zcela nečekaně, ploše, teprve nyní vystoupilo s bohatou řezbou v celé své okázalosti. Pirx se zde cítil tak znamenitě sám, že když spatřil vedle sebe Massenu, jako by se probudil, ihned vyrazil dál. Tak se to opakovalo, pravidelně a klidně; na každém dalším stanovišti zjišťoval detektorem, jestli signál ve sluchátkách potvrdí Andalovu přítomnost; pouze jednou se zmátl, tu musel couvnout ze snadné průrvy, protože Andal to místo přetraverzoval; a nebyl přece žádný horolezec! S touto výjimkou Pirx lehce odhadoval všechna jeho rozhodnutí, tak - dalo by se říci - tak nezbytná, tak logická byla jeho cesta ve skále, umožňující nejrychlejší dosažení vrcholu. V každém případě bylo jisté, že Andal skutečně šplhal vzhůru. Pirx se ani na okamžik nepozastavil nad tím, proč to udělal. Dovedl si zakázat prázdné spekulace. Poznenáhlu poznával protivníka - a současně také zdánlivě zapomenuté způsoby a pohyby, které si zapamatoval, neomylně napovídaly, co a kdy udělat; dokonce ani to, že poměrně často musel osvobozovat jednu ruku, aby detektorem mohl vyhledat radioaktivní stopu, mu nečinilo žádné potíže. Potom z popraskaného balvanu, který seděl jako zazděný, se podíval dolů. Byli velmi vysoko, přestože šli zdánlivě pomalu. Z Krulla se stala skvrnka zelené kombinézy na mělké šedi písků, ani ho na dně té vzdušné studně, která začínala u úpatí, hned nenašel.

Teď na ně čekal krásný, malý travers; překonával se hůř; ale Pirx také každým okamžikem získával dlouho neužívanou zběhlost až k onomu stupni, kdy chvílemi bylo lépe dát na instinkt těla, než dlouze uvažovat o některém z pohybů; a o tom, že to šlo obtížněji, jej přesvědčila vteřina, v níž, jako prve chtěl uvolnit pravou ruku, aby mohl uchopit detektor, který visel na opasku - a nedokázal to. Měl pouze jediný pohyb pro levici a něco zcela nezřetelného pod špičkou pravé boty; jak jen mohl odtáhl se od skály a z té vzdálenosti hledal oporu pro druhou nohu, ale nenašel ji. Přestal tedy myslet na detektor, protože o něco výš se ukázala malá plošinka.

Byla tam, pokryta sklovitým ledem a nakloněná k propasti, ale v jednom místě byl led z kamene stržen jakoby silným úderem. Pirxova bota by to nikdy nedokázala, napadlo ho, že to byla bota Andalova, robot přece vážil kolem čtvrt tuny. Massena, který šel dosud celkem dobře, se teď nějak vlekl.

Byli už v horní části sloupu. Skála, stále hrubá, pomalu a jakoby postupně ho začínala odstrkovat, stále výrazněji prověšena, takže bez pořádného zaskobování se nedalo jít dál; štěrbina, která byla o několik metrů výše dosud zřetelná, se ztrácela, Pirx měl ještě nějakých pět metrů volného lana, ale chtěl se rozhlédnout, a tak Massenovi přikázal, aby lano stáhl. Robot tudy prošel - a beze skob, bez lana a bez zajišťování, dokážu to také, pomyslil si. Po hmatu hledal nad sebou; v kůstce pravého chodidla, vklíněného do posledního výčnělku štěrbiny, která jej dosud provázela, ho od namáhavého zkroucení ostře píchlo; přesto však neustával ve svém úsilí. Pojednou samými konečky prstů nahmatal lištu, užší než vlásek, snad po ní bylo možné vytáhnout se nahoru, ale co dál?

Už to nebylo jenom soupeření se skálou, ale jakoby rovnou s Andalem, který tu přešel - a sám. Ovšem, prsty měl z ocele… Pirx už začal uvolňovat chodidlo ze štěrbiny, když při tom pohybu nějaký malý kamínek vyklouzl zpod podešve a padal dolů. Dolehlo k němu zřetelné zasyčení roztínaného vzduchu a až za dlouhou, dlouhou chvíli potom - jediné zřetelné, ostré ťuknutí. To je expozice, pomyslil si. Vzdal se úmyslu dostat se nahoru a hledal místo, kam by zatloukl skobu. Skála však byla bez nejmenších prasklin; vyklonil se do obou stran, jak daleko mohl, ale nenašel žádnou.

„Stalo se něco?“ dolehl k němu zezdola Massenův hlas.

„Všecko v pořádku, rozhlížím se,“ řekl.

Kůstka se ozývala stále víc, cítil, že dlouho v té pozici nevydrží. Kdyby tak mohl opustit tuhle trasu! Jestliže však jednou ztratí stopu přechodu, už ji v té kilometrové stěně nenajde. Snažil se nad sebou zahlédnout cokoli. Ve strmém ukončení desky by se snad mohl zachytit, ale propadlinky byly mělčí než dlaň; zbývala mu pouze malá lišta. Když uvolnil chodidlo ze štěrbiny a na obou rukách se zvedal nahoru, blesklo mu hlavou, že není návratu; skála jej pojednou odstrčila, visel, špičky bot se od ní vzdálily aspoň o třicet centimetrů. Nahoru! Něco se mu mihlo nad hlavou. Štěrbina? Musel se však vytáhnout. Ještě trochu! V následující vteřině ztratil schopnost myslit; musil pustit levou ruku, zachytit se na konečcích čtyř prstů pravé a levou sáhnout do štěrbiny či do pukliny neznámé hloubky. „To jsem neměl dělat!“ blesklo mu hlavou, zcela beze slov, když se pojednou s téměř praskajícími svaly ocitl o metr výš a tiskl se ke skále; prudce lapal vzduch, trošku nazlobený sám na sebe; oběma nohama teď stál na liště, takže mohl

zatlouci skobu a hned dvě, pro jistotu, protože první šla poměrně nehluboko. Udělal to a s potěšením se vposlouchával do čistého, stále vyššího zvuku, který nakonec ustal. Lano vskočilo do karabinky, věděl, že bude muset pomoci Massenovi; nebyla to čistá práce, ale také nebyli v Alpách; v každém případě stanoviště teď měl docela slušné…
Nad sloupem čněl úzký, celkem snadný komín, Pirx v něm vzal krátký prut detektoru do zubů, protože se bál, že by s ním udeřil o skálu, kdyby jej měl za opaskem; výše se také měnila barva okolí.
Stěna už nebyla načernalá, se záseky hnědé, jakoby velice staré šedi. Její místo zabrala rudá, výrazná tmavošedá červeň malinko jiskřivého diabasu. Několik krásných metrů - ale ta cesta králů hned končila; nad sebou měl už nový průvěs, a také bez plošinky, nezdolatelný s tak malým množstvím skob. Andal však neměl nic. Detektorem zjistil: tam nešel, nuže? Zbýval jedině travers.
Když si vše prohlédl, zprvu se mu to nezdálo nijak zvlášť těžké nebo hrozné. Jako by se tu vracel tvar sloupu, ztracený v diabasích; stál na úzké, ale dostatečné plošince, která docházela k ohybu a tam končila; když se naklonil, spatřil její další část za vypuklinou skály, asi o půldruhého metru dál - dva metry to nebyly. Tělem se proto musel přitisknout k vypuklině, a když ztrácel oporu pro pravé chodidlo, odstrčil se levou tak, aby - přes panující vítr - pravou dosáhl na další část plošinky. Vyhledal místa pro zatlučení skob; se zajišťováním by to nebylo příliš těžké. Zlomyslná stěna byla však i tady bez nejmenších prasklinek; pohlédl dolů: z místa, kde mohl být Massena, bylo zajišťování naprostou fikcí. Kdyby se pustil, letěl by nejmíň patnáct metrů; a trhnutí by mohlo vyrvat i solidně vbité skoby. A přece detektor říkal, že robot prošel - sám! Co to znamená, u všech čertů?! říkal si. Na druhé straně je plošina! Jeden dlouhý krok! Jedem, nemotoro! Ale stál dál. Kdyby se aspoň dalo napnout lano, ale kdepak! Naklonil se a vteřinu se díval na plošinu, déle nemohl, svaly se mu začaly chvět. Co když se podešví nezachytí? Andal měl ocelové. Něco se tam třpytilo - roztávající led. Kluzko jak v pekle. Skoby měli vzít s sebou…
„A sepsat závěť," zamručel v duchu, oči se mu zúžily, zrak znehybněl, přihrben a s roztaženýma rukama hledal oporu v samotné drsnosti skály, přitiskl se k ní a učinil ten krok, který ho tolik stál. Když byl na druhé straně, nepocítil ani zadostiučinění, protože teprve teď spatřil, jak se vlastně sem vtěsnal. Plošinka po té straně byla nižší, kdyby se chtěl vracet, musil by tedy skočit nahoru. A ještě být přilepen ke skále - to už nebylo horolezectví, dokonce ani akrobacie, ale čert ví co! Sjezd po laně? Protože když ne…
Věděl, že je to naprostá hloupost, ale přece traversoval dál, pokud se dalo. O situaci dostatečně hovořilo to, že úplně zapomněl na Andala; nic mu po něm nebylo. Lano, natažené nad celým jeho traversem, se pod ním chvělo, lehce napjaté a neuvěřitelně zřetelné, nepochopitelně blízké a skutečné, protože celou dobu je viděl na pozadí písků, rozplývajících se v modravém vzduchu u paty stěny. Plošinka končila a nebylo z ní cesty ani nahoru, ani dolů; návratu také ne. Ještě jsem neviděl něco tak hladkého, pomyslil si s jakýmsi zvláštním klidem, který byl však zcela jiný než předešlý; protože hůř už nemohlo být, nervozita byla úplně zbytečná. Rozhlédl se. Pod chodidly měl čtyřcentimetrový výčnělek a nic víc - až po nejasnou, tmavou skvrnu komína, který jako by zval dovnitř; dělily ho od něho čtyři metry vzduchu u stěny tak kompaktní a strmé, jak to jen bylo možné. A to má být granit?! uklouzlo mu v podobě výčitky. Kdysi tu musela proudit voda, ano, její stopy, po nichž deska zčernala, dokonce viděl, i jednotlivé kapky; do pravé ruky vzal detektor a pokládal jej, hledal stopu. Slabě to pískalo. Byla tu. Andal prošel tudy. Ale jak? Pojednou spatřil malou skvrnku mechu šedého jako skála. Seškrábl jej. Malá štěrbina, ne větší než nehet. Skoba nechtěla vlézt hloub než do poloviny, ale i to bylo spása. Trhl očkem - jak sedí? Nějak seděla. A tedy - levou rukou za skobu a pomalu… Půlkou těla nakloněn do vzduchu, sklouzl nějak očima z komína, který vábil ke skoku, napůl otevřený, celý jakoby před staletími stvořen pro tento jediný okamžik, který musel přijít; jeho pohled tehdy sletěl dolů jako kámen - až dospěl k modravé jiskře na šedě zamžené kresbě propadávající se půdy.
Rozhodující krok už neudělal.
„Co se stalo?" rozlehl se Massenův hlas.
„Hned! Za okamžik!" zakřičel Pirx a přehazoval lano přes karabinku. Musel se tam podívat, ale důkladně. Znovu se vyklonil, třemi čtvrtinami váhy visel na skobě, jako by ji chtěl úplně vytrhnout ze stěny, musel se přece podívat dolů, zjistit to…
Ano, byl to on. Nic jiného se tak nemohlo lesknout - z takové dálky. Protože cesta se už dávno odchýlila od olovnice a teď byl aspoň tři sta metrů stranou od místa, ze kterého začali výstup. Hledal nějaké

výraznější orientační body tam dole. Lano ho nepříjemně svíralo, špatně se mu dýchalo a krev cítil tepat až v očích. Jak jen mohl, zapamatovával si seskupení terénu; ten velký balvan - dá se poznat, třebas je teď vidět zkresleně. Když se opět postavil, svaly se mu chvěly. „Budu muset sjet," řekl si a poněkud bezmyšlenkovitě uchopil skobu, kterou okamžitě vytáhl, jako by seděla v másle; udělalo se mu špatně, ale schoval ji do kapsy a začal rozmýšlet, jak se odtud dostane. Podařilo se to, i když ne příliš čistě; Massena zatloukl na svém stanovišti tolik skob, kolik se tam jen vešlo, zkrátil lano, a Pirx prostě přeletěl z osmi metrů po desce, až zůstal viset; hned pod ním byl jiný menší komín a odtud sjeli už jeden po druhém; když se ho Massena zeptal na důvod návratu, řekl:
„Našel jsem ho."
„Andala?"
„Ano. Spadl. Leží tam, dole." Cesta zpět netrvala ani hodinu; Pirx se bez zármutku loučil se skobami; byl to ovšem zvláštní pocit - vědět, že už tu nikdy nepoloží nohu, ani on, ani žádný jiný člověk, a v té skále budou vězet kousky železa, zpracovaného na Zemi, a že to bude už na staletí - a vlastně navždy.
Krull přiběhl k nim, právě když stanuli rovnýma nohama na balvanu a ušli několik ještě nejistých kroků; jako by odvykli normální chůzi, a už zdaleka volal, že opodál našel Andalovo pohozené pouzdro s raketami; robot je musel úmyslně sejmout, než se vydal na cestu vzhůru, a to už bylo neklamným důvodem jeho úchylky od normálu, vždyť - v případě pádu - poskytovaly jedinou možnost jak se zachránit.
Massena, jak se zdálo, vůbec nevěnoval pozornost Krullovým dohadům, celkem se neskrýval s tím, kolik ho stála ta cesta: naopak - s jakousi vyzývavostí usedl na balvan, široce roztáhl nohy, jako by mu působila rozkoš jistota pevniny a příliš dlouho si kapesníkem utíral tvář, čelo a krk.
Pirx řekl Krullovi, že Andal spadl; po několika minutách ho šli hledat. Netrvalo dlouho a našli jej. Musil proletět nejméně tři sta metrů. Pancíř trupu se roztrhl, kovová lebka také a jeho monokrystalický mozek byl jako drobný prášek rozvát na všecky strany - na bělavých kamenech svítil jako slída. Krull naštěstí nebyl tak malicherný, aby jim vytýkal, že cesta byla úplně zbytečná. Pouze opakoval - nikoli bez satisfakce - že Andal se musel „vyprogramovat" - zbylé rakety jsou stoprocentním důkazem. Massenovi jako by ta túra byla za odměnu, nic víc; dokonce se ani nepokoušel oponovat a celkem se zdálo, že bude spokojen tím dříve, čím skupina bude rychleji rozpuštěna a rozejde se v dobrém. Vraceli se proto mlčky, vždyť ani Pirx nepovažoval za nutné dělit se s ostatními o vlastní názor na událost. Byl si jist, že Andal není obětí žádného defektu, že to, co se stalo, nemělo nic společného s nějakými monokrystaly nebo mnestrony, protože copak on byl také obětí defektu, když tak strašně chtěl zdolat tu stěnu? Andal byl prostě svým konstruktérům podoben víc, než oni byli ochotni přiznat. Když splnil svůj úkol, zůstalo mu ještě mnoho času k návratu, byl přece tak obratný a rychlý. Okolí nejenom viděl, ale také chápal; byl vytvořen pro řešení těžkých úloh, to znamená ke hře, a tam se mu naskytla ne lecjaká - a se sázkou nejvyšší. Pirx se nemohl zdržet úsměvu, když pomyslil na Krullovu a Massenovu zaslepenost: to, že našli promyšleně odložené zpáteční rakety měli za zcela přesvědčivý důvod aberace. Ale přece každý člověk by podstoupil totéž, v opačném případě by celá věc neměla žádný smysl, byla by jen zvláštním druhem gymnastiky. Ó, nešlo o to, a žádná objasňování, srovnávání, žádné náčrty by ho už nedokázaly přesvědčit. Udivovalo ho pouze jedno, ze Andal nespadl už dřív, vždyť šel sám, bez znalostí, bez tréninku, skoro se v tom nevyznal, nezkonstruovali ho přece proto, aby se pustil do křížku se skalami.
Co by se stalo, kdyby se vrátil? Pirx byl znovu i když nevěděl proč, přesvědčen, že by se o tom nikdy nedověděli. Od Andala určitě ne. A tam na tom místě neměl ani společníka, ani skobu a snad ani nevěděl, že něco takového existuje, a přece riskoval skok. Nač tehdy myslil? Jistě na nic, jako on sám. Dosáhl, třebas jen na okamžik, okraje komínu? Jestliže ano, musela tam zůstat stopa, špetka radioaktivních atomů, které se zvolna budou rozkládat, až se vypaří a zaniknou.
Věděl ještě něco: že nikomu o tom neřekne. Každý člověk by se křečovitě držel hypotézy defektu, nejjednodušší a nejpřirozenější, jediné, která nepozměňovala obraz světa.
Do tábořiště přišli odpoledne. Jejich protáhlé stíny se hbitě pohybovaly; se spěchem bourali barák, který mizel po celých částech, až po něm zůstalo pouze ušlapané, čtvercové prázdné místo; oblaka proplouvala a Pirx přenášel bedny, svinoval plachty, dělal všecko to, co předtím Andal - a dříve než Massenovi podal břemeno do nastavených rukou, uvědomil si tuto myšlenku a pozastavil se nad ní.

- - - - - - - - - - Pirxovo vyprávění

„Fantastické knížky? Ale ano, mám je rád, ale jenom ty špatné. Vlastně nejenom špatné, hlavně nepravdivé. Na palubě mám vždycky něco takového po ruce, abych si mohl číst ve volném čase, třebas jenom pár stránek od prostředka a potom knížku odložit. S dobrými je to úplně jinak. Takové čtu jenom na Zemi. Proč? Abych řekl pravdu, ani nevím. Nepřemýšlel jsem o tom. Dobré knížky jsou vždycky pravdivé, i kdyby se v nich psalo o věcech, které se nikdy nestaly a ani nestanou. Jsou pravdivé v jiném smyslu - když se v nich mluví třeba o kosmonautice, tedy tak, že poznám něco z toho ticha, které je úplně jiné než pozemské, z toho klidu, tak dokonale nehybného… Ať vyprávějí o čemkoli, vyprávějí neustále totéž, že člověk tam nikdy nebude doma. Na Zemi je všechno takové nahodilé, jakékoli, strom, stěna, zahrada, jedno je možné proměnit v druhé, za obzorem je jiný obzor, za horou - údolí, ale tam je to úplně jiné. Na Zemi lidi nikdy nenapadlo, jak je to strašné, že se hvězdy nehýbají; i kdybys letěl rok na plný tah, nezpozoruješ změnu. Létáme, jezdíme po Zemi a myslíme si, že víme, co je to - prostor. To se nedá vyjádřit. Pamatuji se, jak jsem se jednou vracel z hlídky. Kdesi pod Arbitrem jsem poslouchal nějakou rozmluvu, kdosi se s kýmsi hádal o prvenství v přistání a náhodou jsem spatřil jinou vracející se raketu. Návštěvník si myslil, že je sám. Házel svým soudečkem, jako by se dostal do epileptického záchvatu. Každý z vás to zná, jak to je - po několika dnech přepadá člověka taková šílená chuť něco udělat, nezáleží na tom co, pustit to na plný tah, někam se vydat, začít se točit v obrovském zrychlení, až by si jazyk překousl… Dřív jsem si myslil, že to je jaksi nevhodné - člověk by si neměl tolik povolovat. V podstatě je to ale jenom zoufalství, jenom touha vyplazit ten jazyk - na Kosmos. Protože ten se nedá proměnit jako strom, a snad právě proto je tak těžké si s ním poradit. A dobré knížky hovoří zrovna o tom. A protože umírající nemají rádi četbu o agónii, tak i my všichni, protože se hvězd trochu bojíme, nechceme uprostřed nich slyšet o nich pravdu. Jistě - tehdy je dobré všechno, co odvrací pozornost, ale mně jsou rozhodně milejší jiné hvězdné historky, ty čítankové, protože se v nich všecko, s celým Kosmem, děje tak poctivě… Je to čestnost pro dospělé, jsou tam tedy katastrofy, vraždy a jiné ukrutnosti, ale přece poctivé, nevinné, protože od počátku do konce vylhané: pokoušejí se strašit, ale člověk se jenom usmívá. To, co vám povím, je podobná historka. Skutečně se mi to stalo. Na tom nezáleží. Bylo to v Roce klidného Slunce. Jako obvykle se v té době dělal velký všesluneční úklid, zametání a vymetání hromad starého železa, které kroužilo v parametrech oběžné dráhy Merkuru; za šest let stavby velké stanice v jeho periheliu byla do prostoru odhozena hromada starých vraků, protože stavbu tehdy provozovali systémem Le Manse a místo aby těla raket dávali do šrotu, používali jich jako lešení. Le Mans byl lepším ekonomem než inženýrem; stanice z vraků byla opravdu třikrát levnější než obyčejná, smontovaná v prostoru, ale nadělala takovou spoustu starostí, že po Merkuru už nikdo takhle nechtěl „šetřit“. Le Mans tehdy ovšem připadl na další myšlenku - přivézt tu márnici na Zemi, protože proč má kdesi obíhat až do Posledního soudu, když může být roztavena v martinské peci? Ale aby se to vůbec vyplatilo, musel jako vlečných lodí použít rakety, které nebyly o moc lepší než ty mrtvoly. Tehdy jsem byl strážním pilotem, který už měl nalétané hodiny, to znamená, že jsem jím byl už jenom na papíře a každého prvního, kdy jsem bral plat. Ale tak se mi chtělo létat, že bych souhlasil i s vysokou pecí, jen kdyby měla nějaký tah; nic divného, že jsem se hlásil v brazilské kanceláři Le Manse, sotva jsem přečetl jeho inzerát. Nechtěl bych tvrdit, že posádky, formované Le Mansem a především jeho agenty, byly jakýmsi druhem Cizinecké legie anebo sebrankou lotrů, protože takoví dnes už ani nelétají. Ale lidi teď zřídkakdy jdou do Kosmu, aby tam hledali dobrodružství; ta tam nejsou, aspoň všeobecně vzato ne, a kolikrát se do toho pustí kvůli neštěstí anebo podobně, náhodou; je to nejhorší materiál, protože služba vyžaduje větší námahu než na moři, a pro ty, kterým je všecko jedno, na palubě není místa. Nehraju si s psychologií, chci jenom objasnit, proč jsem už po první cestě ztratil půlku posádky. Musel jsem propustit techniky, protože mi je naučil pít telegrafista, malý Metys, který si vymýšlel nejgeniálnější způsoby, jak propašovat alkohol na palubu. Ten chlap se se mnou bavil jako se svým pěstounem. Do kanystrů ukrýval střeva z plastiku… Nakonec - na tom nezáleží. Připouštím, že by whisky dal i do reaktoru, jen kdyby to bylo možné. Dovedu si představit, jak by takové historky pobouřily pionýry astronautiky. Nechápu, proč věřili, že sám vstup na oběžnou dráhu promění člověka v anděla. Že by se jim v hlavě - a sami by o tom věděli - rozpustilo to modré, rajské nebe, které tak rychle končí už za startu? Moje požadavky jsou ostatně hloupé. Ten Mexikánec se vlastně narodil v Bolívii, přivydělával si, prodával marihuanu a dělal mi

na zlost, protože ho to bavilo. Měl jsem už horší, než byl on. Le Mans byl velký člověk, podrobnosti ho nezajímaly, svým agentům určil pouze finanční limity a jako by nestačilo, že jsem nedokázal zkompletovat posádku, musel jsem se ještě třást o každý kilowatt tahu; žádné manévrování narychlo, uranografy po každé cestě kontrolovaly finanční knihy, jestli chraňbože někde neuteklo deset dolarů proměněných v neutrony. Tomu, co já jsem tehdy dělal, mne neučili nikde - podobné věci se děly snad před sto lety na starých lodích, plujících mezi Glasgowem a Indií. Ostatně nestěžoval jsem si, a teď na to vzpomínám, až se to stydím říci, s dojetím. Taková Perla noci - jaké to je jméno! Loď se rozpadala po troškách, let - to bylo hledání všech možných spojení a kontaktů. Žádný start a přistání neodpovídal zákonům - a nejenom fyziky; Le Mansův agent měl snad v merkurovském přístavu známosti, jinak by to každý kontrolní inspektor všecko okamžitě zapečetil, od kormidla až po příď. Tak jsme se vydali na loviště do perihelia, radarem hledali vraky, pak se stahovalo a dělal se z toho „vlak“ - měl jsem tam všecko najednou: hádky s techniky, vyhazování vodky do vzduchoprázdna (ještě dnes tam krouží plno lahví se značkou London Dry Gin) a ďábelskou matematiku, protože navigace - to bylo hledání přibližných řešení problému mnoha těles. Nejvíc však přece bylo té pustiny. V prostoru i v čase. Zavíral jsem se v kajutě a četl jsem. Autora si nepamatuji, byl to nějaký Američan, v titulu bylo cosi o písku hvězd, něco takového. Nevím, jaký byl začátek, protože jsem začal asi tak v polovině; hrdina byl v místnosti reaktoru a telefonoval pilotovi, když se rozlehl výkřik: „Meteority v lodní zádi!“ Do té chvíle nebyla žádná gravitace, ale vtom najednou spatřil, jak obrovský pilíř reaktoru se svítícíma žlutýma očima hodin najíždí na něho s rostoucí rychlostí; motory totiž zabraly a loď skočila, v době, kdy on, protože visel ve vzduchu, měl ještě předchozí rychlost. Naštěstí se nějak odrazil nohama, ale akcelerace mu z ruky vyrvala sluchátko; chvíli visel na telefonní šňůře; když upadl a natáhl se, sluchátko se kolébá o nad ním a on je s nadlidskou námahou chtěl zachytit, ale to se rozumí, vážil tunu a nemohl pohnout prstem, teprve zuby je nějak chytil a vydal rozkaz, kterým všechny zachránil. Tu scénu jsem si dobře zapamatoval, ale ještě víc se mi líbil popis průniku rojem. Oblak prachu zahalil, dávejte pozor, třetinu nebe, jenom největší hvězdy problýskávaly prachovým mrakem, ale to nic není, protože v určité vteřině náš hrdina na obrazovkách viděl, jak se z toho žlutého tajfunu vynořuje bledě svítící pramen s černým středem - nevím, co to mělo být, ale řval jsem smíchy. Jak si to všecko hezky představoval! Ta oblaka, tajfun, to sluchátko - zkrátka viděl jsem, jak se chlap houpe na telefonní šňůře, protože to, že v kajutě čekala velice krásná žena, to se rozumělo samo sebou. Byla tajným agentem nějaké kosmické tyranie - nebo jestli válčila s tou tyranií, to už si nepamatuju. V každém případě byla krásná, jak se patří. Proč o tom hovořím tak obšírně? Protože ta četba byla moje spása. Meteority? Týdny jsem přece hledal vraky po dvaceti třiceti tisíci tunách a polovinu z toho jsem v radaru neviděl. To jsi dřív spatřil letící kulku z revolveru. Jednou jsem musel chytit za límec svého Metyse, to když jsme neměli tah; určitě je to těžší než se sluchátkem, protože jsme jeden druhému utíkali, ale ne tak nápadně. Vypadá to, že žvaním. Vím. Ale ta příhoda se vyvíjela zrovna tak. Dvouměsíční lov skončil, na vlečňáku jsem měl sto dvacet nebo sto čtyřicet tisíc tun mrtvého železa a šel jsem v rovině ekliptiky na Zemi.

Proti předpisům? Ovšemže. Na manévry jsem neměl palivo. Říkal jsem to už. Bez tahu jsem se musel vléci přes dva měsíce. Tehdy se stala katastrofa. Ne, kdepak meteority, tohle přece nebyl román. Mums, virus. Nejdřív kormidelní technik, potom oba piloti najednou a potom zbytek; opuchla jim tvář, z očí štěrbinky, vysoká horečka, o hlídkách nebylo vůbec řeči. Nějaký vzteklý virus přinesl na palubu Ngey, černoch, který byl na Perle noci kuchařem, stewardem, správcem a ještě čímsi. Byl taky nemocný, a jak! Copak děti v Jižní Americe nemají příušnice? Nevím. Stačí, že jsem měl loď bez posádky. Zůstal mi telegrafista s druhým inženýrem; telegrafista od rána, od snídaně byl už opilý. Vlastně ne opilý - jestli měl takovou tvrdou hlavu, nebo popíjel po troškách, nevím, stačí, že se celkem nepohyboval zle, a to zvlášť, když nebyla gravitace (a nebyla skoro celou dobu, nepočítaje malé opravy kursu), ale alkohol měl v očích, v mozku, každé nařízení, každý rozkaz musel jsem důkladně kontrolovat, představoval jsem si, jak ho stluču, až přistaneme, nahoře jsem si to dovolit nemohl, a taky - jak bít opilého? Bez alkoholu to byla typická krysa, šedý, jak mrtvola, neumyl se, s milým zvykem - proklínat nejstrašnějšími slovy vyhlédnuté osoby u stolu v jídelně morseovkou. Ano, říkal si Morse, prstem klepal do stolu a kolikrát málem došlo ke rvačce, všichni přece rozuměli, a on, přitlačený ke zdi, tvrdil, že to je takový jeho tik. Nervový. Že to vzniká samo. Nařídil jsem mu držet lokte u těla, začal to dělat nohou nebo vidličkou -, v jistém smyslu byl

umělec. Jediným úplně zdravým, normálním člověkem byl inženýr. Hm, ale ukázalo se, rozumíte, že sice byl inženýr, ale silničář. Podepsal smlouvu, protože souhlasil s polovičním platem a agentovi to úplně stačilo. Nenapadlo mně, abych ho, když přišel na palubu, vyzkoušel. Agent se ho jenom zeptal, jestli rozumí konstrukcím, strojům; řekl, že ano, rozuměl jim přece, ale těm na silnicích. Dal jsem mu držet stráže. Nerozeznával planety od hvězd. Teď už skoro víte, jakým způsobem Le Mans dělal velké obchody. Copak, já taky mohl být navigátorem ponorek, a kdybych měl příležitost, možná že bych ho i předstíral. Zamkl bych se v kajutě, ale nemohl jsem. Agent nebyl blázen. Když ne s mou loajalitou, tak počítal aspoň s mým sebezáchovným instinktem. Chtěl jsem se vrátit, a protože těch sto tisíc tun ve vzduchoprázdnu nic nevážilo a jejich odpojení by naši rychlost nezvětšilo ani o milimetr za vteřinu, nebyl jsem už tak vzteklý, abych to přece jenom udělal. Protože i takové myšlenky se mi rojily hlavou, když jsem ráno od jednoho k druhému nosil vatu, silici, obvazy, líh, aspirin - veškerým mým potěšením byla ta knížka o lásce ve vzduchoprázdnu a uprostřed meteorických tajfunů. Některé odstavce jsem četl desetkrát. Byly tam všecky možné druhy nejohyzdnějších událostí, elektronické mozky se bouřily, agenti pirátů měli vysílače vmontované do lebky, krásná žena pocházela z jiné sluneční soustavy, ale o viru jsem tam nenašel ani slovo. Tím líp, pro mne - to je jasné. Měl jsem ho dost. Chvílemi se mi zdálo, že kosmonautiky též.

Ve volných chvílích jsem se snažil vypátrat, kde telegrafista ukrývá své zásoby. Nevím, možná ho přeceňuju, ale mám dojem, že některá místa prozrazoval až po úvaze, když už v nich vodky bylo málo, prostě proto, abych neoslábnul ve svém rozhodnutí a nemávl rukou nad jeho pitím. Protože kde měl hlavní pramen, to nevím dodnes. Nebo byl už alkoholem tak nasycen, že hlavní zásobu nosil v sobě? Dost na tom, že jsem hledal a lezl po lodi jako moucha po stropě, vláčel jsem se po lodní zádi, po středodrahách, jak se to někdy děje ve snech, cítil jsem se sám jako prst - všecko bratrstvo leželo v kajutách opuchlé, inženýr trčel u kormidla a z lingvafonu se učil francouzsky, bylo ticho jak na lodi morem nakažených, jenom ventilací někdy doléhal pláč nebo zpěv. To zpíval ten bolivijský Mexikánec, k večeru to na něj působilo, pociťoval smutek existence. S hvězdami jsem měl málo co dělat, když nepočítám tu knížku. Některé úryvky jsem uměl nazpaměť, naštěstí už mi vyvětraly z hlavy. Čekal jsem, kdy ten mums skončí, protože takový déle trvající život Robinsona není nic příjemného. Inženýru-silničáři jsem se vyhýbal, i když byl svým způsobem dokonce dost pořádný chlap a přísahal mi, že nemít ty finanční starosti, do kterých ho dostala žena se švagrem, že by nikdy nebyl tu smlouvu podepsal.

Byl to ale člověk toho druhu, který nesnáším, z těch, kteří se svěřují bez jakýchkoli zábran a brzd. Nevím, jestli jenom ke mně pociťoval takovou neobyčejnou důvěru - snad ne, protože jisté věci lidé prostě z úst nevypouštějí, ale on mohl říkat všecko, až se mi z toho dělalo špatně. Naštěstí Perla noci byla velká: dvacet osm tisíc tun v klidu, bylo se kde schovat. Určitě si domyslíte, že to byla moje první a poslední cesta pro Le Manse. Od té doby jsem se už tak nenechal napálit, i když jsem se ocitl v nejrůznějších malérech. Nevyprávěl bych o tomhle nakonec poměrně dost nevinném úryvku svého životopisu, kdyby se nevázal s tou druhou, neexistující stránkou kosmonautiky. Snad si pamatujete - na začátku jsem upozorňoval, že to bude téměř stejná historie jako z té knížky.

Meteoritovou výstrahu jsme dostali ze vzdálenosti oběžné dráhy Venuše, ale telegrafista spal anebo ji prostě nepřevzal, teprve druhý den ráno jsem tu novinku slyšel ve zprávách, vysílaných kosmickou stanicí Luny. Abych řekl pravdu, zprvu se mi to zdálo celkem nepravděpodobné. Drakonidy už dávno zmizely, prostor byl čistý, poslední roje se objevují pravidelně, to ano, Jupiter rád tropí kousky s perturbací, ale nemohl být zároveň autorem žertu, protože radiant byl úplně jiný. Výstraha byla dokonce pouze osmého stupně, zanedbatelná, hustota mračna velice malá, procento větších úlomků bezvýznamné, šířka čela ovšem značná. Když jsem se podíval na mapu, pochopil jsem, že v takzvaném roji jsme už dobrou hodinu, možná i dvě. Obrazovky byly prázdné. Nijak jsem se tím zvlášť neznepokojoval a jedinou neobvyklou věcí byla teprve druhá, polední zpráva: vzdálené sondy totiž zjistily, že jde o mimosystémový roj!

Byl to druhý takový roj od doby vzniku kosmologie. Meteority jsou zbytky komet a obíhají po protažených elipsách, gravitací jsou připoutané ke Slunci, jako hračky na nylonových nitkách; mimosystémový roj, tedy takový, který se do naší soustavy dostává z prostoru Velké galaxie, je senzací, jiná věc, že spíše pro astrofyziky než pro piloty. Je v tom také asi rozdíl i pro nás, byť celkem nevelký - v

rychlosti. Systémové roje nemohou mít v blízkosti Země velkou rychlost. Nemohou mít rychlost větší, než je parabolická nebo eliptická. Naproti tomu roj, který do systému vchází zvenčí, může mít - a zpravidla má - rychlost hyperbolickou. Ale v praxi je to stejné; vzrušení podléhají spíš meteorologové a astrobalistikové, a ne my.

Zpráva o tom, že jsme v roji, neudělala na telegrafistu žádný dojem; mluvil jsem o tom při obědě, když jsem jako obvykle, zapojil motory na malý tah; prováděly opravu kursu a současně známka přitažlivosti usnadňovala život. Nemuseli jsme sát polévku slámkou, ani si dávat skopové do pusy v podobě zubní pasty. Vždycky jsem byl stoupencem normálních, lidských jídel.

Inženýr se naproti tomu velice zděsil. To, že jsem o roji hovořil jako o letním deštíku, byl schopen pokládat za důvod mého zmatku. Laskavě jsem mu vysvětloval, že - za prvé - roj je prachový a velice řídký a že naděje, že bychom se setkali s úlomky, které by mohly poškodit loď, je menší než naděje zemřít proto, že nám v divadle spadne lustr na hlavu; za druhé: ani tak není možné nic podniknout, protože Perla není schopna provádět úhybné manévry, a za třetí: čistou náhodou máme kurs téměř souběžný s trajektorií roje, čili nebezpečí, že se srazíme, se ještě několiksetkrát zmenšuje.

Nezdál se být příliš přesvědčen, ale já jsem už měl dost psychoterapie a chtěl jsem se soustředit na telegrafistu, to znamená - oddělit ho od jeho zdrojů, protože byl nakonec víc potřebný v roji než mimo něj. Nejvíc jsem se bál jenom jedné věci - volání SOS. Lodí bylo v tom prostoru mnoho, perimetr Venuše jsme už překročili a v tom prostoru vládl celkem značný ruch, nejenom co se týkalo zboží; seděl jsem u vysílače s telegrafistou, do šesti hodin palubního času, uběhly čtyři hodiny na odposlechu, naštěstí bez jakéhokoli poplachu. Roj byl tak řídký, že jsme museli celé hodiny sledovat radarové obrazovky, abychom zahlédli nějaké mikroskopické, slabounké mravenčení - ale nepřísahal bych, jestli ta zelená zrnička nebyla prostě šálením očí, unavených nehybnou stálostí. Tehdy už nejenom radiant, ale celá dráha toho hyperbolického roje, který už byl dokonce pokřtěn na Kanopijský (po hvězdách radiantu), byla vypočítána na Luně i na Zemi a už se vědělo, že nedosáhne dráhy Země, ale že ji bude míjet stranou a opustí soustavu daleko od velkých planet, které právě byly na jiné straně, a že stejně jak se objevil, tak i zanikne v propastech Galaxie, aby se už k nám nikdy nevrátil.

Stále nespokojený inženýr-silničář nahlížel do radiostanice, přestože jsem ho odtamtud vyháněl a žádal ho, aby hlídal kormidla; samozřejmě to byl výmysl; vždyť jsme neměli tah a bez tahu nejde nic řídit, a pak - vždyť on nedokázal provést nejzákladnější manévr, kterým bych ho ostatně nikdy nebyl pověřil, ale chtěl jsem ho něčím zaujmout a zbavit se toho jeho neustálého obtěžování. Najednou chtěl vědět, jestli jsem už někdy prošel rojem, a kolikrát, jestli jsem v souvislosti s tím prožil nějaké katastrofy, jestli byly velké, jaká je možnost záchrany v případě srážky… Místo odpovědi jsem mu dal Krafftovy „Základy kosmologie a kosmodromie“, knížku si vzal, ale ani ji jak se zdá neotevřel, spíš se chtěl svěřovat a ne číst suché informace. Všecko se to dělo, připomínám, na lodi bez gravitace. V takových okolnostech pohyby osob, ještě k tomu střízlivých, jsou dost groteskně jiné, to je třeba pamatovat na nějaký pás na připnutí, jinak například sevřeš tužku při psaní a můžeš vyletět ke stropu anebo si také natlouct hlavu. Můj telegrafista měl ale jiný systém: v kapsách nosil spousty věcí - jakási závaží, kování, klíče, a když se ocitl v tlaku a zůstal nehybně viset mezi stropem, podlahou a stěnami, sáhl jenom do kalhot, a aby lehce odplul na protější stranu, stiskl první předmět, který našel. Tahle metoda neselhává a pokaždé potvrzuje pravdivost Newtonova principu akce a reakce, ale není celkem výhodná, zvláště pro některé, protože jak se čím hodí, odráží se to ode stěn a nejednou pohyb předmětů, které mohou tvrdě a bolestivě uhodit, trvá dost dlouho. Mluvím o tom proto, abych ještě dalším odstínem doplnil barvitost té cesty.

V té době byla v éteru velká tlačenice; hodně cestovních lodí pro každý případ a ve shodě s předpisy změnilo trasy, Luna měla s nimi mnoho práce, automatické vysílače, které morseovkou sdělují opravy kursu a oběžných drah, vypočtené na velkých stacionárních kalkulátorech, bez přestávky chrlily série signálů, velice zrychlených na to, aby je bylo možné číst jen sluchem. Kromě toho také fónie byla plná hlasů, cestující za velké peníze oznamovali svým rodinám, že se mají výborně a že jim nic nehrozí, astrofyzická Luna předávala běžné zprávy o pásmech zhušťování roje, o výsledcích spektrálních analýz jeho složení, jedním slovem - program byl rozmanitý a člověk se u mikrofonu ani nenudil.

Moji kosmonauté s příušnicemi, kteří už samozřejmě věděli o hyperbolickém mračnu, se mohli přetrhnout, jak volali do radiostanice, až jsem jim řekl, že nebezpečí a především proražení lodě a ztrátu

vzduchotěsnosti snadno poznají podle nedostatku vzduchu, a pak jsem jim hned vypojil aparáty.
Kolem jedenácté jsem si šel něco sníst do jídelny, telegrafista, který na to jenom, jak se zdálo, čekal, zmizel jako pára, a já jsem byl příliš unaven, abych na něj myslil, natož abych ho hledal. Inženýr skončil hlídku, byl klidnější, a když šel do své kabiny (zíval jako velryba), řek, že levá radarová obrazovka musí snad být poškozená, protože v jednom místě v ní cosi zeleně jiskří. S těmi slovy odešel, já zas dojídal studené skopové z konzervy - a najednou jsem, s vidličkou zapíchnutou do nechutně studeného tuku, zkameněl.
Inženýr rozuměl radarovým obrazům jako já asfaltu. Ta „pokažená“ obrazovka…
V příštím okamžiku jsem běžel k řízení. Říká se to tak, ve skutečnosti jsem se pohyboval jenom tak rychle, jak bylo možné, když všecko zrychlení spočívá v posunování rukama a v odrážení nohama od výčnělků stěn nebo stropu; místnost, když jsem se do ní konečně dostal, byla jakoby vychladlá, světla na pultech zhasnuta, kontrolky pásem zářily sotva jako svatojánské mušky ve spánku, pouze obrazovky radarů tepaly neustálými kruhy vodících paprsků; už ode dveří jsem se díval na levou.
V její dolní pravé čtvrtině se leskl nehybný bod a vlastně - když jsem přistoupil docela blízko - skvrnka velikosti mince, čočkovitě zploštělá, dokonale pravidelná, zeleně fosforeskující, jako maličká, jenom zdánlivě nehybná rybka prázdného oceánu; kdyby ji spatřila normální hlídka, ale ne teď, ne teď, půl hodiny předtím, zapojil bych automatický polohový vysílač, uvědomil bych velitele a od tamté lodi bych si vyžádal informace o kursu a určení, ale já jsem neměl žádné hlídky, bylo o půl hodiny později, byl jsem sám, takže jsem čestné slovo prováděl všecko najednou - výzva k identifikaci, poloha, vysílač, příprava do chodu, abych každým okamžikem mohl zapnout tah (byl studený, jako nesmírně, strašně starý nebožtík); minuty míjely, a já dokonce stačil uvést do pohybu příruční poloautomatický kalkulátor; ukázalo se, že ta loď má kurs souběžný s naším, rozdíl činil zlomek minuty, pravděpodobnost srážky i tak v prostoru nepředstavitelně malá, se rovnala skoro nule.
Jenomže loď mlčela. Přesedl jsem si do druhého křesla a začal jsem na ni pálit morseovku z palubního laseru. Byla za námi, vzdálena možná devět set kilometrů, vlastně neobyčejně blízko, takže jsem se už, abych pravdu řekl, viděl před Kosmickým tribunálem (ovšem nikoli za „způsobení katastrofy“ - pouze za „porušení osmého paragrafu Kodexu kosmologie, a sice NZ - Nebezpečné přiblížení). Myslil jsem si, že i slepí by spatřili mé světelné signály. Ta loď mně jenom proto tak vytrvale seděla v radaru a nechtěla se odlepit od Perly, ba právě naopak - dokonce se k ní blížila, poněvadž zrovna měla přibližný kurs. Byly to téměř rovnoběžné dráhy; v kvadrantu se posunula už k okraji, protože byla rychlejší. Od oka jsem její rychlost ohodnotil jako hyperbolickou; samozřejmě, dvě zaměření v desetivteřinovém intervalu ukázala, že dělala devadesát kilometrů za vteřinu. A my sotva pětačtyřicet!
Neodpovídala a přibližovala se; vypadala nádherně, dokonce až moc nádherně. Zeleně planoucí čočka, patrná z boku, štíhlé vřeténko… Pohlédl jsem na radarový měřič vzdálenosti, protože mi nějak moc narostla - čtyři sta kilometrů. Zamručel jsem. Z takové vzdálenosti každá loď vypadá jako čárka. Ech, kam s mojí Perlou noci! pomyslil jsem si. Nic tu není dobré. Přehodil jsem obraz na malý příruční radar se směrovou anténou. Byl stejný. Zhloupl jsem. Snad je to - mihlo mi hlavou - taky takový „vlak Le Manse“ jako tenhle, na kterém jsem strojvedoucím? Ano, složen ze čtyřiceti vraků, jeden za druhým, proto ty rozměry… Ale proč takhle vřetenovitý?
Radaroskopy pracovaly, samočinný měřič vzdálenosti ťukal a ťukal: tři sta kilometrů. Dvě stě šedesát. Dvě stě…
Na Harrelsbergerovi jsem ještě jednou začal počítat kursy, protože mi to zaváněl příliš těsným průletem. Přece víme, že od doby, kdy se na moři začalo používat radaru, se všichni cítili bezpeční, ale lodě se potápějí dál. Podruhé mi vyšlo, že loď mne mine před nosem, ve vzdálenosti nějakých třiceti čtyřiceti kilometrů. Prověřil jsem oba vysílače - automat vysílající rádiem i laserový. Pracovaly, ale cizí mlčel.
Do té chvíle jsem pořád ještě měl nečisté svědomí: letěl jsem přece nějakou dobu naslepo, to když mi inženýr vyprávěl o svém švagrovi a přál dobrou noc a já se pustil do hovězího, protože jsem neměl lidi a dělal jsem všecko sám - teď najednou jako by mi šupiny spadly z očí. Pln svatého rozhorlení viděl jsem pravého viníka v oné hluché, mlčící lodi, která se hyperbolickou rychlostí řítila sektorem a neráčila dokonce odpovědět ani na bezprostřední spěšnou výzvu!
Zapojil jsem fónii a začal ji volat. Žádal jsem různé věci - aby rozsvítila poziční signály a vystřelila rakety,

aby identifikovala původ, udala jméno, místo určení, firmu, všecko samozřejmě domluvenými zkratkami, ale ona si letěla klidně, tiše, o vlas nezměnila ani rychlost, ani kurs, a měl jsem ji už ve vzdálenosti osmdesáti kilometrů.
Dosud byla trošku vlevo vzadu, ale stále zřetelněji mě předháněla, však také za vteřinu urazila dvakrát víc než já; a věděl jsem taky, že kalkulátor neuvažoval celou úhlovou opravu a že vzdálenost průletu bude menší od vypočtené o několik kilometrů. Míň než třicet určitě, a kdoví, jestli ne dvacet. Měl jsem brzdit, protože takové přiblížení se netrpí, ale nemohl jsem. Měl jsem za sebou těch sto tisíc tun raketového hřbitova, musel bych nejdřív odhodit všecko to haraburdí. Sám bych si nevěděl rady, posádka onemocněla na virus, o brždění nebylo ani řeči. Hodit by se tu mohly spíš znalosti z filosofie než z kosmodromie: stoicismus, fatalismus, případně kdyby omyl kalkulátoru byl nepravděpodobně velký, dokonce něco z eschatologie.
Ve vzdálenosti dvaceti dvou kilometrů ta loď už jasně začala předstihovat Perlu. Věděl jsem, že vzdálenost se začne zase zvětšovat, takže všecko by jako bylo v pořádku; celou dobu až do toho okamžiku jsem hleděl jenom na měřič vzdálenosti, protože byl nejdůležitější, a teprve teď jsem se znovu podíval na radaroskop.
To nebyla loď, ale létající ostrov, nevím vlastně co. Ze dvaceti kilometrů byl veliký jako dva mé prsty - ideálně pravidelné vřeténko se změnilo v disk, ne - v obruč!
Ovšem, už dávno si myslíte, že to byla loď „těch jiných“. Ano, protože byla skoro deset mil dlouhá… Tak se to říká, ale kdo věří v lodě „těch jiných“? První, co mne napadlo, bylo stíhat ji. Opravdu! Uchopil jsem páku hlavního tahu, ale nepohnul jsem s ní. Za zádí jsem měl vraky na laně; to nebylo k ničemu. Vyskočil jsem z křesla a úzkým oknem jsem se dostal do malé, zevnitř vypancéřované astronomické kajuty, postavené nad místností s řízením. Po ruce jsem měl všecko, co bylo potřeba: dalekohled i rakety. Vystřelil jsem tři, jednu za druhou, jak nejrychleji jsem uměl, v přibližném směru té lodě, a když se rozprskla první, začal jsem hledat loď. Byla velká jako ostrov, ale nenašel jsem ji hned. Světlo rakety, která vlétla do zorného pole, mne na několik vteřin oslepilo, musel jsem trpělivě čekat, až prohlédnu. Druhá raketa se rozprskla daleko stranou, nic jsem z ní neměl, a třetí zase výš. V jejím nehybném nesmírně bílém světle jsem spatřil loď. Neviděl jsem ji déle než pět, možná šest vteřin, protože raketa najednou, jak se to někdy stává, silněji vyprskla a zhasla. Ale v těch několika vteřinách jsem spatřil nočními skly, které zvětšovaly osmdesátkrát, z výšky a poměrně slabě, přízračně, ale přece jasně osvětlený, výrazný tvar kovu; díval jsem se na ni jakoby z několikasetmetrové vzdálenosti. Sotva se mi vešla do zorného pole; v samém středu se zřetelně chvělo několik hvězd, jako by tam byl průzračný, z temné oceli odlitý a v prostoru letící jakýsi prázdný tunel; ale v tom posledním záblesku rakety jsem si zřetelněji stačil všimnout, že je to druh zploštělého válce, jehož modelem by mohla být velice hrubá plachta - prázdným středem jsem se mohl dívat skrz naskrz, přestože neležel v ose pohledu; ten kolos byl k linii pohledu nachýlen pod jistým úhlem - jako sklenice, která se mírně nakloní, aby z ní mohla být vylita kapalina.
Samozřejmě jsem nad tím pohledem vůbec neuvažoval a jenom jsem vystřelil další rakety; dvě se nerozsvítily, třetí jenom nakrátko - čtvrtá a pátá mi loď ukázaly - naposled. Teď však, když proťala dráhu Perly, vzdalovala se stále rychleji; o sto, o dvě stě, o tři sta kilometrů - vizuální pozorování už nebylo možné.
Okamžitě jsem se vrátil k řízení, abych přesně zjistil prvky jejího pohybu; mínil jsem, že když to provedu, že vyhlásím poplach na všech pásmech, jaký kosmologie nepamatuje; už jsem si představoval, jak se pásmem, které jsem určil, vydají smečky raket, aby dopadly toho hosta z hlubin.
Byl jsem vlastně přesvědčen, že byl částí hyperbolického roje. Oko bývá za jistých okolností podobné fotografické kameře, obraz, prudce osvětlený, třebas jenom na zlomek vteřiny, je možné si ještě dlouho po jeho zániku nejen upamatovat, ale analyzovat úplně dopodrobna, málem tak, jak by současně trval před námi. A já v tom závěrečném osvětlení rakety spatřil povrch obra; jeho na míle dlouhé boční strany nebyly hladké, ale rozryté, bezmála jako měsíční povrch, světlo se rozteklo po jeho nerovnostech, po jeho hrbolech, kráterových propadlinách - milióny let už tak musil letět, tmavý a mrtvý vcházel do prašných mlhovin, po staletích z nich vycházel a meteoritový prach jej desítkami tisíců úderů ukousával a současně rozmělňoval erozí vzduchoprázdna. Neumím říci, odkud se ve mně brala ta jistota, ale věděl

jsem, že v něm není nikdo živý, že je to vrak už miliardy let starý a snad že už ani neexistuje civilizace, která jej zrodila!
A současně, jak jsem na to všecko myslil, současně jsem kvůli naprosté přesnosti počtvrté, popáté, pošesté propočítával prvky jeho pohybu a každý výsledek jsem úderem na klávesu posílal do zapisujícího systému; litoval jsem každé vteřiny, vždyť byl už jenom zeleně fosforeskující čárečkou na obrazovkách a planul jako klidná bludička v pravém krajním sektoru, vzdálen dva tisíce, tři tisíce, šest tisíc kilometrů.
Když jsem skončil, zmizel. Copak mi to nějak vadilo? Byl mrtvý, neschopný manévrovat, nemohl proto nikam utéci, ukrýt se; ve skutečnosti letěl hyperbolickou rychlostí, ale mohla jej lehce dohonit každá loď s reaktorem větší výkonnosti, a s tak přesně spočítanými prvky pohybu…
Otevřel jsem kazetu zapisujícího aparátu, abych vyňal papírovou pásku a šel s ní do radiostanice - a vtom jako by do mne hrom udeřil, ztuhl jsem, pojednou zpitomělý a zkroušený…
Kovový buben byl prázdný; páska se už dávno, možná před hodinou vytočila, nikdo nezaložil novou, takže všecky výsledky počítání jsem posílal - nikam; zmizely do jednoho; nebyla ani loď, ani její stopy, nic…
Vrhl jsem se k obrazovkám, potom jsem doopravdy chtěl odpojit ten svůj proklatý balast, opustit ten majetek Le Manse a vydat se - kam? Sám dobře nevím, kterým směrem… Snad na souhvězdí Vodnáře, ale jaký to byl cíl! Nebo že by přece jenom? Kdybych rádiem určil sektor, aspoň přibližně, a zároveň rychlost…
Bylo nutné to zjistit, bylo to mou povinností, první ze všech, jestli jsem vůbec ještě nějaké měl.
Výtahem jsem sjel do středokruhu, do radiostanice, a určil jsem si program činnosti: volací signál Hlavní Luně se žádostí o přednostní právo pro mé následující zprávy, protože jde o informace největší důležitosti; takové nebude přijímat automat, ale pravděpodobně koordinátor Luny, který bude mít službu; podám hlášení o zpozorování cizí lodě, která hyperbolickou rychlostí proťala můj kurs a pravděpodobně byla částí galaktického roje. Ihned požádá o prvky jejího pohybu. Budu muset říci, že jsem je doopravdy vypočítal, ale že je nemám, protože aparát měl zásobník pásky v nepořádku a prázdný. Proto požádá, abych hlásil „fix“ pilota, který jako první tu loď zpozoroval. Ale žádný takový „fix“ pilot není, protože hlídku měl inženýr, vzděláním silničář, a ne kosmonaut; pak se zeptá - jestli už to nebude dost podezřelé -, proč jsem v části závěrečných měření neběžel informace předat svému telegrafistovi; budu tedy nucen vysvětlit, že telegrafista neplnil službu, protože byl opilý. A jestli bude ještě chtít i potom pokračovat se mnou v rozhovoru o oněch věcech přes těch tři sta šedesát osm miliónů kilometrů, které nás dělí, zatouží se dozvědět, proč některý z pilotů nesloužil jako zástupce telegrafisty; tehdy řeknu, že celá posádka má příušnice a leží v horečce. Kdyby měl do toho okamžiku nějaké pochybnosti, přesvědčí se, že člověk, který ho uprostřed noci plaší zprávami o lodi „těch jiných“, buď není při smyslech, anebo je opilý. Zeptá se, jestli jsem nějakým způsobem zaznamenal obraz lodi - vyfotografováním ve světle raket, zapsáním radarových dat na ferropásce anebo aspoň zaznamenáním všech postupných výzev, s nimiž jsem se rádiem na ni obracel. Ale nemám nic, poněvadž jsem příliš spěchal, neuvažoval jsem, že bude potřeba nějakých fotografií, pozemské lodě vždycky brzy dostihnou neobvyklý cíl - a všecka zapisující zařízení byla vypnuta. Potom udělá to, co bych na jeho místí udělal já - dá příkaz, abych přestal vysílat a všech lodí mého sektoru se zeptá, jestli některá nepostřehla něco podezřelého. Ale žádná loď nemohla spatřit galaktického hosta. Byl jsem o tom přesvědčen. Potkal jsem ho jen proto, že jsem letěl v rovině ekliptiky, přestože je to nejpřísněji zakázáno, neboť v ní stále krouží prach a zbytky časem rozdrcených meteoritů a ohonů komet. Překročil jsem ten zákaz, protože jinak by mi nestačilo palivo na akce, které měly Le Manse obohatit o sto čtyřicet tisíc tun raketového šrotu. Bylo třeba ihned upozornit koordinátora Luny, že setkání proběhlo v zakázaném pásmu, to by ovšem mělo za následek nepříjemný rozhovor v disciplinární komisi Tribunálu kosmické plavby. Zajisté, objevení té lodi bylo cosi víc než napomenutí komisí, a snad i trest, ale pouze pod podmínkou, že loď bude skutečně objevena. A to se mi právě zdálo beznadějné. Musil bych zvlášť požádat, aby do prostoru dvojnásobného ohrožení, totiž v rovině ekliptiky a navíc ještě postižené hyperbolickým rojem, poslali hledat celou flotilu lodí. Koordinátor Luny, i kdyby dokonce chtěl, neměl by právo to udělat; a kdybych se na hlavu postavil a do rána volal zemský COSNAV a Mezinárodní komisi pro zkoumání záležitostí kosmu a čertví koho ještě, začaly by

nejspíš porady a zasedání, takže, i kdyby proběhly rychle, až po nějakých třech týdnech by bylo vydáno rozhodnutí. Ale - jak jsem to spočítal ještě ve výtahu, protože mně to v té noci myslilo opravdu rychle - ta loď bude v té době sto devadesát Šest miliónů kilometrů daleko od místa setkání, tedy až za Sluncem, které bude míjet dostatečně blízko, aby vychýlilo jeho trajektorii a prostor, v němž ho bude nutno hledat, bude větší než deset miliard krychlových kilometrů. A možná - dvacet.
Tak se to rýsovalo, když jsem dorazil do radiostanice. Posadil jsem se a zkoušel ještě, jaká je naděje pozorovat loď velkým radioteleskopem Luny, nejmohutnějším radioastronomickým aparátem tohoto systému. Ale Země s Měsícem byla právě na protilehlé straně oběžné dráhy ode mne a tedy i od té lodi. Radioteleskop byl mohutný, ale ne zase tak mohutný, aby ze vzdálenosti čtyř set miliónů kilometrů zachytil několikakilometrové těleso. A to byl konec celé té historky. Lístky s výpočty jsem roztrhal, vstal jsem a tiše jsem šel do kajuty s pocitem spáchaného zločinu. Měli jsme hosta z Kosmu, návštěvu, jaká se objevuje - copak vím? - jednou za milióny, ne, za stovky miliónů let. A kvůli viru, Le Mansovi, jeho vraku, opilému Metysovi, inženýru s jeho švagrem a mé nevšímavosti - proletěl nám před nosem, aby se ztratil jako duch v nekonečném prostoru. Od té noci jsem žil po dvanáct týdnů v jakémsi podivném napětí - v té době mrtvá loď musela vejít do prostoru velkých planet, a proto byla ztracena už navždy. Pokud to bylo možné, neopouštěl jsem radiostanici, utěšoval jsem se stále slábnoucí nadějí, že přece ji někdo zahlédne, někdo duchapřítomnější než já anebo prostě s větším štěstím, ale nic takového se nestalo. Rozumí se, že jsem o tom nikomu neřekl. Lidstvo nepotkávají často takové příležitosti. Necítím se vinen jenom před ním - ale také před tím dalším; a dokonce mne ani nečeká sláva Herostrata, protože teď, po tolika letech, mně už nikdo naštěstí neuvěří. Ostatně já sám mívám občas pochybnosti: co když se mi nic takového nepřihodilo - kromě toho studeného těžko stravitelného hovězího masa.“

- - - - - - - - - - - - - Altruisin

čili pravdivé vyprávění o tom,
jak poustevník Dobrycy Kosmos
zatoužil obšťastňovat jiné,
a co z toho vzešlo

Jistého letního dne konstruktér Trurl, zabrán do přiřezávání větviček cyberisu, který pěstoval na své zahrádce, spatřil otrhance, který se blížil po cestě a svým vzezřením budil lítost a odpor. Onen robot měl všechny údy posvazované provázkem a pospravované propálenými rourami od kamínek, místo hlavy měl starý děravý hrnec, ve kterém jeho myšlení dunělo a začínalo jiskřit, krk měl provizorně zesílený kouskem tyčky a v otevřeném břiše měl roztřesené a čadící katodové lampy, které si nešťastník přidržoval volnou rukou a druhou bez ustání dotahoval uvolňující se šroubky; když pak s kulháním míjel branku Trurlova domku, shořely mu čtyři pojistky najednou, takže před konstruktérovýma očima začal se v kotoučích dýmu a smradu škvířící izolace rozsypávat. Konstruktér, pln účasti, ihned popadl šroubovák, kleště a izolační pásku a spěchal tulákovi na pomoc, přičemž tulák mnohokrát omdlel s odporným skřípěním ozubených koleček díky naprosté desynchronizaci; nakonec se ho Trurlovi přece jenom podařilo uvést k jakémus takému vědomí a už ošetřeného posadit do parádního pokoje; mezitím co se ubožák lačně plnil z baterie, Trurl, který už déle nemohl zkrotit svou zvědavost, začal se vyptávat, co ho přivedlo do takového příšerného stavu?
„Milostivý pane,“ odvětil neznámý robot, kterému se ještě stále třásly magnety, „jmenuji se Dobrycy a jsem, či vlastně byl jsem poustevníkem - anachoretem. Na poušti ve zbožných rozjímáních strávil jsem více než šedesát a sedm let. Nicméně jednoho rána mi napadlo, zda vůbec činím správně, trávím-li život v osamění? Zda všechna má hluboká uvažování a duchovní zkoumání dokáží zabránit aspoň jednomu nýtu, aby nevypadl? Zda není mou první povinností přinášet pomoc bližním a o svou spásu pečovat až potom? Zda…“
„Ó dobře, dobře, poustevníku,“ přerušil ho Trurl. „Stavu tvé duše z onoho rána více méně rozumím. Řekni prosím, co bylo dál.“
„Vydal jsem se do Fotury, kde jsem náhodou poznal jednoho znamenitého konstruktéra, jménem Klapaucius.“
„Ach! Opravdu?“ zvolal Trurl.

„Copak, pane?“
„Ne, nic. Vyprávěj prosím dál.“
„Tedy, nepoznal jsem ho hned; byl to velký pán, jezdil v automatickém kočáře, se kterým si mohl vyprávět jako já s tebou; ten kočár, když jsem stanul uprostřed ulice, nepřivyklý městskému ruchu, mi velice ublížil neslušným slovem, takže jsem ho mimoděk praštil holí přes lucernu; to se teprve vztekl, pasažér ho však zkrotil a mne pozval dovnitř. Pověděl jsem mu tedy, kdo jsem a proč jsem odešel z pouště, a taky, že nevím, co mám dělat dál; on však mé rozhodnutí schválil a sám se mi představil, když rovněž dlouho vyprávěl o své práci a činech; nakonec mi vyprávěl vcelku vzrušující historii Chloriana Teority, dvou přízvisek to Klapostola, slavného mnyslíře a zofomana, jehož smutnému konci byl sám přítomen. Ze všeho, co mi o Knihách tohoto Velkého robota řekl, mě nejvíc vzrušila část o Enefercích. Slyšel jsi, milostivý pane, o těch bytostech?“
„Ovšem. Jde o jediné bytosti v celém Kosmu, které už dosáhly Nejvyšší vývojové fáze, není-liž pravda?“
„Ovšem, pane. Vcelku máš výborné znalosti! Když jsem seděl vedle znamenitého Klapauciuse v kočáře (který neustále vrhal ty nejodpornější urážky do davu, jenž nám neochotně ustupoval z cesty), napadlo mi, že sotva někdo jiný, než ony bytosti, tak rozvinuté, že víc už ani není možno, vědí určitě, co je třeba dělat, když někdo pociťuje takový tlak dobra a takovou touhu prokazovat je druhým, jako je tomu u mne. Obrátil jsem se proto ihned na Klapauciuse s otázkou, kde Efenerci přebývají a kde je možné je nalézt. On se však jenom podivně usmál, zamyšleně potřásl hlavou a nic neodpověděl. Nesměl jsem být dotěrný; nicméně potom, když jsme už byli v krčmě (protože docela ochraptělý kočár ztratil hlas, takže další cestu musel pan Klapaucius odložit na příští den), u džbánu ionové polévky se nálada mého hostitele zlepšila, a při pohledu na páru, která se za skočného notování kapely čile proměňovala v nejrůznější tvary, pokládal mne za hodná důvěry, aby vyprávěl jednu takovou historii… Ale možná, pane, tě svým vyprávěním nudím?“
„Ne, ne!“ živě protestoval Trurl. „Pozorně tě poslouchám.“
„»Můj šlechetný Dobrycy!« řekl mi pan Klapaucius v té krčmě, když z tanečníků až jiskry lítaly, »věř, jsem si vzal nesmírně k srdci historii nešťastného Klapostola, i uznal jsem, že jsem povinen pustit se bezodkladně do pátrání po oněch dokonale vyvinutých bytostech, jejichž existenci zdůvodnil způsobem naprosto logickým i teoretickým. Věděl jsem však, že největší potíž tohoto úmyslu spočívá v tom, že každá kosmická rasa se považuje sama za nejdokonaleji rozvinutou, takže otázkami ničeho nedosáhnu; spěchat nazdařbůh bylo však tak nejisté, protože - podle toho, jak mně to vyšlo z výpočtů - v Kosmu existuje kolem čtrnácti centigigaheptatribiliónů společenství zcela rozumných, takže sám vidíš, že s nalezením správné adresy jsou jisté potíže. Uvažoval jsem tak i onak, prohlížel jsem knihovny, staré knihy, až jsem nalezl jisté opravdové poučení v díle nějakého Trupuse Malignuse, který proslul tím, že došel ke stejnému závěru jako Klapostol, ale o tři sta tisíc let dříve, nicméně zůstal zcela neznám. Jak je z toho patrno, nikde není nic nového pod žádným ze sluncí a Trupus skončil dokonce podobně jako Chlorian… Ale to s tím nemá nic společného. Tedy z oněch rozluštěných zpráv jsem se dozvěděl, kde se Efenerci musí hledat. Malignus vyvozoval, že se musí prozkoumat hvězdné kupy, protože toužil nalézt to, co bylo nemožné; a když se něco takového najde, je jisté, že je to zrovna tam. Nepochybně, bylo to poučení zdánlivě nejasné, od čeho je však osvícenost ducha? Ihned jsem očistil loď a vydal jsem se na cestu. O tom, co jsem během ní viděl, o tom pomlčím; řeknu pouze, že v mračnech hvězd jsem konečně zpozoroval jednu, která se lišila ode všech ostatních tím, že byla čtvercová. Ach! Jaký to byl otřes! Každé dítě přece ví, že všechny hvězdy musí být kulaté a o žádné jejich rané a ještě k tomu pravidelně čtvercové podobě nemůže být ani řeč! Okamžitě jsem loď přiblížil k této hvězdě a ihned jsem pozoroval její planetu, která byla také čtvercová a na rozích opatřená kováním na zámek. O něco dál kroužila jiná, celkem obyčejná planeta; namířil jsem na ni dalekohled, abych našel velitele těch robotů, kteří jiným lámali hnáty; k přistání to nijak zvlášť nevábilo. Vrátil jsem se proto k opuštěné planetě - bedně za lodní zádí - a znovu jsem ji podrobně prohlížel dalekohledem. Pronikl mnou jakýsi radostný záchvěv, když na jednom ze vzdálených kování jsem si v okulárech přečetl zvětšený monogram, bohatě vyřezávaný, složený ze tří písmen: NVF!
»Spravedlivé nebe!« řekl jsem si. »To je tedy!« I když jsem z všelijakého lítání kolem planety dostával závrať, nemohl jsem na jejích písčitých rovinách zahlédnout živou duši. Teprve když jsem se přiblížil na

vzdálenost šesti mil, rozeznal jsem seskupení tmavých teček, které se v zorném poli superteleskopu proměnily v obyvatele tohoto nebeského tělesa. Bylo jich asi sto; všelijak odpočívali na písku a jejich strnulost mne značně znepokojila, přesvědčil jsem se však, že čas od času se ten či onen s rozkoší škrábe, a tyto zřejmé známky lidského jednání mne přinutily přistát. Nemohl jsem se dočkat vychladnutí rakety, jako obvykle rozžhavené vzdušným třením; vyskočil jsem z ní, bral jsem tři schůdky najednou, hnal jsem se k ležícím a už zdaleka jsem na ně volal: »Promiňte, tady je ta Nejvyšší vývojová fáze?!!« Nikdo mi neodpověděl, a co víc - nikdo mi nevěnoval ani nejmenší pozornost. Překvapen takovým nezájmem, ztratil jsem náladu a pozorně jsem si prohlížel celé okolí. Rovinu polévala záře čtvercového slunce. Z písku sem tam trčela jakási polámaná kolečka, věchty, papíry a jiné odpadky, domorodci mezi tím všelijak odpočívali, jeden na zádech, druhý na břichu a kterýsi z těch, co leželi dál, pozvedl dokonce obě nohy a nechtě s nimi zamířil do zenitu. Obešel jsem nejbližšího. Nebyl to robot, nebyl to ani člověk, ani bílkovina z druhu rosolů. Hlavu měl ovšem poměrně napuchlou, s ruměnými lícemi, místo očí však dvě malé píšťalky a v uších kadidlo, které tiše planulo a ovinovalo ho oblakem vonného dýmu. Oblečen byl do orchidejových kalhot s modrým lampášem, olemovaným zbytky špinavého počmáraného papíru, a obutý zase do jakýchsi sanic, v rukou držel loutnu, upečenou ze sladkého perníku, s ukousnutým držadlem, a přitom tiše a naprosto rovnoměrně chrápal. Když jsem se pokoušel přečíst tu škrábanici na papírcích, které měl všity v lampasech kalhot, podařilo se mi to - musel jsem si při tom utírat oči, slzící z dýmu kadidla - pouze na některých; byly to dost podivné nápisy, například takové: Č. 7 - BRILANT - HORA VÁHY SEDMI CENTŮ, Č. 8 - ZÁKUSEK DRAMATICKÝ? JEDEN LKÁ? LEVITY ČTE Z BŘICHA, TÍM VÝŠ POZPĚVUJE, ČÍM NÍŽE JE, Č. 10 - GOLKODRYNA K DŽUMBAŇOVI DOROSTLA - a jiné, které si už nepamatuji. Když jsem se znovu, nesmírně tím udiven, dotkl jednoho z papírků, abych jej narovnal, v písku, u samé nohy toho, který ležel, se vytvořil důlek a tichý hlásek se odtamtud zeptal: »Už?« »Kdo to mluví?« zvolal jsem. »Já, Golkodryna… mám začít?« »Ne, není třeba!« odpověděl jsem rychle a vzdálil jsem se z toho místa. Další domorodec měl hlavu ve tvaru zvonu, se třemi rohy, několik rukou větších a menších - přičemž dvě maličké masírovaly jeho žaludek, uši dlouhé a opeřené, čepici s malým purpurovým balkónkem, na kterém se kdosi s kýmsi hádal, snad byl neviditelný, protože létaly jenom maličké talířky, které se tu a tam rozbíjely, něco na způsob brilantového raracha u zad. To individuum, když jsem se před ním zastavil, vytáhlo jeden roh z hlavy, přičichlo k němu, a když jej s nechutí odhodilo, nasypalo si do prostředka něco špinavého písku. Hned vedle leželo něco, co jsem považoval za dvojčata; pak jsem si říkal, že to jsou milenci v objetí a chtěl jsem se diskrétně vzdálit, ale to prostě nebyla jedna osoba, ani dvě, ale pouze půldruhé. Hlavu měla úplně normální, lidskou, jenom uši se jí každou chvíli odtrhovaly a létaly po okolí a třepotaly se jako motýlci. Víčka ta osoba měla zavřena, zato početné bradavky na čele a tvářích, vybavené malinkýma očkama, se na mne dívaly s neskrývaným nepřátelstvím. Hruď měl ten podivný tvor širokou, zdatnou, s množstvím děr, jakoby špinavě vyvrtaných - vězely v nich cucky koudele polité malinovou šťávou; nohu měl jenom jednu, zato velice silnou, obutou do safiánového střevíce se zvonečkem z filce; vedle jeho lokte se tyčila hromada hrušek nebo jablek. Zmocňoval se mne stále větší úžas, šel jsem dál a potkal jsem robota s lidskou hlavou, který měl v nose maličký samohraj s rybkami; a dalšího, který ležel v blátě z jahodových zavařenin, třetího s otevřenou záklopkou v zádech, takže bylo vidět jeho krystalické vnitřnosti; nějací natočení trpaslíci tam přehrávali zajímavé scény, ale to, co dělali, bylo tak nepřístojné, že s uzarděním jsem odskočil od záklopky jako opařený. Při tom skoku jsem ztratil rovnováhu a upadl jsem, a když jsem se zvedal, spatřil jsem přímo před sebou nového obyvatele planety: byl nahý, zlatým drbátkem se škrábal na zádech, a když to prováděl, s rozkoší se protahoval, třebaže neměl hlavu. Ten poslední, pohodlně rozvalený, s hlavou v písku, jazykem počítal zuby v doširoka otevřené hubě. Čelo měl měděné s bílým pásem, v jednom uchu náušnici a v druhém hůlčičku; na hůlčičce bylo napsáno tiskacími písmeny: MOŽNO. Sám nevím, proč jsem zatáhl za tu hůlčičku - vzápětí se za ní vynořila, když se protáhla uchem té nahé osoby, nitka se zmrzlým cukrem a vizitkou, na které byl nápis: JEN DÁL! Táhl jsem tudíž, až ta nit skončila - a na samém konci se houpal maličký papírek, také popsaný slovy: ZAJÍMAVÉ, CO? MAŽ PRYČ! Všecko to mě najednou zbavilo smyslů, duševního života, stejně jako řeči. Když jsem se konečně octl na nohou, kráčel jsem dál a hledal někoho, kdo by mi byl ochoten odpovědět třeba na jedinou otázku. Nakonec se mi zdálo, že jsem někoho podobného našel v malém tlusťochovi, který seděl zády ke mně,

zaujat něčím, co držel na kolenou. Měl pouze jednu hlavu, dvě uši, dvě ruce, takže když jsem ho obcházel z levé strany, začal jsem:
»Promiňte, ale jestli se nemýlím, dosáhli jste laskavě Nejvyšší vývojové fá…«
Slova mi přece jen zamrzla v ústech. Sedící tlusťoch se ani nepohnul, nezdálo se, že by slyšel cokoli z toho, co jsem říkal. Je třeba přiznat, že byl plně zaměstnán, neboť na kolenou držel vlastní tvář, oddělenou od ostatní hlavy a s jistým supěním dloubal jí prstem do nosu. Udělalo se mi nanic. Můj úžas se ovšem rychle proměnil ve zvědavost, ta zase v touhu po okamžitém pochopení, co se to vlastně na této planetě děje; začal jsem proto běhat od jednoho ležícího k druhému, nahlas a dokonce i vřískavě jsem na ně mluvil a ptal se jich, vyhrožoval anebo pokorně žádal, přemlouval, obtěžoval prosbami, a když to nepřineslo žádný výsledek, chytil jsem toho, který se dloubal v nose, za ruku, ale velice zděšen jsem uskočil, protože mi zůstala v hrsti; on mi však nevěnoval pozornost, zahrabal v písku kolem sebe, vytáhl z něj jinou ruku, podobnou, ale s nehty nalakovanými v podobě pomerančové mřížky, dýchl na ni a přiložil si ji k rameni, kam ihned přirostla. Vtom jsem se zvědavě naklonil nad rukou, kterou jsem mu předtím vytrhl, ale ruka mně dala ránu do nosu. Současně slunce už částečně zašlo za obzor, větřík utichl, obyvatelé Eneferie se soukali z ticha, škytali, drbali se a zcela zřetelně se připravovali ke spánku; jeden si natřepával brilantovou podušku, druhý systematicky ukládal vedle sebe nos, uši, nohy, stmívalo se, takže i když jsem přešel ještě sem a tam, s povzdechem jsem si taky začal připravovat nocleh. V písku jsem si proto vyhrabal slušný důlek a s hekáním jsem si do něj vlezl, abych se podíval na granátové nebe, poseté hvězdami. Uvažoval jsem, co dělat dál, a řekl jsem si:
»Opravdu, vše nasvědčuje tomu, že jsem skutečně nalezl planetu, kterou předvídali Trupus Malignus i Chlorian Teoretik Klapostol, Nejvyšší civilizaci Všehomíra, která se skládá z několika osob, nejsou to ani roboti, ani lidé, kteří leží uprostřed smetí a odpadků na brilantových polštářcích, pod diamantovými přikrývkami, na poušti, a kteří se nezaměstnávají ničím jiným kromě škrábání a drápání; musí se v tom skrývat nějaké hrozné tajemství - musím tomu přijít na kloub!!«
A přemýšlel jsem dál:
»Musí to být strašlivá záhada, která zahaluje všecko na této čtvercové planetě se čtvercovým sluncem, se zpustlými trpaslíky na zádech a se zmrzlým cukrem v uchu! Vždycky jsem si představoval, že se jako celkem obyčejný robot zajímám o vědu a vzdělání, ale jakou asi vědu a vzdělání musí mít ti, kteří jsou vyspělejší, nemluvě už o těch nejvyspělejších! Vypadá to tak, že asi všeličíms, ale zvlášť rozhovory a navíc se mnou nemají pražádnou chuť se bavit. Ale je nutné přinutit je k tomu - jak? Možná jsem jim měl vlézt až pod kůži a tak jim zprotivit život, tak je zahrnout prosbami, aby mne měli právě dost! Ovšem, je v tom určité riziko, protože kdyby se rozhněvali, mohli by mě zničit snáze než já blechu. Těžko však připustit, aby se uchylovali k činům tak brutálním, ale touha po poznání mi úplně spaluje duši! Už je to všecko jedno! Zkusím to!«
Po tomhle rozhodnutí jsem chvatně povstal - už v naprosté tmě - a začal jsem křičet, jak jsem jen mohl nejvíc, metat kozelce, poskakovat, kopat do těch, kteří leželi poblíž, sypal jsem jim písek do očí, vyskakoval, tančil, řval, až jsem zcela ochraptěl; pak jsem se posadil, udělal jsem několik gymnastických cviků a znovu jsem se vrhl mezi ně jako divoký buvol; oni se však ke mně obraceli zády, podstrkovali mi k bodání brilantové podušky nebo peřinky, a když jsem předvedl asi pětistý kozelec, blesklo mi zabedněnou hlavou: Vážně, to by se asi podivil můj upřímný přítel, kdyby mě viděl v této chvíli a spatřil, co vlastně dělám na planetě, která dosáhla Nejvyšší vývojové fáze!! To mi však vůbec nepřekáželo v dalším křiku a kopání. Neboť jsem slyšel, jak si tiše šeptali:
»Kolego!…«
»No co?«
»Slyšíte, co se tu děje?«
»Co nemám slyšet?«
»Před chvílí div mi hlavu nerozbil;«
»Dej si jinou.«
»Ale on spát nedá.«
»Co?«
»Říkám, že spát nedá…«

»To ze zvědavosti,« dodal třetí šeptem.
»Hrozně ho už vytrestala!«
»Tak co, provést mu něco, nebo ať nás mučí dál?«
»Co ale?«
»Co já vím? Co tak vyměnit mu charakter?«
»To není zrovna hezké…«
»A proč je tak vzteklý? Slyšíš, jak vyje?«
»Tak to já hned…«
Něco tam šeptali, zatímco já jsem stále vyl, naříkal a poskakoval, soustřeďuje všechno úsilí k místu, odkud jsem zaslechl šepot. Právě jsem stál na hlavě, to znamená hlavou na břiše jednoho z nich, když mě schvátila noc černé marnosti; temnota mi zatemnila smysly, ale trvala - aspoň se mi to zdálo, jen co jsem se vzpamatoval - sotva zlomek vteřiny. Všecky kosti mě ještě bolely od skoků a podřepů, ale už jsem nebyl na planetě. Seděl jsem, neschopen pohnout rukou nebo nohou, v hlavním salónku své lodi, a to, co mne přidržovalo, byla skutečná hora sklenic se zavařeninou, drnkaček a marcipánových medvídků, kolovrátků s brilantovými zvonečky, tolarů, dukátů, zlatých náušnic, náramků a klenotů, které se tak leskly, že jsem musil zavřít oči. Když jsem se potom s největším úsilím vyškrábal z té hory drahocenností, spatřil jsem oknem hvězdnou krajinu a v ní ani stopu po čtvercovém slunci; jak měření zakrátko ukázala, musil bych plnou parou letět šest tisíc let, abych se vrátil do jeho blízkosti. Tak se mne tedy Eneferci zbavili, neboť jsem je přespříliš obtěžoval; když jsem pochopil, že návratem k nim ničeho nedosáhnu, neboť není pro ně nic snadnějšího, než vyexpedovat mě buď znovu hyperspeciálně, anebo nějak běžně tam, kde raci přezimují, rozhodl jsem se pracovat zcela jinou metodou, ctihodný můj Dobrycy…« - s těmito slovy skončil svá vyprávění znamenitý konstruktér Klapaucius, milostivý pane…“
„Nic víc ti nevyprávěl? To není možné!“ zvolal Trurl.
„Ó! Řekl! Řekl, můj milý dobrodinče, a právě z toho vzešla moje tragédie!“ odpověděl velmi zneklidněný robot. „Když jsem se ho otázal, co hodlá učinit, nachýlil se ke mně a řekl:
»Úkol se mi zdál zprvu beznadějný. Avšak objevil jsem metodu. Ty, poustevníče můj, jako prostý, nevzdělaný robot nepochopíš tajemství, které obklopuje tu věc, nejde tedy o to; v základě je ta věc dost jednoduchá: je nutno vytvořit přiměřené výpočetní středisko, schopné modelování všeho, co existuje. A ono, správně zaprogramované, ti vymodeluje nejvyšší vývojovou fázi… a ve středisku pak bude možné tázat se po získání konečných odpovědí!«
»Ale jak vytvořit takové středisko?« zeptal jsem se. »A kde je jistota, vážený Klapaucie, že nás to středisko nepošle po první otázce do háje zelenýho stejným hyperzpůsobem, který si Eneferci dovolili použít vůči tobě?«
»Ach, to už je maličkost,« řekl, - spolehni se na mne; já se optám na tajemství Enefercù - a ty, šlechetný Dobrycy, ty se dívej, jakými způsoby můžeš nejlépe proměnit ve skutky svůj přirozený odpor ke všemu zlu!«
Nemusím, pane, prozrazovat, že jsem měl nezměrnou radost, takže jsem rychle po Klapauciovu boku začal asistovat v sestrojování střediska. Ukázalo se, že pan Klapaucius je stavěl přesně podle plánů tragicky zesnulého Chloriana Teorita Klapostola, právě proslulý Bohotrůn byl jeho nápadem, totiž zařízení, které může učinit všecko v prostoru celého Kosmu; současně - neuspokojen tím jménem, neustával pan Klapaucius ve vymýšlení zařízení jiných, stále ovšem méně obvyklých, nazývaje onu velikost hned Všemohoucnem, hned Omnigenerickým ultimátorem, anebo Ontogenií; nezáleží však na jménech, stačí, že za rok a šest dní byla sestrojena ta strašlivá aparatura, kterou jsme kvůli úsporám umístili v prázdném nitru Rapundry, velkého Měsíce nešťastných; a opravdu mraveneček je míň ztracen uprostřed oceánů, než my jsme byli uprostřed oněch měděných propastí, eschatologických transformátorů, oněch hagiopneumatických perfektionátorů a usměrňovačů zla; musím také přiznat, že drátěné vlasy se mi ježily, klouby mi vysychaly a zuby jektaly, když mě pan Klapaucius posadil před Poslední pult a ponechal samotného s tím bezedným strojem, a sám si kamsi odskočil. Jako hvězdy na výsostech viděl jsem jeho rozžhavená směrová světla, všude zářily přísné nápisy: POZOR! VYSOKÁ TRANSCENDENCE! - logické a sémantické potenciály dosahovaly za skly hodin miliónových nul a pod mými chodidly se z ticha přelévaly oceány té nadlidské a nadrobotské moudrosti, která - zakleta do

parseků prstenců a hektarů magnetů - trvala přede mnou, pode mnou, obkličovala mne ze všech stran, takže jsem se ve své hanebné hlouposti cítil naprosto zničen, až na prášek. Avšak přemohl jsem se, a když jsem si v myšlenkách přivolal na pomoc všecku svoji lásku k Dobru i vášeň, kterou jsem choval k Pravdě už od maličké cívky, a když jsem rozevřel ztuhlé rty, chvějícím hlasem jsem položil první otázku: »Kdo jsi?«

Potom jemný, teplý dech s kovovým přídechem prošel kolem onoho zaskleného prostoru a ozval se hlas, zdánlivě tichý, ale tak mocný, že mne probodl skrz naskrz:

»Ego sum Ens Omnipotens, Omnisapiens, in Spiritu Intellectronico Navigans, luce cybernetica in saecula saeculorum litteris opera omnia cognoscens, et caetera, et caetera.«

Rozhovor se musel odbývat v latině, já však pro pohodlí cituji ti, jak umím, vzácný pane, v překladu do jazyka mnohem obyčejnějšího. Když jsem uslyšel hlas složitého stroje a když se mi představil, můj úlek se zvětšil natolik, že teprve Klapaucius, který se vrátil, umožnil pokračování rozhovoru, a to tak, že ubral transcendence a všemohoucnost zredukoval na jednu stomiliardtinu; tehdy jsem poprosil, zda by Ultimátor nechtěl odpovědět na otázky, týkající se Nejvyšší vývojové fáze a jejích strašlivých tajemství. Klapaucius však řekl, že takto postupovat nelze; požádal, aby ontogenese ve svých stříbrných a krystalických propastech vymodelovala individuum rodem ze čtvercové planety a zároveň aby je přinutila k nějakému rozhovoru. A teprve potom to všecko skutečně začalo.

Poněvadž jsem nemohl - stydím se to přiznat - zadržet jektání, které způsobil můj strach, Klapaucius zaujal před Posledním pultem moje místo, a začal: »Kdo jsi?«

»Kolikrát mám odpovídat na tutéž otázku?« znervózněl stroj.

»Jde mi o to, jestli jsi člověk nebo robot,« objasnil Klapaucius.

»A jaký je v tom podle tebe rozdíl?« ozval se hlas ze stroje.

»Jestli budeš otázkami odpovídat na otázky, hned tak brzy s rozhovorem hotovi nebudeme!« pohrozil Klapaucius. »Určitě víš, co mám na mysli! Mluv!«

Toho smělého konstruktérova tónu jsem se poděsil ještě víc, ale snad měl pravdu, protože stroj řekl:

»Někdy lidé stavějí roboty a někdy roboti zase lidi; to, jestli se myslí kovem nebo mozkem, je lhostejné. Mohu mít libovolné rozměry, tvary a podoby; a řečeno přesněji - bylo tomu tak, protože teď už se nikdo z nás takovými podrobnostmi nezabývá.«

»Ano?« odvětil Klapaucius. »A proč tedy ležíte a nic neděláte?«

»A co máme dělat?« odpověděl stroj, a Klapaucius který se mírnil ve svém hněvu, řekl:

»To nevím. My na nižší fázi vývoje děláme spoustu věcí.«

»Tehdy jsme to dělali také.«

»A teď už ne?«

»Ne.«

»Proč?«

Tady stroj nechtěl hned odpovědět, tvrdil, že prožil už šest miliónů takových indagací, z nichž ani pro něho, ani pro tázajícího nic nevzešlo, ale když Klapaucius poněkud zesílil transcendenci a otočil kolečkem, vymohl na něm odpověď.

»Před miliardami let jsme byli obyčejná civilizace,« řekl hlas. »Tehdy jsme věřili v cyberanděly, v mystickou vazbu, spojující každou bytost s Velkým programátorem a v jiné podobné věci. Potom se však objevili skeptikové, empiristé a akcidentalisté, kteří za devět století došli k tomu, že Nikdo není a všechno je možné, ne však podle pravdy vyšších, jenom tak - podle sebe.«

»To znamená - jak to: podle sebe?« udiven odvážil jsem se vmísit do rozhovoru.

»Jak víš, roboti bývají hrbatí,« odpověděl hlas ze stroje. »Když tě trápí hrb a křivice a současně víš, že jsi takový, protože v této podobě si tě přál Předvěký a že úmysl pokroutit tě naplnil mlhovinu Jeho záměrů ještě před stvořením světa, lehce se smíříš se svým stavem. Ale když ti řeknou, že je to kvůli pouhému klopýtnutí několika atomů, které nevskočily na svá místa, co ti zbude kromě nočního vytí?«

»Ale zbude, zbude!« zvolal jsem důvěřivě. »Hrb je možno narovnat, křivici odstranit, je k tomu třeba jenom vysoké vědy!«

»Vím o tom!« řekl stroj ponuře. »Skutečně, prosťáčkům se to tak jeví…«

»Copak tomu tak není?« užasli jsme spolu s Klapauciem.

»Když nastává doba rovnání hrbů,« řekl stroj, »možnosti jsou už zcela nemilosrdné! Je možné nejenom rovnat hrby, ale taky spravovat rozum, slunce dělat čtvercové, planetám přidělávat nohy, produkovat syntetické osudy, daleko sladší, než jsou skutečné; začíná to nevinně, křesáním křemínků, a končí výstavbou všemohoucnic a všemohoucných! Poušť naší planety není pouští, ale Superbohotrůnem, miliónkrát silnějším než ta primitivní bedýnka, kterou jste sestrojili; stvořili jej naši pradědové proto, že všecko ostatní se jim zdálo už příliš snadné a z písku chtěli stavět myšlenky; udělali to z megalomanie, naprosto zbytečně, protože když se může dělat všecko, tak se k tomu už absolutně nic nedá přidat; rozumíte-li tomu, ó, vy slabě vyvinutí?«
»Ano, ano!« řekl Klapaucius, zatímco já jsem se jenom třásl. - »Proč však místo abyste se obírali oživující činností, ležíte v tom geniálním písku a škrábete se?«
»Poněvadž všemoc je nejvšemocnější pouze tehdy, když absolutně nic nedělá!« odpověděl stroj. »K vrcholu je možné vyjít, ale všechny cesty z vrcholu vedou dolů! Mimo to, co se stalo, jsme celkem slušné osoby, proč bychom tedy měly vůbec něco dělat? Už naši prapradědové - aby vyzkoušeli Bohotrona - učinili naše slunce čtvercovým, a planetu - jako bednu, její nejvyšší hory přeměnili v řadu monogramů. Stejně tak by bylo možné omřížovat hvězdy, polovinu jich zhasnout a druhou rozžhavit, sestrojit bytosti zalidněné menšími bytostmi tak, aby se myšlenky obrů staly tancem trpaslíků, být na miliónech míst najednou, přemístit Galaxie, aby se shlukovaly do vzorů, které jsou libé oku, ale řekni mi, prosím tě, proč bychom se vlastně měli ujmout kteréhokoli z těch úkolů? Co se v Kosmu zlepší, když hvězdy budou trojúhelníkové nebo na tyčích?«
»Mluvíš nesmysly!!« hrozně se zlobil Klapaucius, zatímco já jsem se třásl stále silněji. - »Poněvadž jste rovni bohům, vaší povinností je okamžitě zlikvidovat všecka utrpení, starosti, neštěstí, které trápí bytosti vám podobné, a jste povinni začít třebas od vašich sousedů, kteří, jak jsem to sám viděl, si pořád rozbíjejí hlavy! Jak můžete, místo abyste se do toho ihned pustili, ležet tak líně, rýpat a strkat poctivým pocestným, kteří hledají moudrost, zmrzlý cukr do ucha?!«
»Nechápu, proč právě ten cukr tě tak rozčilil,« řekl stroj. »Ale na tom nezáleží. Jestli ti rozumím, toužíš, abychom obšťastňovali, koho jenom můžeme. Tím tématem jsme se podrobně zabývali před patnácti sty lety. Dělí se na felicitologii náhlou čili neočekávanou a pomalou čili evoluční. Evoluční záleží v tom nehnout ani prstem, v přesvědčení, že každá civilizace si tak nebo onak pomaloučku poradí sama; náhlým způsobem je zase možné obšťastňovat buď po dobrém, nebo násilím. Obšťastňování násilím vyvolává, jak ukazují výpočty, stokrát až osmsetkrát víc neštěstí než zdrženlivost od jakékoli aktivity. Po dobrém ovšem také není možné obšťastňovat, protože - ačkoli se to zdá divné - výsledky jsou tytéž, ať užiješ Superbohotrůnu anebo Pekelného infernátora, nazývaného také Gehennou. Možná jsi slyšel o takzvané Mlhovině Kraba?«
»Ovšem,« Klapaucius na to, »je to zbytek ohonu Hvězdy Supernovy, která kdysi vybuchla…«
»Ovšem,« řekl hlas. »Hvězdy Supernovy, samozřejmě! Byla tam, ty poctivče, planeta slušně rozvinutá, přetékající jako taková nemalým množstvím slz a krve. Jednoho rána jsme na ni spustili osm set miliónů Splničů přání a nevzdálili jsme se od ní ani na světelný týden, když se rozletěla na kousky a rozlétá se dodnes! Podobně to bylo s planetou Homirnasů… taky o ní ti mám vyprávět?«
»Není třeba!« mručel Klapaucius. »Nevěřím, že by se promyšleným a prozřetelným způsobem nedali dělat lidé šťastným!«
»Nevěříš? Víš, co ti poradím? Zkoušeli jsme to čtyřiašedesáttisícpětsettřináctkrát. Vlasy mi vstávají na všech mých hlavách, když si vzpomenu na výsledky. Věř mi, že jsme nelitovali práce pro dobro jiných! Sestrojili jsme speciální aparaturu pro spektroskopii snů na dálku, ale snad chápeš, že když na některé planetě zuří náboženská válka a každá ze stran sní o tom, jak by vybila druhou, že jsme svůj úkol neviděli v tom, abychom ta přání plnili! Šlo tedy o to obšťastňovat a neporušovat ideu nejvyššího dobra. Ale to není všecko, neboť většina kosmických civilizací si v hloubi duše přeje věci, k nimž se nahlas nesmí přiznat, takže je tu opět dilemma, jestli jim pomáhat v tom, co dělají kvůli zbytkům studu a slušnosti, nebo v naplňování skrytých přání. Uvedl bych - třebas dvě pro příklad: Demencité a Amencité; první ve stadiu poctivého středověku zaživa upalovali prostopášníky a především prostopášnice, protože se paktovali s ďáblem. Jednou proto, že jim záviděli radost, kterou prožili se satanem, a podruhé proto, že mučit s aureolou míry spravedlnosti jim působilo neobyčejnou rozkoš. Amencité zase v nic nevěřili, kromě

vlastního těla, stroji si je zpříjemňovali, s jistou však umírněností nazývajíce onu práci zábavou; měli skleněné bedýnky, do kterých vecpávali různá násilí, vraždy, žhářství, takže jim jejich prohlížením jenom rostla chuť. Spustili jsme na jejich planety déšť zařízení, které bylo vypočteno tak, aby touhy uspokojovalo beze škody, a sice umělou skutečností, vytvářenou v ní samotné; Demencité dříve než za šest a Amencité za pět týdnů se utkali na smrt, a nahlas přitom vřeštěli prožívaným štěstím! Snad o takové metody ti jde, nevyvinutá bytosti?«
»Buď jsi hlupák, nebo netvor!« vrčel Klapaucius, zatímco já už zcela pozbýval vládu nad smysly. »Jak se můžeš chlubit tak hanebnými činy?«
»Nechlubím se jimi, zpovídám se z nich, klidně odvětil hlas. Říkám, že postupně jsme zkoušeli všechny způsoby. Nechali jsme dopadat na planety deště bohatství, potopy sytosti a nadbytku a paralysovali jsme na nich všechnu námahu a práci; poskytovali jsme dobré rady, za které jakoby výměnou stříleli po našich kompotiérech, tj. létajících talířích. Protože doopravdy bylo by nejdříve potřebí přetvořit ducha těch, kteří mají být obšťastněni…«
»Jak se zdá, můžete to také dokázat!« zaskřípěl Klapaucius.
»Ovšemže můžeme, ovšemže! Tak co třeba vzít naše sousedy, kteří žijí na planetě podobné Zemi, či i zemité planetě, Antropany! Zabývají se třasem a hlavně neklidem, a to z obavy před puknutím planety, které je podle nich za jsoucností a na hříšníky čeká s tlamou, plnou věčných plamenů; následuje blahoslavené Cymbrabeliansy, rajského Lambudase, a unikaje Ohyndanci s jejími Ohyndansy, stává se antropanský mladík pomalu zdatnější, lepší, šlechetnější, než byli jeho osmirucí předkové. Pravda, Antropané válčí s Bajorany o primát Dusu nad Musem, po případě Musu nad Dusem (jsou-li o tom opačná mínění), ale všimni si, že v takových válkách jich hyne pouze část, zatímco ty bys chtěl, abych je, když jsem jim z hlavy vyrval všecku víru v třas, rozpuknutí a co zbylo, připravil pro racionální obšťastňování. Tak by se ovšem uskutečnila psychická vražda, protože bytosti, které by vznikly, by už nebyly ani Bajorané, ani Antropané, copak to nechápeš?«
»Pověry je nutno nahradit vědou!« řekl tvrdě Klapaucius.
»Ale ovšem! Uvaž však, prosím, že tam teď žije asi sedm miliónů kajícníků, kteří nejednou celý život strávili znásilňováním vlastní povahy, aby tak své bližní zbavili nebezpečí puknutí planety; jak jim tedy v několika minutách oznámím a to tak, aby neměli žádné pochybnosti, že to všecko bylo k ničemu a že promarnili celý život v naprosto neužitečné praxi? Copak by to nebylo kruté? Věda sama musí nahradit pověru, ale k tomu je nutný čas. Vezměte si toho hrbáče, o kterém jsme mluvili. Žije si v sladké nevzdělanosti, věří, že jeho hrb v díle Stvořitelově plní roli téměř kosmickou. Když mu vysvětlíte, že je výsledkem omylu ve skladbě atomů, učiníte ho jenom nešťastným. Vyplývalo by z toho; že se mu ihned musí vyrovnat…«
»A zajisté, že ano!« ostře řekl Klapaucius. »Nu ano! I to se dělo! Sám můj dědek vyrovnal jediným rozmáchnutím tři sta hrbů. A jak potom trpěl!«
»Proč?« nemohl jsem zadržet otázku. »Proč? Hned vzápětí jich sto dvanáct usmažili na oleji, jejich náhlé uzdravení vzali za neklamný důvod tajných styků s ďáblem; ze zbývajících se třicet nechalo naverbovat k vojsku a zahynulo v bitvách, navzájem se zraňovali pod různými prapory, sedmnáct se jich z radosti hned potom upilo k smrti, zbytek zahubila milostná slabost (protože můj dědek, v poctivosti ducha, jim ještě přidal hodně na ztepilosti), a k tomu všelijaké jiné nestoudnosti, kterým se začali oddávat příliš rychle - do té doby se postili. Tak ve dvou letech všichni, ale všichni zmizeli do hrobu. Jediná výjimka… Ale! Nesluší se o tom mluvit!«
»Tak dokonči, co už jsi jednou začal!« zavolal nesmírně vzrušený můj mistr, pan Klapaucius.
»Jestli si to přeješ… dobrá. Zprvu jsme zůstali jenom dva. Jeden z nich, kdykoli se dědkovi objevil před očima, na kolenou prosil, aby mu vrátil hrb, protože jako žebrák si z almužen nežil nejhůř, zatímco bez hrbu musel pracovat, a na to nebyl zvyklý. Říkal, že si na hrb už zvykl, a teď, kam jen vejde, všude si o dveře bolestivě natluče hlavu…«
»A ten poslední?« zeptal se Klapaucius.
»Ten byl královicem, vada ho zbavila následnictví; po takové změně k lepšímu ho macecha otrávila, protože chtěla, aby byl korunován její syn…«
»No dobrá… Ale vždyť můžete dělat zázraky…« řekl Klapaucius se zoufalstvím v hlase.

»Obšťastňování pomocí zázraků je jedna z nejriskantnějších technik, jaké znám,« přísně odvětil hlas ze stroje. »Koho zázračně proměnit? Jedince? Z přemíry krásy se trhají svazky manželské, z přemíry rozumu vzniká samota a z bolesti zase šílenství. Ne, ne! Jedince šťastným dělat nelze a společnost se zase nesmí; každá musí jít vlastní cestou a ve vývoji přirozeným způsobem stoupat výš a výš, za všechno dobré a zlé vděčná jen sama sobě. My z Nejvyšší fáze nemáme v Kosmu nic na práci; nevytváříme jiné Kosmy, protože, dovolím si poznamenat, by to bylo neslušné! Proč to dělat? Pro vlastní vyvyšování? To by bylo odporné. Tedy snad pro budoucí lidi? Ale vždyť nejsou, a jak je možné dělat něco pro ty, kteří neexistují? Cokoli je možné dělat potud, pokud ještě není možné dělat všecko. Potom je nutno sedět… A teď už mi dejte pokoj!«
»Ale jak to?! A co nějaké prostředky aspoň na trochu slušné uspořádání, zlepšení, na pomoc? Jsou trpící - ber na ně ohled! Haló!« volali jsme s Klapaciem jeden přes druhého u Posledního pultu.
Stroj zívl a řekl:
»Copak se sluší s vámi vůbec hovořit? Copak nebylo správnější naše jednání na planetě? Vždycky totéž! A pořád dobré! Tady máte předpis na dosud nevyzkoušený prostředek, ovšem varuji před následky! A teď si dělejte, co chcete. Klid - to je to jediné, na čem mi záleží. Odejděte proto s Bohotrůnem…«
Stroj zmlkl a my jsme zůstali před chladnoucími konstelacemi jeho světel, u pultu, na kterém ležel lístek s takovýmto asi textem:

altruisin - psychotransmisní preparát, určený všemu, co obsahuje bílkovinu, způsobuje zevšeobecnění všech pocitů, emocí a vyznání toho, kdo je bezprostředně prožívá, a ostatních, kteří jsou ve vzdálenosti do pěti set loktů. Naložen na principu telepatie, pod zárukou nepředává žádné myšlenky. Na roboty a rostliny nepůsobí. Intenzita doznání jedince-vysílatele zesiluje se díky druhotné transmisi příjemců a je tím větší, čím více jednotlivců s tímto jedincem sousedí. Ve shodě s koncepcí vynálezce má Altruisin do každého společenství vnášet ducha bratrství, vzájemnosti a prohlubující se sympatie, neboť sousedé šťastné osoby jsou rovněž šťastní, a to tím více, čím je ona šťastnější; ve vlastním zájmu proto takovému jedinci přejí ještě více štěstí, a to z celé duše. Když však někdo trpí, ihned spěchají ku pomoci, aby se sami mohli tohoto indukovaného utrpení zbavit. Zdi, stěny, přehrazení ani jiné překážky toto altruistické působení nezeslabují. Preparát je rozpustitelný ve vodě; je možné jej přidávat do vodovodní sítě, řek, studní atd. Nemá žádnou chuť ani zápach; jeden milimikrogram stačí pro společnost jednoho sta tisíce jednotlivců. Za činy vynálezcovým myšlenkám odporující se nepřejímá žádná odpovědnost. Za představitele Nejvyšší vývojové fáze - Ultimativní všemohoucna.

Klapaucius něco zamručel, že Altruisin najde použití výlučně mezi lidmi a roboti jako dřív zůstanou v existenční nejistotě; tu jsem si ho však dovolil vyplísnit, zdůraznil jsem vzájemnost všech rozumných bytostí a to, že je nezbytně nutné jim poskytnout pomoc. Došli jsme k úvahám o praktických otázkách, bylo ovšem zřejmé, že obšťastňovací akce je nutno zahájit neprodleně. Klapaucius hned doporučil malému podkolektivu Ontogenese, aby připravil odpovídající množství preparátu, já pak po poradě se znamenitým konstruktérem jsem se rozhodl vydat na planetu podobnou Zemi, na které žily člověkotvaré bytosti. Planeta se rozkládala ve vzdálenosti sotva čtyř dnů cesty. Prahl jsem být bezejmenným dobrodincem, takže jsme se dohodli, že nejrozumnější bude, když se přeměním v člověka; jak je známo, je to velice obtížné, ale konstruktérův génius také nyní přemohl všechny překážky. Vydal jsem se tedy na cestu se dvěma kufry v rukou, v jednom bylo čtyřicet kilogramů bílého prášku Altruisinu, v druhém toaletní potřeby, pyžamo, prádlo, zásobní tváře, vlasy, oči, jazyky atd. Cestoval jsem sám v podobě proporcionálně rostlého mladíka s malým vouskem a s kšticí. Klapaucius měl jisté pochybnosti, zda je skutečně vhodné používat Altruisinu hned ve velkých dávkách, a tak, ač jsem nesdílel jeho výhrady, souhlasil jsem, abych po příchodu na Geónii (tak se jmenovala ona planeta) uskutečnil zkušební pokus. Doslova jsem hořel po oné chvíli, v níž se začne velká setba všeobecného bratrství a vzájemnosti, neotálel jsem a po srdečném rozloučení s Klapauciem jsem se vydal na cestu.
Abych mohl uskutečnit pokus, zastavil jsem se po příchodu k cíli v malé osadě u staršího a poměrně zachmuřeného krčmáře v hospodě. Počínal jsem si tak obratně, že se mi podařilo vsypat hrst prášku do studně před domem hned když jsem přenášel zavazadla z bryčky do hostinského pokoje. Na dvoře

panoval jakýsi hluk, děvčata z kuchyně běžela se škopky vřící vody, hostinský je rozhněvaně popoháněl, vzápětí zadupala kopyta a z bryčky seskočil starší muž s lékařskou brašnou v ruce; nezamířil však do domu, ale k chlévu, odkud občas dolehl nejasný řev. Jak jsem se dozvěděl od pokojské, geónské zvíře, které bylo majetkem hospodáře, takzvaná kráva, rodilo. Poněkud jsem se tím znepokojil, protože abych řekl pravdu, o problému zvířat jsem celkem neuvažoval; nemohl jsem však už nic dělat, zamkl jsem se tedy v pokoji, abych pozorně sledoval průběh událostí. A také nedaly na sebe dlouho čekat. Slyšel jsem řinčení okovu - děvčata opět nosila vodu - a hned po kratičké chvilce se opětovně rozlehl řev krávy, na který jiné zase odpovídaly; vzápětí veterinář s křikem vyběhl z chléva a držel se za břicho, za ním běžela děvčata z kuchyně a nakonec krčmář; všichni, protože chápali porodní bolesti krávy, se s velkým nářkem rozutekli na všechny strany, aby se zase vrátili hned poté, co je v jisté vzdálenosti žalost opustila. Takto útok na chlév několikrát zopakovali a vždycky z něho vybíhali plným tempem v mukách porodních bolestí; zmaten tak neočekávaným vývojem událostí, pochopil jsem, že pokus by bylo třeba uskutečnit v městě, kde nejsou zvířata. Tím rychleji jsem sbalil a požádal o účet. V celém okolí měli skutečně všichni takovou účast s teletem, přicházejícím na svět, že dokonce nebylo ani s kým mluvit; chtěl jsem odejet sám, ale formana s jeho herkami už také přepadly porodní bolesti, takže jsem se rozhodl, že do blízkého města půjdu pěšky. Ale bylo mi souzeno, že když jsem šel po lávce přes řeku, ruka se mi sesmekla po držadle kufru, a ten zase zámkem dopadl na okraj lávky, otevřel se a celý náklad bílého prášku se z něj okamžitě vysypal. Stál jsem oněmělý a díval se, jak se v prudkém vodním proudu rozpouští čtyřicet kilogramů Altruisinu - nedalo se však nic dělat, kostky byly vrženy, protože právě tato řeka zásobovala město pitnou vodou.

Šel jsem až do večera; když jsem k městu dorazil, bylo již osvětlené, s hlučnými ulicemi a množstvím chodců. Rychle jsem našel nevelký hotýlek, ve kterém jsem se ubytoval a vzápětí jsem pátral po prvních stopách účinnosti preparátu; hned jsem však nějaké nepostřehl. Unaven dlouhým putováním, jal jsem se odpočívat. Uprostřed noci mne probudily pronikavé výkřiky. Vyskočil jsem z postele. V pokoji bylo světlo od plamenů, které pohlcovaly protější dům; seběhl jsem na ulici a hned za prahem jsem upadl přes mrtvolu ještě úplně teplou. Opodál šest drábů pevně svíralo starce, který volal o pomoc, a kleštěmi mu z úst rvali zub za zubem, až společný výkřik úlevy zvěstoval, že konečně našli a vytrhli ten bolící kořen, které je následkem - transmise - také trápil; nechali bezzubého a napůl pošlapaného ubožáka a viditelně spokojeni se vzdálili.

Neprobudil mne však křik tohoto ubožáka; důvodem byl incident, který se udál v pivnici naproti: nějaký opilý osel tam praštil kamaráda do hlavy a v tom okamžiku poznal jeho bolest, proto se rozzuřil a začal ho mlátit ještě víc; soustolovníci zase, protože je to také značně bolelo, vyskočili, aby tloukli ty v sobě; kruh všeobecného utrpení se tak rozšířil, že polovina hostů z mého hotelu byla vytržena ze spánku, popadla hole, metly a kyje, přihnala se v nočním prádle na místo rvačky a válela se v jediném klubku uprostřed roztřískaného nábytku a nádobí, když vtom od nějaké převrácené lampy začalo hořet. Ve vyzvánění zvonů, za houkání požárního sboru a neporažených bijců jsem se co nejrychleji vzdálil z tohoto místa, abych o několik ulic dál narazil na zástup, spíš shromáždění, obklučující nevelký bílý domek uprostřed růžových keřů. Jak se ukázalo, bydlela v něm jistá, teprve nedávno oddaná mladá dvojice. Tlačenice byla neslýchaná, bylo vidět vojenské uniformy, kněžské kleriky a dokonce mládež ze středních škol; ti, co stáli blízko domu, strkali hlavy dovnitř, jiní jim lezli na záda a volali: ‚No tak! Co to je?! Co je to za lehárnu? Jak dlouho máme ještě čekat?! Tak do toho, alou!' atd. Nějaký stařeček, který se tam nemohl prodrat, se slzami v očích prosil ty, kteří mu stáli v cestě, aby ho pustili, protože je z daleka a pro mozkovou ochablost nic necítí, nebrali však ohled na jeho pokorné prosby - jedni z rozkoše omdlévali potichu, jiní velkou slastí sténali, jenom nezkušení stáli s otevřenou hubou. Pojednou novomanželé chtěli odehnat zástup dotěravců, ale sami rychle zapadli do chaosu všeobecné volné lásky a přidali se k surovému sboru, který vzkřísil milence, přičemž průvod v onom smutném divadle vedl ženichův pradědek, který s křeslem na kolečkách vytrvale útočil na dveře manželské ložnice. Obrátil jsem se hluboce znechucen tou scénou, abych se vydal k hotelu, ale cestou jsem narazil na zástupy, ve kterých to buď nesmírně vřelo, anebo které se objímaly; to všecko ale nic nebylo ve srovnání se scénami, které se odehrávaly v hotelu. Už z daleka jsem pozoroval, že hosté v prádle vyskakovali z oken na ulici a že mnozí si zlomili nohy, několik osob vylezlo na střechu, uprostřed pak hostinský, jeho žena, pokojské,

vrátní sebou házeli a křičeli strachem jako šílení, uvnitř se schovávali do skříní anebo pod lůžka - a to všecko proto, že ve sklepě kocour honil myši.
Začínal jsem chápat, jak rychlý byl účinek preparátu, na úsvitu už Altruisin působil tak, že když někoho zalechtalo v nose, celé okolí do vzdálenosti jedné míle odpovídalo hromovými salvami kýchání, před osobami, které naopak trpěly těžkou neuralgií, prchali příbuzní, ošetřovatelky i lékaři rychleji než před morem; nesměle se tam kroutil asi pár vybledlých, neobvyklým potěšením supějících masochistů. Mnoho bylo také nevěřících, kteří kopali a tloukli bližní jen proto, aby se přesvědčili, zda je to pravda s tou nadpřirozenou transmisí citů, o které se tolik mluví; ti, s nimiž bylo špatně zacházeno, obvykle nezůstali nic dlužni a tlumený rachot úderů naplňoval celé město. Kolem snídaně, když jsem se vlekl ulicemi v nesmírném údivu, potkal jsem velký, slzami zalitý zástup, který házel kameny na stařenu s černým závojem a hnal ji přes náměstí. Jak se ukázalo, byla to vdova po jednom starém ševci, který zemřel před dvěma dny a ráno měl mít pohřeb; utrpení žalem rozjitřené paní ševcové tak dopálilo sousedy a sousedy sousedů, že když žádným způsobem nemohli utěšit tu ubožačku, vyhnali ji z města. Při pohledu na to mi sevřel srdce obrovský smutek, a jak jsem mohl nejrychleji, vrátil jsem se do hotelu; avšak také on již stál v hučícím ohni. Protože kuchařka, která vařila polévku, si opařila palec, jistý rotmistr velkou bolestí nechtě spustil spoušť a na místě zabil ženu se čtyřmi dětmi; jeho zoufalství sdílely všechny osoby, které ještě neodvezli do nemocnice buď pro ztrátu smyslů, anebo pro zlomené končetiny - a kterýsi přejícný člověk, protože chtěl zkrátit to všeobecné utrpení, koho mohl, toho polil naftou a zapálil v nepochybném šílenství. Utekl jsem od požáru, sám skoro šílený, a hledal jsem už jenom jedinou osobu, třebas jenom jakž takž obšťastněnou; potkal jsem však pouze zbytky zástupu, který se vracel z oné svatební noci. Vyprávěli si své příběhy, přičemž nic těm ničemům nebylo takové, jaké to podle jejich mínění mělo být; přitom každý z oněch spoluženichů tiskl v dlani silný kyj, aby odehnali každého trpícího, kterého najdou; tehdy jsem si myslil, že snad mi duše pukne žalem a studem, ale dál jsem hledal třeba jediného člověka, který by zmenšil mé trápení; vyptával jsem se chodců a nakonec jsem se dozvěděl, kde bydlí jistý slavný myslitel, který hlásal mravní zásadu bratrství a morální shovívavosti; zamířil jsem tam, jist, že jeho dům naleznu obklopen mohutnými davy lidu. Ale kdepak! Jenom několik kocourů mňoukalo v tichu u vrat a těžilo tak z atmosféry náklonnosti, jíž mudrc vytvářel, takže psi, kteří je pronásledovali, seděli v určité vzdálenosti a nervózně se olizovali. A nějaký mrzák, jak jen nejrychleji uměl, minul mne s křikem: »Králíkárna už je otevřena! Otevřena!« a ponechal mě dohadům, plným truchlivé nejistoty, jak asi užitečně mohou události, které se dějí v králíkárně, působit na jeho přesvědčení.
Když jsem tak stál, přiblížili se ke mně dva muži. Jeden, který se mi díval hluboko do očí, vší silou udeřil přes hubu toho druhého, a já oněměl údivem, ale ani jsem se nechytil za vlastní tvář, dokonce jsem ani nezasténal, neboť mne, jako robota, ten políček vůbec nezabolel; to bylo nutné připomenout, protože oba byli od tajné policie, a když mne takhle demaskovali, ihned mi nasadili pouta a odvlekli do vězení. Tam jsem vyznal celou svoji vinu. Počítal jsem, že snad budou ochotni vzít v úvahu mé důstojné záměry, i když už hořelo půl města; oni mne však zpočátku lehce ohmatávali kleštěmi jen proto, aby se přesvědčili, že jim to skutečně nezpůsobí žádnou bolest, a když se potvrdilo, že vůbec žádnou, najednou se na mne vrhli, aby mne dusili, strhávali mi závity, šlapali po mně a kopali mne, aby mi lámali fibry z mého utrápeného jsoucna. Nevylíčím muka, která jsem snášel za upřímnou snahu učinit je všechny šťastnými; stačí, že mé pozůstatky nabili nakonec do děla a vystřelili do Kosmu, jako vždy tichého a tmavého. A když jsem letěl, ubitým pohledem jsem ze stále větší vzdálenosti objímal scény z působení Altruisinu ve stále rozšiřujícím se prostoru, neboť říční vlny nesly molekuly preparátu dál a dál. Viděl jsem proto, co se dělo mezi lesníky, mnichy, kozami, rytíři, vesničany a jejich ženami, kohouty, děvčaty a matrónami, a z toho pohledu mi poslední nepoškozené lampy praskly srdečním žalem - a zrovna takový jsem po dlouhém letu dopadl nedaleko tvého domu, milosrdný pane - - po všecky časy doopravdy vyléčen z touhy obšťastňovat bližní urychlenými způsoby…“

- - - - - - - - - - - Dva mladí lidé

Bílý dům nad soutěskou vypadal opuštěně. Slunce, temně červené mezi mračny, mezi malými, zlatými požáry, chladnoucími do růžová, už nehřálo, a nebe až po obzor se pokrývalo pobledlou zelení, ale takového odstínu, že chvíle, v níž utichl vítr, jako by už měla trvat věčně. Kdyby někdo stanul v pokoji u otevřeného okna, spatřil by skály kaňonu s jejich neviditelnou válkou proti erozi, po milióny bouřek a zim

trpělivě nalézající místa, uvolněná a zasypaná štěrkem, i zatvrzelé žulové štíty, jednou romanticky a podruhé posměvačně do ruin vtesávající bašty i směšné sochy. Ale nikdo tam nestál; slunce opouštělo dům, každý pokoj zvlášť, naposledy jako by odhalovalo nábytek, který pojednou vzplanul a trčel v neskutečné luně, jakoby náhle předurčen k něčemu, o čem se dosud nikomu ani nezdálo. Soumrak uhlazoval ostří útesů, jejichž tvary připodobňoval sfingám a ptáku Nohovi, brázdy za dne beztvaré proměňoval v oči, přidával jim na výraze, a tato jeho nepostižitelná klidná práce dobývala z kamenného prostoru stále nový, přestože pořád jenom pravděpodobný výsledek, a stejně jako věci zbavoval barev, stejně marnotratně mrhal fialovou v propastech a v zenitu zelení. Všecko světlo jako by se vracelo na nebe a znehybnělá oblaka ubírala černě poškrtanému slunci zbytek sil. Dům tehdy zesvětlel přízračnou, nestálou bělostí nočního sněhu, jen poslední kapka slunce dlouho zapadala za obzor. Nebyl ještě temný - připadal jako fotokomora, dosud nerozhodnutá, zda už je čas k zapojení světla o síle čtyř luxů, která nemohla soupeřit s modravou vážností večera a vzápětí zhasla. V té chvíli ovšem stačilo podívat se, že dům není prázdný. Jeho člověk ležel ve visuté síti s hlavou odvrácenou dozadu, vlasy mu pokrývala kovová síťka, přiléhající k lebce, ruce měl jako dítě přitisknuty na prsa, jako by v nich držel něco neviditelného a drahocenného, rychle oddechoval, a oční bulvy se mu převracely pod napjatými víčky. Z kovového okruhu síťky visely pružné kabely, spojené s těžkým přístrojem, jakoby vykovaným ze surového stříbra, který stál na stolku se třemi nožkami. Otáčely se tam zvolna čtyři zašpičatělé válce v taktu pomrkávajícího nazelenalého katodového motýlka, který začal jiskřit a pulsovat, a který současně, jak houstla tma, díky jasně zelenému spektru stával se zdrojem světla, výraznou linkou obtahující člověkovu tvář. Ale on o tom nevěděl, neboť už oddávna žil v noci. Mikroskopické krystalky, zesílené ferromagnetickými pásky, vysílaly po volně visících elektrických šňůrách do hlubiny jeho hlavy vlnu impulsů za vlnou a obrazy vyplňovaly všecky smysly. Pro něj neexistoval temný dům ani noc nad soutěskou; jako oko v rybí hlavě seděl v průhledné hlavici lodě, která plula od hvězd k hvězdám, a on, kterého vzali na nebesa ze všech stran najednou, díval se do galaktické noci, která nikdy a nikde nekončí. Loď plula téměř rychlostí světla, a proto mnoho tisíc hvězd mizelo v kruzích krvavě rudých záškehů, zpravidla temné mlhoviny se vynořovaly z bezedná s ponurou září. Rychlost lodi nic neměnila z nehybnosti nebeské klenby, ale z jejích barev: ze dvou hvězdných mravenišť to před lodní přídí planulo modří, sílící od hodiny k hodině, a na zádi lodi zase rudlo, zatímco jiná seskupení, která se rozprostírala přímo před lodí, zvolna mizela jako rozpuštěna v černi, a dva oblouky oslepeného nebe, prázdné a bez hvězd, staly se cílem cesty, viditelným jedině v ultrafialovém záření, stejně jako prostor zemské soustavy, který zůstal za tryskami, s jeho Sluncem, neviditelným už ani infračerveným zářením.
Člověk se usmál, neboť loď byla stará, a proto plná šumu mechanických krys, které se probouzejí k životu pouze ve chvíli, kdy záklopky přestanou dovírat, kdy mechaničtí hlídači na štítech reaktoru zjistí proud záření nebo mikroskopické ucházení vzduchu. Seděl bez pohybu, ponořen do svého jako trůn velkého křesla, a pod ním i za ním pilní pracovníci proměřovali polohu, ťapkali v chladných vývodkách prázdných nádrží, šelestili na zádi v odděleních, jejichž ovzduší planulo nečistě vzbuzeným druhotným zářením, až se na konci zádi dostávali k tmavému, neutrinovému srdci lodi, kde nic živého by nepřetrvalo ani vteřinu. Síti neslyšných rádiových signálů byli rozváděni do nejvzdálenějších zákoutí, tu něco přivlekli, tam zase utěsnili, loď byla plná jejich přičinlivého rozvětveného shonu, překrývaných stop, v nichž neúnavně cupkali s pozvednutými tykadly nástrojů.
Člověk, po krk ponořen do pilotního křesla, jako mumie opředen snímacími spirálami, zahalen nejjemnější sítí zlatých elektrod, sledujících každou kapku v jeho těle, pouze s jedinou volnou a nepokrytou hlavou, s černýma očima, v nichž se chvěl hvězdný soumrak, se usmíval, protože let měl trvat ještě dlouho, protože v pozorně soustředěné paměti cítil dlouhý, leviatanu podobný tvar lodi, který v jeho sluchu - a pouze v něm - kreslil shon elektrických bytostí, jako by do černého skla vyškrabával obrysy. Celý jej nemohl vidět nijak jinak, neboť kolem nebylo nic kromě nebe, to znamená oněch temnot, přeplněných shluky infračerveného a ultrafialového záření, oněch nekonečných propastí, po nichž toužil. V téže době letěl jiný člověk - ale už doopravdy - několik parseků nad nesmírnem galaxie. Vzduchoprázdno útočilo mlčenlivými magnetickými bouřemi na pancéřový obal jeho lodi, který již nebyl tak hladký, tak čistý jako kdysi, když se vydal na cestu, opíraje se o sloup zpěněného ohně. Kov, nejtvrdší a nejlépe chránící ze všech, se pomalu vypařoval, vystaven útokům nekonečných prázdnot,

které - přichyceny k hluchým stěnám tak pozemského a tak skutečného předmětu - jej odevšad totiž vysávaly, se vypařoval vrstvou po vrstvě v neviditelných obláčcích atomů. Pancíř byl ovšem tlustý, vypočten se znalostí středohvězdné sublimace magnetických přehrad, vírů a překážek prázdného oceánu, největšího z možných.

Loď mlčela. Byla jako mrtvá. Mnohomílovým vyústěním potrubí tryskal plynný kov, ale každý jeho ohyb, každé kolečko bylo stvořeno v teplém vztahu pozemských projektantů, pečlivě vybráno ze stovek tisíců variant jejich nepřekonatelnou matematikou, aby nikde, v žádné stěně, v žádném spoji se nerozlezla nebezpečná ozvěna. V jejích hnacích komorách šlehaly propletené proudy plazmy, získávané v magnetickém poli takové hvězdné hustoty, aby - aniž se dotkly stěn zrcadlové hladkosti, neboť jediným otřením by je změnily v plyn - ze zádi vytékala ohnivým pruhem. Ta zrcadla plamenů, okovy slunečního žáru, všechna síla, jíž je schopna hmota na samém prahu sebezničení, se zkoncentrovaly ve výšlehu světla, který, když opustil loď, byl viditelný jako hvězda první velikosti ještě z miliardy mil. Všechny ty stroje slunečního inženýrství měly svou pozemskou prehistorii. Dlouho dozrávaly v oněch zkušebních letech a katastrofách, které doprovázel rachot katodových oscilografů, jednou plný jiskřivého souhlasu a jindy neklidného údivu, kdy počítací stroj, přinucen k přesnému obrážení vesmírných dramat, se ani nezachvěl, a o vteřinách, plných mlčenlivé vřavy, v nichž byla zhuštěna celá staletí kosmodromie, vyprávělo programátorovi ve službě pouze teplo stěn počítače, ohřívající ruce stejně příjemně jako kachlová kamna. A protože se to dělo po celá léta, plamenné vnitřnosti lodi pracovaly mlčky. Ticho na palubě se ničím nelišilo od ticha galaktického. Pancéřová okna byla hluchá, aby do nich nepohlédla žádná z hvězd rudnoucích za zádí, ani z modravějících před přídí. Loď letěla téměř rychlostí světla, stejně tiše jako stín, jako by se celá ani nepohnula, a jen galaxie ji opouštěla, na svých rtuťových, kosmickým prachem proděravělých ramenech padala po kruhové spirále do hlubin.

Od hlídačů země, od silných mosazných víček počítačů, od kamer, zahleděných do neviditelných neutronových požárů, vedlo tisíce stříbrných a měděných vláken, splétaly se pod kýlem jako pod páteří v tlusté svazky, bobtnající signály, a v obrovské spoustě se jejich rytmus, fáze, vyzařování a přepínání hnaly k přední části lodi. To, co v ohnivzdorném nitru lodní zádi bylo Sloupem Slunce, hvězdnou strunou, chvějící se v rezonátorech polí, stávalo se v přenosovém relé přesným tancem atomů, jehož baletní figury se odvíjely v prostoru menším než zrnko prachu. Čočky fotokomor, soustředěné do pancíře, hledaly směrové hvězdy, zapadlé radarové oči - meteority; hladké, natlačené krystaly, zasazené do kovu kýlu, rozvor a zdvihadel, přeměňující každé přetížení a každý tlak v elektrické chvění, v matematický jekot, bez ustání hlásily, kolik ještě může vydržet oblý trup lodi - a zlatí mravenci elektronů neúnavně vyznačovali jeho tvar. Uvnitř lodi, na všech plošinách všudypřítomné elektrické oko prohlíželo potrubí, přepážky, pumpy a jejich stav uváděl do pohybu iontové páry v polovodičích - tak se ze všech stran současně sbíhaly do vedení zprávy v mlčenlivé řeči. A zde, pod podlahou, pokrytou šesti vrstvami izolace, padaly do hlavní počítací stanice, do tmavého šestistěnného mozku, a spěchaly za svým určením; rovnoměrně se otáčely víry rtuťové paměti, monotónním pulsováním proudu oznamovaly svou neustálou pohotovost obvody ochrany proti meteoritům, rozhodnutí se vážila rozhodnutími, zatímco sousední počítací centra, pracující s jistotou absolutní nuly, naslouchala každému vydechnutí a tepu lidského srdce; uprostřed stroje vyčkávaly programy manévru, navádění, havárie a nejvyššího ohrožení spolu s těmi, které byly už před dávnem jedenkrát spuštěny za startu a které měly obnovit činnost po mnoha letech zase až při přistání; a všechno najednou, pečlivě bdící v monomolekulárních blankách bylo možné rozetřít dvěma prsty jako prášek z křídla hmyzu; osud člověka a lodi se rozhodoval zde, mezi atomy.

Tento černý mozek byl studený a hluchý jako skála z křišťálu, ale nejmenší nejasnost, klopýtnutí vstupních signálů vyvolávalo bouři otázek, vrhaných do nejvzdálenějších koutů lodi, odkud dlouhými sériemi vystřelovaly zpětné série odpovědí. Informace se zahušťovaly, krystalizovaly, nabývaly na obsahu i významu, a když konečně překračovaly kritickou mez, automat se osmělil a vedral do hlubiny černého řízení, a v prázdnu, uprostřed jasně zelených měřičů vteřin, vyskakovaly jakoby odnikud závažné zprávy, chvatně tištěné ve vzduchu červenými nebo žlutými písmeny: o překonání poloviční rychlosti světla, o postupném navádění lodi na cíl…

Ale člověk, který spočíval v pilotním křesle, je nečetl. Nic o nich teď nevěděl. Barevná mozaika písmen, která mu horlivě odhalovala překvapení kosmického letu, nadarmo malebným blýskáním ozářila jeho

klidnou tvář. Nijak nespěchal za těmi každodenními zprávami, před sebou měl čas rozpočtený na roky. Rty se mu chvěly pomalým klidným oddychováním, jako by si umínil usmát se a pouze onu chvíli oddaloval. Hlavu měl pohodlně opřenu o okraj podušky, pouze čelo měl zastřeno lemem tenké síťky, přitištěné na vlasy, pružné elektrické šňůry ji spojovaly s plochým aparátem po jeho boku, jakoby vyrvaným z jednoho kusu surového stříbra. V té chvíli nevěděl, že letí k hvězdám - neuvědomoval si to. Seděl v odřených plátěných kalhotách, které na kolenou pobělil kamenný prach - na okraji velkého horského srázu, a když ucítil na skráni šimrat vlasy, rozčechrané větrem, pohlédl do velkého kaňonu pod úpalným nebem, na vzdálené miniaturní duby, na chladnou propast, plnou modravého a jako voda ubíhavého větru, na jakoby ve skle uzamčený obraz skalních netvorů, prchajících po obzoru - jenom brázdy rozsedlin ztrácely se v největší dálce, v níž obrovské balvany se podobaly zrníčkům písku. Na temeni pocítil prudký tlak slunce, pleskání vlastní košile z hrubého plátna ve větru, sešlapaným střevícem s nechutí přešlapoval právě nad tím místem skály, odkud pojednou vytržena padala lhostejným skokem kilometry dolů. Ohyb velkého kaňonu naproti místu, kde se usadil, byl plný stínu, nad nímž se vypínaly nejvyšší štíty, podobné legendárním ptákům Nohům anebo vykopávkám bohů. A přikován k zemi tak silně, dívaje se na obrovskou puklinu její staré skořápky, usmál se, neboť cítil, jak silně v něm proudí krev.